

O Yeesu tonkarowà Bè-wénia vũahũ

Vũahũ túaró jũhũ

Ho vũahũ na kà lé o Luki vōnna bïo jũn ní na o túara.

Bïo zéenia wéréwéré ho vũahũ mu yi, lé bïo 6a kèrètíewa kuure wee dérää wán ká le wà:

1. O Yeesu yòoró ho wáayi lè le Dónbeenĩ Hácírí liiró o ñi-kenínia wán bïo (1.1–2.36).
2. Ba kèrètíewa kuure jũhũ búaró ho Zeruzalæmu yi o Yeesu yòoró ho wáayi món (2.37–7).
3. Le bín-tente bueró ho kōhũ lùà na ká yi bïo (8–12).
4. Bïo le wó wó dōnnáa ho ðímíjá kãna búenbúen yi (13–28).

Ho vũahũ mu yi á wa mún ñ mi le lònbee lè mí síiwà na 6a kèrètíewa kuure kãa yi.

Mu bïowa na bïo bía ho vũahũ mu yi, lé bũn héra ho tonló na 6a kèrètíewa ko a 6a sá lén fééé jii: O Yeesu *Krista bín-tente bueró ho ðímíjá lè mí kùarää búenbúen yi.

O Yeesu dó mí jii nən le le Dónbeenĩ Hácírí á à lii

¹⁻² Tiofiile,* bïo ó o Yeesu hía wee wé làa bïo búenbúen na ó o hía wee kení lè 6a nùpua mí tonló jũhũ búaró pãahũ à vaa búe bïo le Dónbeenĩ búan wo yòorarää ho wáayi á ĩ bía bïo ĩ nín-yání vũahũ

---

* **1:1-2** Tiofiile: Le yèni mu kúarää lé bïo kà «Yia le Dónbeenĩ wa.»
Yia ó o Luki von lè le yèni mu á bïo yí tà yí zũ sese.

yi. Sǎni ò o yòo ho wáayi, ó o bía mí sòobá-bíoní lè le Dónbeenĩ Hácírí pànká á nɔn ɓa nùpua na ó o hĩa hueekaa wó lè mí tonkarowà yi.

³ Bïo ó o húrun bínía vèera ó o zéeníkaa mítén làa ba hã wizooní búará-ɲun yi á wó bïo cèrèè à ɓa zūn ká a yïo wi lua bïo bon. Hǎn wizooní so yi ká ɓa páanía wi mín wán, ó o wee bío le *Dónbeenĩ béenĩ bïo na ɓa yi.

⁴ Wizonle búí ká a làa ba wee dí, ó o henía bío kà nɔn ɓa yi: «Mi yí lé ho Zeruzalɛmu yi. Mi kéení bïn à pa bío á ï fèra bía bío làa mia, mu hãmu na á ï Maá dó mí ɲii le mí ì na.

⁵ O Zǎn hĩa wee bátízé lè mu ɲumu ká minén bán á à bátízé lè le Dónbeenĩ Hácírí hen làa wizooní bío yɛn.»

O Yeesu ɓuan yòora ho wáayi

⁶ A bĩa làa wo páanía kará tùara a yi: «Núhũso, lé hón pãahũ so á fo ò wíoka a *Isirayɛle ɲipomu bío á ɓa à kéí mítén le?»

⁷ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ho pãahũ lè le wizonle á mi yí ko mi tùa zūn. O Maá mí dòn lé yĩa bàrá mu mítén.

⁸ Ɛɛ ká pãahũ na le Dónbeenĩ Hácírí á à lii mi wán yi, á mi ì yí ho pànká. Mi ì wé ï sɛéràsa á à bío ï bío ho Zeruzalɛmu yi, lè ho *Zudee lè ho *Samarii kãna búenbúen yi, lè ho ðímíɲá kùarãa búenbúen yi mún.»

⁹ Bïo ó o bía hǎn bíoní so wó, ó o ɓuan yòo wà ho wáayi ká ɓa ðin wee loń. A le dùndúure búí ló ɓueé tun wo yi, á ɓa yí máa mi a.

¹⁰ Bïo ɓa ðin fá mí yïo ho wáayi, hen na ó o Yeesu yòo wà yi, yïo ɓueé tí à báawa nùwã ɲun na zǎ hã sǐ-poa á ðin ɓa ɲisǎní,

11 á wee bío làa ba: «Kalileesa, mi đĩn hen wee lorí ho wáayi lée webio? O Yeesu mu na le Dónbeenĩ léra mi t̄ahũ á ɓuan yòraráa ho wáayi á khii ɓĩnĩ ì ɓuen làa ɓio mi m̄onnáa wo ká a yòó wà ɓio síi.»

O Yeesu tonkarowà kuure

12 Ɓũn m̄on á ɓa tonkarowà ló le ɓúee na ɓa wee ve làa Oliivewa v̄ĩns̄ia ɓúee wán á ɓĩn̄ia lion ho Zeruzalεmu. Le ɓúee mu lè ho lóhó á à yí kilomεetere dà-kéní síi.

13 Ɓio ɓa líi zon ho Zeruzalεmu yi, á ɓa vaá yòora ho n̄onwíohũ na ɓa lá wee wé kúee m̄in wán yi. Ɓia kera ɓĩn lé o Piere, o Z̄an, o Zaaki là a Andere, o Filiipu là a Toma, o Baatelemii là a Matiye, o Alifee za Zaaki, o Sim̄on na ɓa le Zeloote†, là a Zaaki za Zudaa.

14 Ɓa ɓúenɓúen fù wó mí yilera làa dà-kéní, á wee kúee m̄in wán túntún à p̄aní fio le Dónbeenĩ yi lè ɓa háawa ɓúii, là a Yeesu ɓàn zàwa lè ɓàn nu Mari.

Ȳia zon o Zudaa lahó

15 Wizonle ɓúii, ká ɓia tà a *Krista ɓio na kúaa m̄in wán á à yí lòn n̄upua ɓúará-hèz̄ĩn síi, ó o Piere h̄ĩn̄on yòó đĩn ɓa t̄ahũ ò o ɓia:

16 «Wàn zàwa, ɓio le Dónbeenĩ Hácírí ɓia là a *Daviide jii le Dónbeenĩ ɓionĩ v̄ũahũ yi á lá ko à mu wé. Le f̄era ɓia mu ho v̄ũahũ mu yi o Zudaa d̄ání yi, wón na dú ɓia w̄ĩira a Yeesu yahó.

17 O Zudaa lá lé wa kuure n̄upua n̄i-kéní, á níi lá wi ho tonló dà-kéní yi làa w̄en.»

18-19 Ho Zeruzalεmusa ɓúenɓúen zũ mu le o wékheró wárí na ɓa s̄áán̄ia làa wo, lé đio ó o yà lè

† 1:13 Mi lorí Matiye v̄ũahũ 10.4

ho məhũ. Hón məhũ so lé hĩa ó o lion yi lè mí yahó, á pío hó nà, á fin-sáníwà ló kúaarà ho tá yi. Lé bñn te bño 6a wee veráa ho məhũ mu làa «Hakelidama.» Bàn bíonĩ yi á mu kúarà le «cãni məhũ.»

²⁰ O o Piere bñnia bia: «Bìo túara hã lení vũahũ yi lé bño kà: «O zii ko le ðñn coon à nùpue yí zo»‡ Mu mún pá bñnia túara: «O búii ko ò o zo a lahó».§

²¹⁻²² Lé bñn nòn ó o nùpue búii ko ó o dé wa wán à wé o Nùhũso Yeesu vèeró seéràso. Bia ó o nùpue mu ko ò o lé ðahũ, lé bia làa wèn páania bò mín ho pãahũ búenbúen na ó o Nùhũso Yeesu làa wèn vará yi, à lá pãahũ na ó o Zãn Batiisi bátizéra wo jii wán, à vaa búe pãahũ na ó o buan yòora ho wáayi.»

²³ A 6a wãa zéenia 6a nùpua nùwã jùn, o Matiasi là a Zoεεfu na 6a wee ve làa Baasabaasi tàá Zusituusi.

²⁴ Bñn món á 6a búenbúen páania flora kà síi: «Nùhũso, ùnén lé yia zũ 6a nùpua búenbúen sía. Zéeni yia á ù léra 6a nùwã jùn na kà ðahũ làa wèn,

²⁵ yia á à zo a Zúdaa lahó ù tonkarowà tonló yi, hón na á wón ló díá ò o van hen na ó o ko ò o va yi.»

²⁶ A 6a wó le jún-sini bño à zũnnaa yia le Dónbeenĩ léra, ó o Matiasi lé yia á mu tò wán. Lé wón dó 6a tonkarowà píru dòn na ká wán.

2

Le Dónbeenĩ Háciri lion

¹ Ho Pãntekoote zoñ, á bña tà a *Krista bño búenbúen kúaa mín wán lahó dà-kéní yi.

---

‡ **1:20** Mi loĩ Lení vũahũ (Psaumes) 69.26   § **1:20** Mi loĩ Lení vũahũ (Psaumes) 109.8

² Yïo ßueé tí à mu bïo ßúi sã wee jí ho wáayi lòn pinpi-beenĩ na wee và lè mí pánká bïo síi, á ßueé líí sú le zïi na ßa kará yi.

³ A ßa le mí ì loĩ à bïo ßúi lòn dõhũ ðenní á sankaa lè mí dà-kéní kéní, á wi ßa ßúenßúen wán. ⁴ A ßa ßúenßúen sú lè le Dónbeenĩ Hácírí, á ßa wee bïo há síi-viò bïoní, làa bïo le Dónbeenĩ Hácírí mu le ßa bïoráa.

⁵ Mu pãahũ ká ßa *zúífùwa ßúi na wee bè le Dónbeenĩ yi sese á ló ho ðímíjã kãna ßúenßúen yi, á ßueé kará ho Zeruzalεmu yi.

⁶ Bïo ßa jã mu bïo mu sã, á ßa ðεnía ßueé fò mín ßúiríßúirí. Bïa tà a Krista bïo bïo na á ßa wee bïo á bïa wi bïn lè mí ñi-kéní kéní wee jí lè mín kùrú bïoní, á mu sòobáa vïníkaa ßa dà.

⁷ Mu wó ßa coon dàkhíina á ßa wee bïo: «Ba nùpua mu na wee bïo kà ßúenßúen so yínwĩ Kalileesa le?

⁸ A mu ßεn wó kaka á wa lè wa ñi-kéní kéní wee jínáa bïo ßa wee bïo lè wán kùrú bïoní?

⁹ Warén na wi hen, á ßa ßúi lé ßa Paatewa. Ba ßúi ló ho Mεdii lè ho Elaamu lè ho Mezopotamii kãna yi. Ba ßúi ló ho *Zudee, lè ho Kapadoosi, lè ho Põn, lè ho Azii kãna yi.

¹⁰ Ba ßúi ló ho Firizii, lè ho Pãnfilii, lè ho *Ezipite kãna, lè ho Libii kõhũ sõn-kéní na sùarãa lè ho Sirεena yi. Bïa ló ho *Oroomu yi mún wi wa tãahũ.

¹¹ Ba zúífùwa binbirí làa bïa yèrémãa bò ßa zúífùwa mu ßàn Dónbeenĩ yi á mún wi hen. Ho Kerεetesa lè ßa araabuwà mún wi hen. Wa ßúenßúen á yïa yí máa jí le Dónbeenĩ bè-beera na le wó na ßa wee bïo lè wán kùrú bïoní wón mía.»

¹² Ba ßúenßúen wó coon, ßa yí zũ mu síi. A ßa wee bïo làa mín: «Bïo kà màhá léε webio coon?»

13 Ká 6a 6úi bán 6èn wee yáa mí jíní yí ká 6a à bío: «Áyí, 6a bùaa jùn sù wee khée.»

O Piere jì-cúa na ó o fεera

14 O o Piere wáa hínòn yòó òo òo òo bía pánpón nòn 6a zãamáa yí: «Minén *zúífùwa lè minén na kará ho Zeruzalεemu yí 6úen6úen, mi jí bío á ì bío á a na mia sese: Mi ko à mi zūrì bío kà jùhũ.

15 Ba 6úi wee leéka le 6a nùpua mu jùn sù wee khée, εε ká 6ùeé. Lé bío á mu lé le yǐnbíi léèrèwa bío dènú níi á wa wi yí! *

16 Bío ó o jì-cúa fεero Zowεele hía bía lé bún lan wee wé hã laà na kà wán.

17 Bío kà lé bío le Dónbeenì bía:
 ‹Hã pònna vaa véenii á ì ben ì Hácírí
 à le è fè 6a nùpua 6úen6úen.
 Mi zà-báawa lè mi zà-hínni
 á wé è fεε ì jì-cúa.

Mi yàrón-fla á wé è mi mu bíowa 6úi na 6a lá yí dà máa mi.

Mi nǐ-kíá á hã kònkórá wé è jǐ yí.

18 Mu bon. Hón pònna so yí á ì ben ì Hácírí
 á le è fè 6a báawa lè 6a háawa na lé ì ton-sáwá,
 á 6a wé è fεε ì jì-cúa.

19 Mu bíowa 6úi na síi yí zū
 á ì lén yòó ho wáayi,
 á à wé mu yéréké bíowa ho tá wán.

Le cāni, lè ho dōhũ,
 lè le minka yiĩní á à kεrĩ.

20 Le wii á à dé mí yuumu

* **2:15** Ba zúífùwa fù yí máa híni dí bío yǐnbíi hùúu, ká mu yínorí 6a floró na 6a wee wé hã léèrèwa bío dènú páahũ wó vó.

á ho p̄ihú á à wé cūencūen lòn cāni.

Būn b̄iowa so búenbúen á à wé è vé

ó o Núhúso wizon-beeni na cùkú wi á à dānáa.

21 Hón p̄ahú so yi ká nùpue lée nùpue na tà von o
Núhúso yèni

à wón á à fen.†

22 «*Isirayεlesa, mi jí b̄io á ì ì b̄io á à na mia: O
Nazarεete n̄i Yeesu fù lée nùpue na le Dónbeeni
zéenía b̄io làa mia le mí wiráa. Mu yéréké b̄iowa
na wee zéení le Dónbeeni p̄anká na le wó là a n̄i
mi t̄lahú, lé būn wee zéení mu. Minén miten yáá
zū mu.

23 O n̄i mu á le Dónbeeni dó mí n̄ini yi làa b̄io á
le wi à mu wéráa. Le fèra zū b̄io mi ì wé làa wo.
Minén lé b̄ia dó a b̄ia yí zū le Dónbeeni n̄i yi, á ba
búaa wo ho *kùrùwá wán, ó o húrun.

24 Ká le Dónbeeni m̄ahá fáa wo mu húmú n̄i yi,
le vèniá wo. Mu húmú lá yí dà máa yí p̄anká o
wán hùúu.

25 O *Daviide h̄ia b̄ia b̄io ká o d̄ani yi:
I h̄ia wee wé mi a Núhúso ì yahó f̄εεε.

Orén lé yia wee b̄ua mi b̄era a na á ì yí dèd̄éeka.

26 Lé būn n̄on á ì s̄i wan,
á b̄ioní búenbúen lée s̄i-wεε b̄ioní.

H̄ari à ì z̄un ì húmú b̄io,
á ì s̄i pá à h̄i.

27 Lé b̄io á fo máa día mi
á ì máa va hen na ba n̄i-h̄ia wee va yi.

Fo máa tà ũ ton-sá na á ũ wa á máa soo.

28 Fo zéenía mi lè ho w̄ohú na wee va le mukān̄i
lahó yi.

Hen ká ì wi ũ n̄is̄ani à ì s̄i wa wa dà kh̄i.‡

† 2:21 Mi lor̄i Zowεele v̄uahú 3.1-5

‡ 2:28 Mi lor̄i Lení v̄uahú
(Psaumes) 16.8-11

29 «Wàn zàwa, mi le í bío wàn òúaa Daviide bío wéréwéré na mia: O Daviide hía húrun á 6a nùuna, á búure pá dà wee zéení ho zuia.

30 Bío ó o hía lé le *Dónbeení jì-cúa fεero, á zǔ le le Dónbeení hía báa á dóráa mí jii nɔn le mí ì na a bεení o mɔnmánia ní-kéní búí yì,

31 ó o fèra zǔna bío wa bueé wé, ó o wáa bía a *Krista vèéro bío kà síi: Le Dónbeení máa díá ó o máa va hen na 6a ní-hía wee va yì, le máa díá ó o máa soo.Š

32 «O Yeesu mu le Dónbeení vèenia, á warén búenbúen lé mu sèràsa.

33 O búan yòora le Dónbeení nín-tíání. Lé bín ó o yú le Hácírí yì, dío ó o Maá dó mí jii le mí ì na. O bera le fò wa ní-kéní kéní. A búñ lé bío mi wee mi á wee jí lònbiò.

34 O Daviide wón yí yòora ho wáayi ká a màhá bíá bío kà:

«O Núhúso bíá nɔn í Núhúso yì:

Buee kεení í nín-tíání,

35 fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán.»*

36 «Minén Isirayεele nípomu búenbúen ko à mi zǔn mu kékéké le o Yeesu mu na mi búaa ho kùrùwá wán lé wón le Dónbeení wó là a Núhúso là a Krista.»

Bíá tà a Krista bío nín-yání kuure

37 Bío 6a ná há bióní mu, á há zon 6a dàkhína, á 6a tùara a Piere le mí ninzàwa tonkarowà yì: «Wàn zàwa, á lé mu yén á wa ko à wa wé.»

Š 2:31 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 132.11 * 2:35 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 110.1

³⁸ O o Piere bía nɔn ɔa yi: «Mi yèrémá mi yilera lè mi wárá, à mi nǐ-kéní kéní bátizé o Yeesu *Krista yèni yi, á mi bè-kora á à sɛn ñ díá. Bũn ká le Dónbeenĩ á à na mí Hácírí mia.

³⁹ Le Dónbeenĩ dó mí jii nɔn minén lè mi m̀nmanía yi, làa bĩa na dǎní nàyi, bĩa búenbúen na ó o Núhúso á à ve.»

⁴⁰ O Piere pá bínía bía hã bióní cèrèε á ɔó lè ɔa jũhũ, á henía ɔa sĩa. O bía: «Ho lònbiò nùpua yí se, mi lé ɔa m̀n, à tà ho kǎnìlò bĩo.»

⁴¹ Ba cèrèε tà a Piere bióní yi á ɔa bátizéra ɔa. Mu zon á bĩa zon sã bĩa tà a *Krista bĩo yi jii, á à yí nùpua muaaseé tĩn síi.

⁴² Ba wee tà jí ɔa tonkarowà kàránlò na á bán wee na ɔa yi sese, á hácírí wó dà-kéní, á wee páaní sanká ho búurú†, à páaní flo.

⁴³ Barén lè mí nǐ-kéní kéní á mu zon dà. Ba tonkarowà wee wé ho yéréké bĩowa na wee zéení le Dónbeenĩ pánká.

⁴⁴ Bĩa tà a Krista bĩo búenbúen fù bunbuaa, á wee páaní kúee mí nii bĩo mín wán.

⁴⁵ Ba fù wee yéé mí manawà, lè mí zíní, lè mí bĩowa, à sanká wárí na mín yi làa bĩo ɔa nǐ-kéní kéní koráa.

⁴⁶ Làa wizooní búenbúen ká ɔa wee páaní kúee mín wán le *Dónbeenĩ zĩ-beení lún yi à máa khí. Ba wee páaní sanká ho búurú mí zíní yi, à dí mí dǐnlò lè le sí-wεε ká bióní mía mu yi.

⁴⁷ Ba wee khòoní le Dónbeenĩ, á mu nǐpomu búenbúen wee wíoka ɔa yèni. Làa wizooní

† **2:42** Ba zúifùwa fù wee wé cèεka ho búurú là vé, à bè yi díráa. Ká a Yeesu dǐnlò na ó o dú lè mí nǐ-kenínia m̀n, á bĩa tà a bĩo wáa wee wé mu à leékaráa o Yeesu mu bĩo.

βύενβύεν κά α Νύηϋσο wee vá bĩa ó o kãnía à kúee
 6a kuure nùpua wán.

3

O Piere là a Zãn wééra a mùamúa

¹ Wizonle βúi, ó o Piere là a Zãn hĩnɔn wee yòo le
 *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi le wi-háarè fioró pãahũ.

² Ba yòò wee dã ò o nĩ βúi na ton ká a le o
 mùamúa a kará le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ zũapĩĩ na 6a
 wee ve làa Zũapĩ-senĩ* nĩ. Làa wizoonĩ βύενβύεν
 ká 6a wee lá a 6uee díá bĩn ò o wé floka le wárí bĩa
 wee 6uee zo le zĩ-beenĩ lún mu yi cón.

³ Bĩo ó o Piere là a Zãn wà 6ueé zo ó o mɔn, ó o le
 6a hã mí.

⁴ A bán fá mí yĩo wo yi, ò o Piere bía: «Loĩ wɛn
 sese.»

⁵ Ó o nĩ 6èn wãa wĩokaa fá mí yĩo 6a yi. O wee
 leéka le 6a hĩa a na bĩo βúi mí yi.

⁶ Ó o Piere wãa bía nɔn wo yi: «Wárí 6èntĩn mía
 ĩ cón máa na foñ. Bĩo ĩ cón lé bĩo á ĩ ò na foñ. O
 Nazarɛete nĩ Yeesu *Krista pánká yi, à ũ lii hĩnĩ
 yòo varáka.»

⁷ O o 6uan o nĩn-tĩánĩ bàhó yi á wee hoonĩ làa
 wo. Mĩ lahó yi à bũn ò o mùamúa mu zenĩ là a
 nɔnkíkàá-yĩo dèenĩa fá,

⁸ ó o tá yòò dĩn mí zenĩ wán á wee varáka. O
 varákaa bõ làa ba a zon le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún
 yi, á wee yénka ká a khòonĩ le Dónbeenĩ.

⁹ Ba zãamãa βύενβύεν mɔn wo ò o wee varáka
 ká a khòonĩ le Dónbeenĩ.

* **3:2** Zũapĩ-senĩ: Ba wee leéka le ho lé le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ zũapĩĩ
 βúi na léee wi bĩa yĩnɔn 6a zúífũwa lahó na 6a wee kɛn yi le hã lara
 na bĩo sã 6a zúífũwa binbirĩ yi pãahũ.

10 Bïo 6a zūna le lé o n̄i na wee 6uee κενί floka le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ Zūaji-seni jii, á 6a búenbúen zāna á wó coon bïo wó a yi bïo yi.

O Piere wee zéeni bïo n̄n ó o n̄i wannáa

11 Bïo ó o n̄i yí máa lé o Piere là a Zān m̄n á 6a n̄pua búenbúen wee b̄uni 6uee zo 6a c̄n o *Salom̄n S̄ansá † yi. Ba búenbúen wó coon bïo wó bïo yi.

12 Bïo ó o Piere m̄n mu, ó o bía bïo k̄a n̄n 6a zāamáa yi: «*Isirayεlesa, lée webio n̄n ó o n̄i mu waró bïo wórāa mia coon? Lée webio n̄n mi wee loínāa w̄n k̄a síi, ka lè mu lé warén waten lè wa p̄nká á n̄n ó o wee varákarāa, t̄aá lé bïo wa b̄o le Dónbeenĩ yi bïo yi.

13 O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu‡ lè w̄n 6̄uaawa na k̄a 6̄an Dónbeenĩ lé ȳia dó ho cùkú mí ton-sá Yeesu yi. Minén miten lé bía dó a ho p̄nká 6̄ansowà níi yi, á p̄a a bïo o *Pilaate yahó, k̄a wón n̄n w̄a lá tà le mí ì día a.

14 O n̄i-térénii na bïo sí le Dónbeenĩ yi á mi p̄a bïo, ò o n̄i-6̄ue na ho k̄asó yi lén díaró á mi sía m̄h̄á vá yi á flora a Pilaate c̄n.

15 Lé b̄n mi wó 6̄orāa ȳia le muk̄n̄i bïo wi níi yi. K̄a le Dónbeenĩ m̄h̄á v̄enía wo. Warén lé mu 6̄an seér̄asa.

16 O Yeesu yèni p̄nká, làa bïo wa dó wa sía o yi lé b̄n weéra a n̄i mu na mi búenbúen zū á ȳio wi wán k̄a. Bïo wa dó wa sía o Yeesu yi lé b̄n n̄n ó o

---

† **3:11** O Salom̄n S̄ansá: Ho lé le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ s̄ansá na wi lè le wii h̄enii. Ho son á pon le zĩ-beenĩ mu lún s̄n-kéní na á bía yín̄n 6a zúif̄uwa dà wee zo yi. Lé b̄n á ho làndá bïo zéenílowa h̄ia wee k̄ar̄an 6a n̄pua yi. ‡ **3:13** Mi lorí Léró v̄uah̄t̄ (Exode) 3.6, 15

nii mu wan cunnáa làa bïo mi búenbúen mən làa wo.

17 «Wàn zàwa, ɪ zū le bïo minén lè mi júnása wó là a Yeesu á mi yí zū júhú.

18 Εε κά lé kà síi á le Dónbeenĩ wóráa, à bïo le hía bía mí jì-cúa fεεrowà búenbúen jíní yí á yïo lé. Le bía le o *Krista ko ò o lò be.

19 A mi cén yèrémá mi yilera lè mi wárá, à na miten le Dónbeenĩ yí, á dén á à sén mi bè-kora á à díá.

20 Bún ká le è na hã pǝnna na mi ì yí ho hээрà yí mia, á mi ì yí á à vǝn yí, á mún ñ na a *Krista na le fèra léra mia, o Yeesu.

21 O Yeesu ko ò o κεεní ho wáayi màní fúaa pǝahú na mu bïo búenbúen khíi yèrémáa wó mu bè-fla yí làa bïo le Dónbeenĩ bíaráa mu hàánĩ mí jì-cúa fεεrowà jíní yí.

22 O *Mɔyiize bía bïo kà: «Mi Núhúso Dónbeenĩ á à lén o jì-cúa fεεro búii mǝn zàwa tǝahú na ka lè ɪ bïo. Bïo búenbúen na ó o wé è bío á à na mia à mi wé jí sese.

23 Nùpue lée nùpue na khíi yí máa jí a jì-cúa fεεro mu bíonĩ, wón á à lén le Dónbeenĩ nǝpomu tǝahú á à búe.»§

24 A lá a Samuwεεle jii wán á ba jì-cúa fεεrowà na khíina lè mí ñi-kéní kéní búenbúen á mún bía hã wizooní na kà bïo.

25 «Bìo le Dónbeenĩ dó mí jii nən mǝn búaaawa yí lè mi jì-cúa fεεrowà jíní á bïo sǝ mia. Mi níi mún wi le *páaní yí, dío le Dónbeenĩ bò lè mǝn búaaawa pǝahú na le bía bïo kà nən o *Abarahaamu yí: «Ū

§ 3:23 Mi loñ Làndá zééníló vǝahú (Deutéronome) 18.15, 18, 19

mònmanía bïo yi, á hã zî-núná búenbúen na ho tá wán á ì ì dúbua yi.*

²⁶ Εε κά mu nín-yání, á lé minén lé bïa le Dónbeenï tonkaa mí ton-sá Yeesu ó o búara bïo yi. Le tonkaa wo ò o búee dúbua mia, à mi lè mi nì-kéní kéní khí mi wén-kora yi orén bïo yi.»

4

O Piere là a Zãn đĩn ho làndá tũĩá f̄erowà yahó

¹ Bïo ó o Piere là a Zãn wee bío lè 6a zãmáa, à bũn le *Dónbeenï yankarowà, lè le *Dónbeenï zĩ-beenï parowà núnása lè 6a *Sadus̄ewa búee đõn.

² Ba sĩa 6èntĩn yí wan 6a tonkarowà nũwã nũn mu bïo yi hũũũ, lé bïo 6a wee kàrán 6a nũpua, á wee bío le o Yeesu vèera, á bũn bïo yi á 6a nĩ-hía mún dà à vèe.

³ Á 6a wĩira 6a kúaa ho kàsó yi á pannáa ho tá tĩlò, lé bïo le wii tò vó.

⁴ Bũn pá yí hò bïo á bĩa nã hã bioní mu á cèrèè tà hã yi, á bĩa dó mi sĩa a *Krista yi á dó wán á yú báawa muaaseé hònú sii.

⁵ Mu tá lée tĩn á 6a *zũifũwa núnása, lè 6a *nĩ-kĩa, lè ho *làndá bïo zéenilowa kúaa mín wán ho Zeruzal̄emu yi.

⁶ Ba nũpua búĩ na wi bĩa kúaa mín wán bĩn tĩahũ lé o Aana na lé 6a yankarowà nũhũso beenï, là a Kayiifu là a Zãn là a Alekisãndere, à séení 6a yankarowà nũhũso beenï zii nũpua búenbúen.

⁷ Ba le 6a 6ua 6a tonkarowà búee đĩnĩ mí tĩahũ. Bïo 6a búee đõn á 6a tũara 6a yi: «Lé o yén pànká yi tàá lé o yén yèni yi á mi wèéraráa o nĩi mu?»

* 3:25 Mi loĩ Bïo nũhũ búeenĩ vũahũ (Genèse) 22.18, 26.4

⁸ A bǔn ò o Piere wǎa sú lè le Dónbeenĩ Hácírí, ó o wee bío làa ba: «Minén nǐpomu júnása lè mí nǐ-kíá,

⁹ bío mi wee tùa wɛn ho zuia lè mu bè-tente na wó nɔn o mùamúa yi bío, làa bío ó o wó wó wannáa.

¹⁰ Awa, mi búenbúen ko à mi zǔn mu, ò o Isirayεεle nǐpomu mún zǔn mu. Bío nɔn ó o nǐi na kà wannáa á đĩn mi yahó lé o Nazareεete nǐi Yeesu yèni pánká yi, yĩa mi búaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, na le Dónbeenĩ vènia.

¹¹ O Yeesu lé yĩa le Dónbeenĩ bíonĩ vǔahǔ bíá bío le o lé le huee na á ɓa sorowà pǎ bío, minén sorowà. Dén huee so lé đĩo bĩnía búan ho soró đĩnía.*

¹² O Yeesu mí dòn lé yĩa dà wee kǎnĩ ɓa nùpua. Mu yínɔn orén yèni, á yèni búii na kún dà à kǎnĩ wɛn á le Dónbeenĩ yí nɔn nǐi woon yi ho đĩmĩná yi.»

¹³ A ɓa zúifùwa làndá tǔiá fεεrowà mu á mu wó coon dàkhíina, lé bío ɓa mɔn ò o Piere là a Zǎn wee bío ká ɓa ponĩ séra. Ba mún zǔna le ɓa lé ɓa nùpua na yí kàráanna. Ba zǔna mu le ɓarén là a Yeesu kera mín wán míana.

¹⁴ Ká bío ɓa mún mɔn o nǐi mu ò o wan á đĩn o Piere là a Zǎn nǐsǎnĩ, á ɓa wǎa yí dà bío máa bío.

¹⁵ A ɓa wǎa le ɓa tonkarowà lée đĩn ho khǔuhǔ vé, à ɓarén bán kará wee wǎanĩ.

¹⁶ Ba wee bío mín yi: «Lée webio wa yàá à wé lè ɓa nùpua mu coon? Ho Zeruzaleμusa búenbúen zǔ mu kénkén le ho yéréké bío na wó á ɓa mɔn lé ɓarén wó mu, á warén mún yí dà máa bío le mu yí bon.

---

* **4:11** Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 118.22

17 A mi cén wa là le heerè làa ba, à hè 6a à 6a yí bíní yí bío o Yeesu bío là a búí hùúu. Lé bǔn á à na ká bío wó ká máa ben máa fè 6a zãamãa.»

18 Bǔn mǔn á 6a bǐnía von o Piere là a Zãn á bía henía nǔn yi le 6a khi à yí bío, tàá à yí kàrán 6a nùpua o Yeesu yèni yi hùúu.

19 Ká a Piere là a Zãn màhã bía nǔn 6a yi: «Minén mi beere wãa loń le mu so téréna le Dónbeenĩ cǔn à wa bè mi bionĩ yi ká wa pí lerén bionĩ le?»

20 Warén cén yí dà máa pe wa ɲiní ká bío wa mǔn làa bío wa ɲá á wa yí máa bío bío.»

21 A ho làndá tũíá fɛerowà wíokaa là le heerè làa ba, à 6a kúaará 6a. Bío 6a à đĩn wán á à beéráa 6a lò á 6a yí zũ, lé bío 6a zãamãa búenbúen wee khòoní le Dónbeenĩ bío wó bío yi.

22 O ńĩ na waró bío wó ho yéréké á teró lúlúio po búará-ɲun.

Bĩa tà a Krista bío wee fio

23 Bío ó o Piere là a Zãn ló ho kàsó yi, á 6a wà van mí kuure nùpua cǔn, á vaá lá bío búenbúen na 6a yankarowà ɲúnása lè 6a ńi-kĩa bía nǔn 6a yi á fɛera nǔn mí ninzàwa mu yi.

24 Bío 6a ɲá mu wó, á 6a búenbúen wó mí yil-era làa dà-kéní á wee fio le Dónbeenĩ yi ká síi: «Núhũso, ũnén lé fo léra ho wáayi lè ho tá, lè ho muhũ lè mu bío búenbúen na wi ho yi.

25 ũnén lé fo bía lè ũ Hácírí ũ ton-sá *Daviide na lé wán búa ɲii yi ká:

«Lée webio nǔn á hã síi-viò nùpua wee kánkáráa? Lée webio nǔn á ho đimíɲása wee lè ká mu ɲúhũ mía?»

26 Ho đimíɲá bá-zàwa wíokaa míten đĩn hã fio bío yi.

Ba núnása mún hínən von mín kúaa mín wán à 6a lò.

Ba búenbúen wó mí nii làa dà-kéní là a Núhúso làa yia o mən léra wán.»†

27 A mu 6èn bon ò o *Herode là a *Pānsi Pilaate wó le nii dà-kéní ho lóhó yi hen, 6arén là a *Isirayεele nīpomu, lè hã síi-viò nùpua à 6a hínən ũ ton-sá Yeesu na bio sí foñ wán, yia fo mən léra.

28 Bìo fo hĩa fèra bía le fo ò wé á à kǎpa lè ũ pánká lè ũ síi bìo yi, bún búenbúen lé bìo 6a wó kà à tíra nii.

29 Núhúso, wǎa loñ 6a heεrè na 6a wee là. Na le sí-hebúee warén na lé ũ ton-sáwá yi à wa wé bue lè ũ bíoní.

30 Dé ũ nii, à 6a vánvárowà waró lè mu yéréké bíowa na wa wee wé ũ ton-sá Yeesu na bìo sí foñ yèni pánká yi, à zéení ká ũ bìo bon.»

31 Bìo 6a flora vó, á ho lahó na 6a wi yi á zà kíkiki, á 6a búenbúen sú lè le Dónbeení Hácírí, á 6a hínən wee bue le Dónbeení bíoní lè le sí-hebúee.

Bĩa tà a Krista bìo wee páani sanká mí nii bìo

32 Bĩa tà a *Krista bìo búenbúen á fù bunbuaa, á sía lè 6a hácírí wó dà-kéní. O búii fù yí máa bío mí nīi bìo á mí te mí dòn. Ba bìo búenbúen na fù wi 6a cón á 6a bunbuaa yi.

33 Ba tonkarowà fù wee zéení a Núhúso Yeesu vèeró bìo lè ho pánká beení, á le Dónbeení wee na hã dúbuaa cèrèε 6a búenbúen yi.

34 Nī-khenii fù mía 6a tíahú, lé bìo á bĩa manawà lè 6a zíní wi á fù wee yèé hã,

† 4:26 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.1-2

35 à ɓua wári ɓuee dé ɓa tonkarowà ní yi, à ɓa bíní wé sɪ sanká na mín yi làa ɓio ɓa nǐ-kéní kéní koráa.

36 Mu ɓàn síi ó o Zozeefu hɪa wó. O lé o *Levii nùwǎ nǐ-kéní na wee lé ho Siipere‡ yi. Ba tonkarowà wee ve o làa Baanabaasi, mu kúará le yǎa wee hení hǎ sía.

37 O hɪa yèéra mí mǎhǔ á ɓuan wári ɓueé nǎn ɓa tonkarowà yi.

5

O Aniansi lè mín hɪa Safiraa ɓio

1 Nǐi ɓúii hɪa wi bín ɓa le Aniansi, ká ɓàn hɪa ɓa le Safiraa. O hɪa yèéra mí mǎhǔ,

2 á fá wári sǎn-kéní bàrá, á ɓàn hɪa mún zū mu, à ɗio ká ó o ɓuan vaá nǎn ɓa tonkarowà yi.

3 O o Piere bía nǎn wo yi: «Aniansi, lée webio nǎn ó o *Satāni dórāa hǎ yile-kora foñ, ũ fǎ le sabéré le Dónbeenǐ Hácírí nǐi, á fá ho mǎhǔ wári sǎn-kéní bàrá?

4 ɓio ho mǎhǔ mu lá ɗiñ yí yèéra ká yínǎn fo te ho le? A ɓio ho yèéra, á ho ɓàn wári ɓio sǎ a yén yi? Yínǎn fo le? A lée webio nǎn á fo wórāa ɓio ká? Fo yí fǎ sabéré nùpua nǐi, le Dónbeenǐ lé ɗio á fo fǎ le sabéré nǐi.»

5 ɓio ó o Aniansi ná hǎ bioní mu, ó o ló lùwá, á líi húrun. A ɓia ná mu ɓúenɓúen zǎna dàkhíina.

6 A ɓa yàrówá hínǎn cá le dèe pon o yi, á ɓuan vaá nùuna.

---

‡ 4:36 Siipere: Lé ho kǎhǔ ɓúii na ho Mediteranɛ yámú jumu kǐnia yi. Ho wi lè mu yámú jumu mu ɓàn wii hènii. Ba tonkarowà páahǔ ká ɓa zúifùwa na wi bín á boo.

⁷ Lèèrèwa bïo tĩn síi bũn mɔn á b̃n h̃a wà bueé zon ká a yí zũ bïo wó.

⁸ O o Piere tũara a yi: «Mi ho tũiá na miĩ: Mĩn m̃hũ na mi yèra b̃n wárí b̃uenb̃uen lé dio kà le?» O o le ũuu, le dén lé lerén.

⁹ O o Piere w̃a bía ñn wo yi: «Ũén lè mĩn b̃a wó kaka w̃anía tòráa á wee khénnaa le Dónbeenĩ Hácírí kúará? Loĩ, b̃ia lée wi ho zũajii ká lé b̃ia vaá nũuna mĩn b̃a. Ũén ba mún ñ lá á à lénnaa.»

¹⁰ Mí lahó yi ó o h̃a mu b̃en d̃enía ló lùwá o Piere tá, á líi húrun. B̃io ba yàrówá bueé zoó d̃n ò o húrun, á ba lá a buan vaá nũuna b̃n b̃a ñs̃nĩ.

¹¹ B̃ia tà a *Krista b̃io kuure làa b̃ia j̃a mu b̃uenb̃uen z̃na dàkhĩna.

Ba tonkarowà wee wé mu yéréké b̃iowa

¹² Mu yéréké b̃iowa c̃èr̃e na wee zéeni le Dónbeenĩ p̃nká á ba tonkarowà h̃ia wee wé mu ñipomu t̃ahũ. B̃ia tà a Krista b̃io b̃uenb̃uen h̃ia wee wé mí yilera làa dà-kéní à wé kúee mĩn wán le *Dónbeenĩ z̃i-beenĩ lún yi o *Salom̃n S̃ansá* yi.

¹³ Ñi-vio yí máa hení mí s̃ia zo ba t̃ahũ, èe ká ba z̃amáa m̃ah̃ pá wee wíoka ba yèni.

¹⁴ Ba báawa lè ba h̃awa na wee dé mí s̃ia o Nũh̃so yi á wee wé boo ká ba wà.

¹⁵ A ba w̃a wee bua ba ṽánṽarowà à buee lée b̃ar̃aka h̃a w̃ana ñs̃a h̃a d̃amu s̃ia wán, bèra a na ká a Piere h̃ia bueé wee khĩ, ò o b̃oní pá w̃a yí kúia ba b̃ui wán.

¹⁶ H̃arí h̃a lórá na s̃uaráa lè ho Zeruzal̃emu à ñpua mún wee b̃uuni b̃uen lè mí ṽánṽarowà lè ba ñpua na ba c̃ináwa wee beé lò. A ba b̃uenb̃uen wee wa.

---

* 5:12 Mi loĩ Bè-wénia ṽuhũ 3.11

Ba wee beé o Krista tonkarowà lò

17 A 6a yankarowà ñúhúso beeni làa bía làa wo páanía wi na lé 6a *Sadusíewa kuure nùpua á le yandee sú 6a tonkarowà bïo yi.

18 A 6a wíikaa 6a tonkarowà á kúaa 6a zâamáa kàsó yi.

19 Ká a Ñúhúso wáayi tonkaro 6úi màhã lion ho tñàahú à lii héra ho kàsó zii wonna, ò o léra 6a á bía ñon yi:

20 «Mi lén va le *Dónbeenì zì-beenì lún yi á vaa bue le mukānì binbirì na máa vé bïo 6úen6úen à na 6a zâamáa yi.»

21 A 6a tonkarowà bò bïo ó o bía yi. Le yĩnbii bùiri á 6a wà van le Dónbeenì zì-beenì lún yi á vaá zoó wee kàrán 6a nùpua.

Ba yankarowà ñúhúso beeni làa bía làa wo páanía wi á von o *Isirayεele ñipomu *ni-kía. A 6arén na lé ho làndá tũíá fεerowà 6úen6úen kúaa mín wán, à 6a tonkaa 6a 6úi le 6a lén vaa lén 6a tonkarowà ho kàsó yi 6ua 6uennáa.

22 Ká 6a parowà màhã yí vaá yú 6a bín, á 6a wà 6ueé bía bïo kà ñon 6a yi:

23 «Wa vaá yú ho kàsó zii wonna ká hã pon ñin sese, á 6a parowà na bín 6úen6úen mún ñinka mí lara yi. εε ká bïo wa héra à wa zon, á wa yí zoó yú nùpue.»

24 Bïo le Dónbeenì zì-beenì parowà ñúhúso lè 6a yankarowà ñúnása ñá hã bíoní mu, á 6a wáa yí zũ hen na 6a à dé míten yi 6a tonkarowà mu víló bïo yi, á 6a wee tùa míten yi le mu yáá wó kaka wóráa coon.

25 Hón pãahú so yi ò o 6úi 6ueé ñon, á bía ñon 6a yi: «Mi loñ, 6a nùpua mu na mi pon ñii ho kàsó yi,

lé ɓarén vaá wi le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi á wee kàrán ɓa nùpua.»

²⁶ A le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ parowà nùhũso dɛɛnía hĩnɔn fó mí nùpua à ɓa vaá ɓuan ɓa tonkarowà ɓuararáa ká ɓa màhã yí wó mu làa hɛɛrè, lé ɓio ɓa zãna le ká mí wó mu, á ɓa nùpua á à lèeka mí lè hã huua.

²⁷ ɓio ɓa ɓueé dãn ho làndá tũíá fɛɛrowà yahó làa ba, á ɓa yankarowà nùhũso beenĩ tũara ɓa yi:

²⁸ «Wa so nɔnzoñ yí hò mia lè le sòobɛɛ le mi yí ɓíní yí kàrán ɓa nùpua o nñi mu yèni yi le? Á mi wãa loñ ɓio mi wó. Ho Zeruzalɛɛmu lóhó ɓúenɓúen á mi vó lè mi kàránló, á mún wi à mi ɓáká warén yi là a nñi mu húmú ɓio.»

²⁹ O o Piere lè ɓa tonkarowà bía nɔn ɓa yi: «Wa ko à wa bè le Dónbeenĩ ɓióní yi á sũaaní ɓio wa à bè ɓa nùpua ɓióní yi.

³⁰ O Yeesu mu na mi ɓúaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, á wàn ɓúaaawa ɓàn Dónbeenĩ vèenía,

³¹ á ɓuan yòó bàrá mí nín-tiání. Le wó a là a nùhũso na lé o kãnílo, ò o *Isirayɛɛle nĩpomu bè yi á yèrémá mí yilera lè mí wárá, à yí mu bè-kora sɛndíaró.

³² Warén, lè le Dónbeenĩ Hácírí na le nɔn ɓia wee tà le ɓio yi, á lé mu bè-wénia mu ɓàn sɛéràsa.»

³³ ɓio ho làndá tũíá fɛɛrowà ná hã ɓióní mu, á ɓa yiwa cã cã, á wi ɓa ɓúe ɓa tonkarowà.

³⁴ Ɛɛ ká *Farizíɛ ɓúi màhã kɛra ɓa tĩahũ á yèni ɓa le Kamaliyɛli. O lé ho *làndá ɓio zéeniłowa nĩ-kéní na ɓa zãamáa ɓúenɓúen wee kɔñbi. Wón lé yia líí hĩnɔn yòó dɛn ɓa tũíá fɛɛrowà tĩahũ ò o le ɓa ɓío le ɓa tonkarowà mu lée dɛn ho khũuhũ màní.

35 Bũn mǎn ó o bía nǎn bĩa kúaa mǐn wǎn yi: «Isirayεlesa, mi cà hácírí bĩo mi ì wé lè ɓa nùpua na kà bĩo yi.

36 Nĩi ɓúí ɓueé còonía hĩnǎn á yèni ɓa le Tedaasi. O hĩa wee wé mĩten lòn nùpue na bĩo jũhũ wi. Nùpua na ɓueé tà bò a yi á à yí báawa khiá-náa síi. Bĩo ó o húrun, á bĩa ɓúenɓúen na tà bò a yi mu pǎahũ á saawaa, ó o bĩo jũhũ ɓó.

37 Bũn mǎn á ho mĩló pǎahũ, ó o Kalilee nĩi Zudaa ɓèn hĩnǎn á yú ɓa nùpua cèrèε á ɓa bò a yi. A wón ɓa mún ɓó, á bĩa bò a yi ɓúenɓúen saawaa.

38 Awa, á mi le ǐ bío mu na mi: Ba nùpua mu á mi díá bĩo. Mi díá ɓa le ɓa lén. Lé bĩo ká ɓa tonló mu á bĩo ló nùpue nĩi yi, á ho jũhũ á à ɓúe.

39 Ká ho bĩo ɓèn ló le Dónbeenĩ nĩi yi, á mi yí dà dèε ɓúí máa wé làa ho. Mi yí wó sese á mi ì kèrĩ lòn nùpua na wee fi lè le Dónbeenĩ.»

Bĩo ó o fεera míji-cúa vó, á ho làndá tũíá fεerowà tà a bĩo.

40 Á ɓa von ɓa tonkarowà, á ɓueé han lè hã làbàaní, á ɓa le ɓa yí bĩnĩ yí bío bĩo o Yeesu yèni yi, á ɓa wáa díá ɓa à ɓa wà.

41 Ba tonkarowà ló le zĩi yi ká ɓa sía wan, lé bĩo le Dónbeenĩ le ɓa ko lè le lònbee o Yeesu yèni bĩo yi.

42 Làa wizoonĩ ɓúenɓúen ká ɓa wee kàrán ɓa nùpua, á wee bue le bĩn-tente le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi lè hã zĩnĩ na ká yi le o Yeesu lé *Yĩa le Dónbeenĩ mǎn léra á wó là a kǎnĩlo.

6

Ba nùpua na wé è séení ɓa tonkarowà

¹ Mu p̄ahũ ká 6a ñi-kenínia wee dé wán ká 6a wà. A 6a *zuífùwa na wi 6a t̄lahũ na wee bío mu kerεkimu s̄ia yí wan bío á 6àn zàwa na lé 6a zuífùwa binbirí wee wé yi. Ba wee zá le làa wizooní búenbúen le mínén maháawa á 6a yí máa loñ yi sese ho ðínló sankaró p̄ahũ.

² A 6a tonkarowà píru jun von 6a ñi-kenínia búenbúen kúaa mín wán bía n̄n yi: «Wàn zàwa, wa yí ko à wa día le Dónbeenĩ biónĩ bueró ká wa yèrémá wa yara s̄i ho ðínló bío.

³ Mi cén hueeka 6a nùpua nùwã h̄epun mi t̄lahũ na mi zũ le 6a téréna, á sú lè le Dónbeenĩ Hácírí lè mu bè-zũminĩ. Bán lé b̄ia á wa à dé mu níi yi.

⁴ Bũn ká warén 6èn dà à na waten ho fioró lè le Dónbeenĩ biónĩ bueró yi lè wa sòobéε.»

⁵ Bío 6a tonkarowà fεera mí ji-cúa vó, á 6a kuure nùpua tà 6a bío. Bia 6a hueekaa lé o Etiεna na lé o nùpue na s̄idéro wi, na sú lè le Dónbeenĩ Hácírí. A séení a Filiipu, là a Porokoore, là a Nikon̄ore, là a Tim̄n, là a Paamεnaasi, là a Antiosi ñi Nikolaa na h̄ia yèrémáa bò 6a zuífùwa mu 6àn Dónbeenĩ yi.

⁶ Ba 6uan 6a vannáa 6a tonkarowà c̄n, á bán bò mí níni 6a wán à 6a flora n̄n 6a yi.

⁷ Le Dónbeenĩ biónĩ wee ben fè h̄a lara ká le wà, á 6a ñi-kenínia wee dé wán ho Zeruzalεmu yi, á 6a yankarowà c̄r̄ε á wee tà dé mí s̄ia o *Krista yi.

O Etiεna 6a w̄ira

⁸ O Etiεna le Dónbeenĩ dúbuaa n̄n ho p̄anká yi, ó o wee wé mu yéréké bè-beera na wee zéení le Dónbeenĩ p̄anká 6a nùpua t̄lahũ.

⁹ A 6a zuífùwa nùwã yen búii á h̄in̄n p̄á a bío. Ba búii lé 6a zuífùwa kàránló z̄ii nùpua na 6a wee ve

làa wobáání na wi míten. Ba lé bía ló ho Sirεena lè ho Alekisāndiri lórá yi. Ká 6a 6úi lé bía ló ho Silisii lè ho Azii kána yi. Lé bán lé bía 6ueé wee wǎání là a Etiεna.

¹⁰ Ká 6a màhǎ yí dàrna a bǐo, lé bǐo le Dónbeenǐ Hácírí bè-zǔrminǐ na le wee na a yi lé bǐo ó o wee bíoráa.

¹¹ A 6a yà 6a nùpua jini à 6a le 6a bío bǐo kà: «Wa já ò o nǐ mu bía khon o *Moyiize lè le Dónbeenǐ dǎní yi.»

¹² Lé bǔn 6a bía á súkúra lè 6a zǎamáa, lè 6a *nǐ-kǎ, lè ho *làndá bǐo zéenílowa. Bǔn món á 6a 6ueé wǐira a Etiεna á 6uan vannáa ho làndá tǔiá fεerowà yahó.

¹³ Ba mún fó 6a nùpua 6úi bóráa na 6ueé fǔaa hǎ sabióní o Etiεna mu jii. A bán 6ueé bía: «Féεε ká a nǐ mu wee bío hǎ bín-kora à lé le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ là a Moyiize làndá yi.

¹⁴ Wa já ò o bía le o Yeesu, wón Nazareεte nǐ so, á à fio le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ, á mún ò yèrémá hǎ làndáwá na ó o Moyiize nǎn wεn.»

¹⁵ Ho làndá tǔiá fεerowà na wi le zǐ yi mu zon 6úen6úen fá mí yǐo o Etiεna yi, á mǎn ò o yahó 6onmín lè le Dónbeenǐ wáayi tonkaro yahó.

7

O Etiεna jì-cúa na ó ofεera

¹ Ba yankarowà jǔhǔso beenǐ tùara a Etiεna yi: «Hǎà! Bǐo 6a wee bío ũ jii so bon le?»

² O o Etiεna bía: «Minén wàn maáwà lè wàn zàwa, mi jí bǐo á ĩ bío á à na mia. Le Dónbeenǐ cùkúso hǎ zéenia míten lè wàn 6úaa *Abara-haamu ká a wi ho Mezopotamii yi á òn yí ló yí vaá kará ho Haran lóhó yi,

3 á bía nɔn wo yi: «Lé díá mìn kǒhǔ lè mìn zǐi á lén va ho kǒhǔ búii na á ì zéeni làa fo yi.»

4 O o Abarahaamu wáa hínɔn díá ho Kalidee kǒhǔ á vaá kará ho Haran yi. Bǐo ó o Abarahaamu bàn maá húrún á le sǎ léra a ho Haran yi á buararáa ho kǒhǔ mu na mi wi yi ho zuia.

5 Dónbeenǐ á yí nɔn tá wo yi bǐn. Hàrí hǐa lè le nín-tàahǔ bǐo ó o yí yú. Ká le Dónbeenǐ màhá nɔn le jii le mí ì na ho kǒhǔ mu na ká wo yi, orén lè mí mǎnmánia na à hǐní o mǎn. A ho páahǔ na le Dónbeenǐ wee bío mu yi làa wo ká za woon mía o cǎn.

6 Bǐo kà lé bǐo á le bía nɔn wo yi: «Ŭ mǎnmánia khíi kerí kǎ-veere yi, á à wé ɓa wobáani bǐn. Ba à beé ɓa lò há lúlúio khíi-náa yi.

7 Εε ká ho síi na à wé ɓa lè mí wobáani á ínén Dónbeenǐ màhá à cítí. Bǐn mǎn á ɓa à lé bǐn á à lén wé ɓueé ɓuaani mi ho lahó na ká yi.»*

8 Bǐn mǎn á le bò le *páanii là a Abarahaamu. Bǐo wee zéeni le páanii mu bǐo lé ho *kúiiro. Lé bǐn nɔn ó o Abarahaamu za *Izaaki teró wizooní bǐo hētín níi yi ó o *kúio wo. Lé bǐn ó o Izaaki mún kúio o *Zakoobu, á wón ɓèn kúiora mí zàwa píru jún na lé wa zǐ-júná bàn ɓuaawa.

9 «O zàwa mu dú le yandee lè mín fèeso Zozεεfu†, á yèera a ó o wó a wobá-nǐi ho *Ezipite yi. Ká le Dónbeenǐ màhá kera làa wo.

10 Le léra a mí lònbee ɓúenɓúen yi. Le wó ó o dàrna dǐn ho Ezipite béε yahó á zéenia mí bè-zǔrǐmǐ, ó o bǐo wó sína a yi. A wón bàrá a mí

* 7:7 Mi loŋ Bǐo jǐhǔ ɓúeenǐi vǔahǔ (Genèse) 15.13-14, Léro vǔahǔ (Exode) 12.40 † 7:9 Mi loŋ Bǐo jǐhǔ ɓúeenǐi vǔahǔ (Genèse) 37-50

zìi biowa lè ho Ezipite kǎhǔ biowa búenbúen jǔhǔ wán.

11 «Mu pǎahǔ á le hǐni ló ho Ezipite kǎhǔ búenbúen yi lè ho Kanan kǎhǔ yi mún. Mu wó lònbee làa sòobéé, á wàn búaawa mu yí máa yí bǐo ba à dí.

12 Bǐo ó o Zakoobu jǎ à ba le ho dǐnló wi ho Ezipite yi, ó o nín-yání tonkaa wàn búaawa le ba va bǐn.

13 Mu cúa-jun níi na ba bǐnía van bǐn, ó o Zozeefu wǎa zéenia mǐten lè mǐn zàwa. Lé bǐn ó o béé bò yi zǔnánáa hen na ó o Zozeefu nǎnkǎni can yi.

14 O o Zozeefu wǎa tonkaa mǐn zàwa le ba vaa fé mǐn maá lè mǐn zǐi nùpua búenbúen. Ba à yí nùpua búará-náa hònú mǐa.

15 O o Zakoobu wǎa buara ho Ezipite. Lé bǐn ó o buéé húrun yi, á wàn búaawa mún húrun bǐn.

16 Ba buan ba nǐ-hǐnmu vannáa ho Sisemu yi, á vaá nùuna le búure na ó o Abarahaamu hǐa yà a Hamǎore zàwa cǎn.

17 «Bìo ho pǎahǔ na le Dónbeenǐ ko à le tíi bǐo le hǐa dó mí jǐi nǎn o Abarahaamu yi jǐi wà buéé sùará, á bǐn wa nǐpomu boo, á wee dé wán ho Ezipite yi.

18 Bǐn mǎn ó o béé búii na yí zǔna a Zozeefu á kará ho Ezipite kǎhǔ jǔhǔ wán.

19 O khà wa nǐpomu, á beéra wàn búaawa lò, á kǐkǎa ba yi le ba pí mí zàwa kúia à ba hí.

20 Lé bǐn pǎahǔ ó o *Mǎyiize ton yi. O hǐa léé kúnkúza na se, na bǐo sí le Dónbeenǐ yi. Pǐina bǐo tǐn ká a wi mǐn zǐi á bǎn nu wee yèení.

21 Ba día a yí máa loń yi, ó o béé hǐnló lé yǐa lá a buan á hǎn lè mí kùrú za bǐo.

22 Lé o béε zīi á 6a kenía o Mɔyīize yi lè ho Ezipitesa bīo na 6a zū búenbúen, ó o wó a nùpue na pànká wi mí bióní lè mí wára yi.

23 «Bīo ó o Mɔyīize lúlúio yú ho búará-ɲun, ó o kará lon mí yi, ó o hīnɔn le mí vaá loń mín zàwa na lé o *Isirayεele nīpomu.

24 O o vaá mɔn o Ezipite nīi búí ò o wee ha 6àn za nī-kéní, ó o tà mín za na 6a wee ha ɲii, ò o 6ó a Ezipite nīi.

25 O lá wee leéka le o Isirayεele nīpomu na lé 6àn zàwa á à zūń le le Dónbeenī le mí ì dīn orén wán à lénnáa 6a ɲúná, yaa 6a yí zūna mu.

26 Mu tá na lée tɔn, ó o Mɔyīize fò mín lè mín síí nùpua nùwá ɲun ká 6a wee fi. O o le mí ì yanka 6a, ó o bía bīo kà: «Wán zàwa, minén na lé lè dà-kéní á bīnía wee fi mín yi le?»

27 A yīa dà mí ninza na so á lío o Mɔyīize ò o bía nɔn wo yi: «Lé o yén bàrá fo wa ɲúhú wán le ũ wé cíí wɛn?»

28 Fo wi à ũ búe mi làa bīo á fo hīhú 6óráa o Ezipite nīi bīo síí le?»‡

29 Bīo ó o Mɔyīize ɲá h́n bióní so, ó o lùwa á vaá kará ho Madīa kɔhú yi. Lé bīn ó o yú 6a zàwa nùwá ɲun yi.

30 «Lúlúio búará-ɲun b́n món, á le Dónbeenī wáyí tonkaro búí zéénía míten làa wo le v́ndè-za d́hú na wee cí yi, ho tá henī yi, ho Sinayii búee nīsání. §

31 B́n bè-minii so wó a Mɔyīize coon. A bīo ó o wi ò o vaa sùará mu yi à wíoka loń sese, ó o ɲá a Núhúso t́mu na bía làa wo:

‡ 7:28 Mi loń Léró v́ahú (Exode) 2.14 § 7:30 Mi loń Léró v́ahú (Exode) 3.2

32. O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu na lé mìn òuàawa bàn Dónbeenĩ lé mi.>* O o Mɔyĩize zãna, á wee zà wàwàwà, á yí wi ò o loĩ mu yi.

33 O o Nùhũso wãa bía làa wo: <Τεν ũ nakãa, lé bĩo á ho lahó na á ũ wi yi lée tá na bĩo sã miĩ.

34 Le lònbee na á ĩ nĩpomu wi yi ho Ezipite yi á ĩ mən. ĩ ɲá ɓa wée sã, á ĩ lion wà líí kãní ɓa. Wãa ɓuen. ĩ ì tonka fo ho *Ezipite yi.†

35 «O Mɔyĩize nĩ-kéní mu na ó o *Isirayεele nĩpomu fù pá bĩo le lé o yén dó a le o wé mí ɲuhũso lè mí cítí fi,‡ wón lé yĩa le Dónbeenĩ tonkaa ò o wé o ɲuhũso làa yĩa wee lén hã ɲúná. Le wó mu ho wáyí tonkaro pànká yi, yĩa hĩa zéenia mĩten là a Mɔyĩize le vĩndè-za na wee cĩ yi.

36 O Mɔyĩize lé yĩa léra a Isirayεele nĩpomu ho *Ezipite yi. O wó mu yéréké bĩowa na wee zéení le Dónbeenĩ pànká ho kǎhũ yi, lè ho muhũ na ɓa wee ve làa muhũ na mùia yi, lè ho tá henĩ yi hã lúlúio ɓúará-ɲun pãahũ.

37 Lé o Mɔyĩize mu lé yĩa pá bía bĩo kà nən o Isirayεele nĩpomu yi: <Le Dónbeenĩ á à lén o ɲi-cúa fεero ɓúí mìn zàwa tĩahũ na ka lè ĩ bĩo síi á à tonka mi cǎn. §

38 Bĩo mu nĩpomu hĩa kúaa mìn wán ho tá henĩ yi, á lé orén pá hĩa wee vará wàn òuàawa lè le Dónbeenĩ wáyí tonkaro pãahũ, yĩa hĩa wee bío làa wo ho Sinayii ɓúee wán. Lé orén á le Dónbeenĩ bíonĩ na wee na le mukãní á nən yi, ò o ɓúee lii na wεn.

* 7:32 Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 3.6 † 7:34 Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 3.7, 8, 10 ‡ 7:35 Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 2.14 § 7:37 Mi loĩ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 18.15

39 Ká wàn bùaawa màhǎ yí tà ká 6a à bè hǎ bíoní mu yi. Ba pǎ a bǐo, á wi 6a bíní va ho Ezipite yi.

40 Ba bíá nòn o *Aaron yi: «Cà hǎ wǝ̀nna búí na wɛn na à dí wa yahó, lé bío á wa yí zǔ bío wó a Mǝyiize mu na léra wɛn ho Ezipite yi.»*

41 A 6a wǎa pà a nòn-za kansí á wee wé mu hǎmu na yi, á dú ho sǎn-beení bío 6arén mítén dàrna wó bío yi.

42 Ká le Dónbeení màhǎ bínía 6a món, á día 6a á 6a wee bùaaní ho wáayi bíowa, làa bío mu túararáa 6a ɲi-cúa fɛerowà vǔahǔ yi:

«Isirayɛɛle ɲipomu,

hǎ lúlúio búará-ɲun na mi wó ho tá hení yi,

á 6a bà-kuio na mi fǔaana lè mu hǎmu na mi wó,

lé ínén á mi so wó mu nòn yi le?

43 Bùeé. Mu lé mi Mǝlooki wǎahǔ búkú za

lè mi Erefán† wǎahǔ mànàayiire á mi 6uan,

hǎn na á mi wó mítén á wee bùaaní,

lé bún nòn á ǐ ì sèráa mia á à dàráa ho *Babiloona wán.»‡

44 «Hǎ pǝnsòni búkú na hǎa wi wàn bùaawa cǝn ho tá hení yi lé hǎn á hǎ pɛnminí na le Dónbeení làndá túara wán wi yi. Lé hǎn pǝnsòni búkú so hǎa wee zéení le le Dónbeení wi 6a tǎahǔ. O *Mǝyiize hǎa wó ho làa bío le Dónbeení zéení le o wé làa ho. Le hǎa le o wé ho làa hǎa ó o mǝn bío síi. 45 Bún món á hǎ pǝnsòni búkú mu á wàn bùaawa lè mí mǝnmǎnía na sǎ mín á mún 6uan. Pǎahǔ na le

* 7:40 Mi lorí Léró vǔahǔ (Exode) 32.1, 23 † 7:43 Mǝlooki: Lé le Kanan kǝhǔ hǎání nùpua wǎahǔ na 6a fù wee há. Erefán: Lé le mànàayiire búí na ho Ezipitesa fù pà síí, á wó lè mí wǎahǔ à wee há. ‡ 7:43 Mi lorí Amǝsí vǔahǔ 5.25-27

Dónbeenĩ nɔn hã kãna nùpua á fó táwá nɔn ɓa yi ká a Zozue dú ɓa yahó ká lé horén ɓa ɓuan. A ho ɓèn wi bɪn fúuu fúaa o *Daviide pãahũ.

46 O Daviide ɓio hĩa wó sina le Dónbeenĩ yi, ó o flora le níi le cãn, à soráa ho lahó ɓúí à na a *Zakoobu ɓàn Dónbeenĩ yi.

47 Ká a *Salomɔn lé yia màhã son le zĩi mu nɔn le Dónbeenĩ yi.

48 Εε ká le Dónbeenĩ na dà mu ɓio ɓúenɓúen wán màhã yí máa zo zoo κενί ɓa nùpua zĩ-sonia yi làa ɓio ó o ɓi-cúa fεero bíaráa mu.

49 Ho wáyai lé í béenĩ kanmúiní,
ká ho tá lé í zení bēení.

Lé le zĩi yén sɪí á mi dà à so á à na miĩ.

Lé ho lahó yén á í dà a κενί yi?

50 Bɪn ɓiowa so ɓúenɓúen so yínɔn mi wó mu iten le?§

51 «Búí! Isirayεεlesa, mi yiwa tunka dà, mi yí máa tà hén mi sɪa lè mi ɓikɔnna le Dónbeenĩ veró yi. Minén lè mɪn ɓùaaawa lée dà-kéní.

52 Lé o ɓi-cúa fεero yén á mɪn ɓùaaawa mu á yí beéra lò? Bĩa buera yia mí dòn na wee wé le Dónbeenĩ sɪi ɓio ɓuenló ɓio, ɓán à mɪn ɓùaaawa ɓó. ɓio ká wán, lé orén nĩ-kéní mu á minén ló mɔn á mún ɓó.

53 Minén na le Dónbeenĩ wáyai tonkarowà dó ho làndá níi yi, lé minén miten yí bò ho làndá mu bè-bionii yi.»

O Etiɛna ɓúeró ɓio

54 ɓio ho làndá tũíá fεerowà ɓá hã ɓioní mu á ɓa sɪa ka le hã à fáa o Etiɛna ɓio yi lè le sɪ-cɪíle.

---

§ 7:50 Mi loñ Ezayii vũahũ 66.1-2

55 Ká arén wón sú lè le Dónbeenĩ Hácírí, ó o hoonía mí yahó á lora ho wáayi, ó o mən le Dónbeenĩ cùkú là a Yeesu ò o wi le Dónbeenĩ nín-tiání,

56 Ó o bía: «Mi tántá mi ñikōnna, ho wáayi ñii héra, á ĩmən o *Nùpue Za ká a ñin le Dónbeenĩ nín-tiání.»

57 A 6a wee wāama pónpón à 6a tun mí ñikōnna.

58 Bún món á 6a búenbúen dēnía kúaaka a wán á wĩira lóráa ho donkiahũ á lée wee lèeka lè hã huua á à búe. Bĩa wee wé mu á tenkaa mí sĩa bàrà a yàronza búí na 6a le Soole tá le o pa yi.

59 Bĩo 6a wee lèeka a Etiēna lè hã huua, ó o wee fio ká sii: «Núhũso Yeesu, tà fé ĩ mànákã.»

60 Bún món ó o ló lion mí nōnkórúná wán, ò o wāamaa pónpón: «Núhũso, yí bè mu bè-kohó na ká 6a wán.» Bĩo ó o bía hñn bíoní so vó, ó o húrun.

8

1 O Etiēna búeró ó o Soole tà.

O Soole wee beé bĩa tà a Krista bĩo lò

Mu nōnzōn mí bεεre, á bĩa tà a *Krista bĩo na ho Zeruzalεmu yi, á 6a búakáa wee beé lò làa sòobεε. Ba tonkarowà níi ló, ká bĩa ká búenbúen saawaa zon ho *Zudee lè ho *Samarĩi kãna yi.

2 Ba nùpua búí na wee bè le Dónbeenĩ yi sese lé bĩa lá a Etiēna vaá nùuna, à 6a wá wá a bĩo yi.

3 O Soole wón bèn lé bĩa tà a Krista bĩo ñúhũ búeró ó o hñn can mí kuio bĩo yi. O wee héε wĩika 6a báawa lè 6a hãawa hã zĩní yi, à 6ua vaa kúee ho kàsó yi.

O Filiipu wee bue le bĩn-tente ho Samarĩi yi

⁴ Bĩa saawaa wà bán tò hã kãna yi, á wee bue le bín-tente.

⁵ O Filiipu wà van ho Samarii kãhũ ló-beeni yi, á vaá wee bue o Krista bío à na ho nùpua yi.

⁶ Bĩo ɓa zãamãa jã bĩo ó o Filiipu wee bío, á mún mɔn mu yéréké bĩowa na wee zéeni le Dónbeeni pánkã na ó o wee wé, á ɓa wíokaa wee tántá mí jikõnna sese bĩo ó o wee bío yi.

⁷ Ba nùpua cèrèè na ɓa cínáwa wi yi, á ɓa wee fáara lé yi ká ɓa à wãamaka pónpón. A ɓa mùamúawà lè ɓa lóní cèrèè mún wee wa.

⁸ A mu wó sí-wɛ-beeni ho lóhó mu yi.

⁹ Nii búí na ɓa le Simɔn à hĩa wi ho lóhó mu yi, á wó mí níi símú bín míana. Ho Samarii nùpua búenbúen wee wé coon bĩo ó o wee wé bío yi. O lá wee wé míten lòn nùpue na bío jũhũ wi.

¹⁰ Ba nùpua búenbúen hĩa wee jí a cón sese, à lá ɓa háyúwá yi à yòo búe ɓa ñi-kĩa yi. Ba wee bío: «O nii na kã á le Dónbeeni pánkã na ɓa wee ve làa pánkã beeni á wi cón.»

¹¹ Bĩo nɔn ɓa wee ñin jínãa o cón sese kã síi, lé bĩo ó o wee wé ɓa coon lè mí níi símú biowa mu míana.

¹² Ká bĩo ɓa yèrèmaa dó mí sía le bín-tente na ó o Filiipu buera nɔn ɓa yi le *Dónbeeni béeni là a Yeesu *Krista bío yi, á ɓa báawa lè ɓa hãawa á ɓa bátízera.

¹³ O Simɔn mí bæere mún dó mí síi le yi, á ɓa bátízera a. Bũn jii wán, ó o wãa yí máa tà lé o Filiipu món. Mu yéréké bĩowa na wee zéeni le Dónbeeni pánkã na ó o wee mi, ó o wee wé coon bío yi.

¹⁴ Bĩo ɓa tonkarowà na ho Zeruzalɛmu yi jã le

ho Samariisa búí tà le Dónbeenĩ bíonĩ bïo, á 6a tonkaa o Piere là a Zãn 6a cǎn.

¹⁵ Bïo 6a vaá dǎn á 6a flora nǎn 6a nĩ-kenínia nĩ-fia yi bèra a na à 6a yí le Dónbeenĩ Hácírí.

¹⁶ Le Dónbeenĩ Hácírí mu lá ðĩn yí lion 6arén búí wán: ʼBa bátízera 6a o Njúhũso Yeesu yèni yi mí dòn.

¹⁷ O o Piere là a Zãn wáa bò mí níní 6a wán á 6a yú le Dónbeenĩ Hácírí.

¹⁸ Bïo ó o Simǎn mǎn à bía dó mí sĩa o Krista yi yú le Dónbeenĩ Hácírí pãahũ na á 6a tonkarowà bò mí níní 6a wán yi,

¹⁹ Ó o bía nǎn o Piere là a Zãn yi: «Mi fé le wárí à mi na ho ðànló mu bàn síi miĩ, bèra a na ká í wé bò í níi nùpue wán à wón yí le Dónbeenĩ Hácírí.»

²⁰ O o Piere bía nǎn wo yi: «Le ùnén lè ù wárí búenbúen páaní cǎ, lé bïo fo wee leéka le le Dónbeenĩ bè-hãniĩ á dà a yà.

²¹ Mu bïo mu á ù níi yí túee yi, á fo mún yí ko làa bũn, lé bïo á le Dónbeenĩ cǎn á fo yínǎn húaarà.

²² Bïo wi ù sĩa yi yínǎn bïo na se. Cén día mu à ù fio o Njúhũso yi ká mu dà a wé, ò o sén día na foñ hã yile-kora na wi foñ bïo yi.

²³ I mǎn à mu koomu zon fo ðàkhĩna ù yí dà máa fé úten mu bè-kora níi yi.»

²⁴ O o Simǎn wáa bía nǎn o Piere là a Zãn yi: «Minén miten fio o Njúhũso yi à na miĩ, bèra a na à bïo mi bía kà búí yí yí mi.»

²⁵ O Piere là a Zãn wee zéení bïo 6a zũ a Njúhũso ðání yi lè 6a nùpua, á wee bue o bíonĩ. Bũn mǎn á 6a bĩnía nǎn ho Zeruzalɛmu, á wee bue le bĩntente ho Samarii lórá cèrèè yi ká 6a wà.

O Filiipu buera le bìn-tente nən o Etiopii nŷi yi

²⁶ Mu pāahŷ ó o Núhŷso wáayi tonkaro búí bía nən o Filiipu yi: «Híní dé ŷ yahó lè le wii hēnŷí bān nín-káahó. Lá ho wāhŷ na ló ho Zeruzalemu yi á lion ho Kazaa, ho bèrowā yí boo lònbió.»

²⁷ O o Filiipu dēnía hŷnən wā. Ho wāhŷ na ó o lá, á Etiopii nŷi búí bō. O lé ho Etiopii kōhŷ bēε háa Kandaasi ton-sá beenŷ na wi o nāfòró nŷhŷ wán. O buara ho Zeruzalemu buεé bŷaanía le Dónbeenŷ

²⁸ á bŷnía wee bō. Le *Dónbeenŷ nŷi-cúa fεero *Ezayii vŷahŷ lé hía ó o kará mí wòtóro yi wee kàrán.

²⁹ A le Dónbeenŷ Hácírí bía nən o Filiipu yi: «Bánbá vaa búε ho wòtóro na kà yi à bŷ ho lén.»

³⁰ O o Filiipu lŷwa vaá bō ho yi, á nŷá ò o Etiopii nŷi wee kàrán o nŷi-cúa fεero Ezayii vŷahŷ, ó o tŷara a yi: «Bìo fo wee kàrán kà á fo zŷ kúará le?»

³¹ O o nŷi bía: «Í ì wé kaka á à zŷnŷáa mu ká a búí yí zéénia mu làa mi.» O o wáa le o Filiipu buεe yòo kεεní mí nŷsání.

³² Ho vŷahŷ bió na ó o nŷi wee kàrán lé bió kà:
O bió bonmín là a pio

na ba buan wā vaá búε,

O bió bonmín là a pioza

na ba wee khè vará,

ká a dŷn cèkè yí máa wá.

³³ Ba zŷíra a nŷhŷ,

yŷa dà a fεε ho tŷiá o nŷi á yí ló.

Ba vŷinía o mukānŷ ho tá wán,

á lé o yén á à dàní n bío

ba zàwa bió á a lé wo yi?*

* **8:33** Mi loŷ Ezayii vŷahŷ 53.7-8

34 O o Etiopii nǎi tùara a Filiipu yi: «Lée wée ó o ñi-cúa fεero mu wee bío bío kà? Lé orén míten bío ó o wee bío lée tàá lée ñi-veere?»

35 O o Filiipu wáa ðín ho vūahǔ bío na ó o ñi kàráanna wán á láráa le bíonǎi, ò o buera a Yeesu *Krista bín-tente nǎn wo yi.

36 Bío 6a wi ho wǎhǔ wán wà, cúa-yen à 6a vaá ðǎn ho saahó búí na mu ñumu wi yi. O o Etiopii nǎi bía: «Lé mu ñumu na. Bío á à hè mi á ì máa bátízé lé mu yén.»

37 [O o Filiipu bía nǎn wo yi: «Ká fo tà a Krista bío lè ũ sǎi búenbúen á fo dà à bátízé.» O o ñi bía nǎn wo yi: «Ūuu, ì tà le o Yeesu Krista lé le Dónbeenǎi Za.»]

38 O o ðeɛnía le 6a ðíní ho wòtóró. O orén là a Filiipu lion líí zon mu ñumu yi, á wón bátízera a.

39 Bío 6a ló mu ñumu yi, á le Dónbeenǎi Hácírí lá a Filiipu wàráa, ó o Etiopii nǎi yí bínía yí mǎn wo. O o wáa lá mí wǎhǔ wà ká a sǎi wan làa sòobéε.

40 O Filiipu le mí ì loń ò o wi ho Azotee lóhó yi. Lé bín ó o ðín yi á wee héε bue le bín-tente hǎ lórá búenbúen na ó o wee kǎa yi, fúaa bío ó o vaá ðǎn ho *Sezaaree.

9

Bío wó a Soole yi ho Damaasi wǎhǔ wán

1 Hón pǎahǔ so yi à bío ó o Soole pá can mí kuio bío yi, lé hǎa tà a *Krista bío lò beéró lè 6a búeró. O o wà van 6a yankarowà ñúhǔso cǎn,

2 à wón na ho vūahǔ wo yi, ò o 6ua varáa ho Damaasi lóhó yi, à vaa zéení lè 6a *zúífùwa kàránló zíní ñúnása. Hón vūahǔ so lé hǎa á à zéení

le ká a yú 6a báawa lè 6a háawa na bò a Krista wǎhǔ, ò o wiika 6a 6ua varáa ho Zeruzalεemu.

³ Bǐo ó o lá ho Damaasi wǎhǔ á wà vaá sùará ho yi, yǐo 6ueé tí à khoomu 6úi ló ho wáayi líí kúaará a wán.

⁴ O o ló lùwá ho tá yi, á mu tǎmu 6úi wee bío làa wo: «Soole, Soole. Fo wee beé í lò kà síi lé we?»

⁵ O o tùara: «Núhúso, fo léé wée?» A mu tǎmu bíá nǎn wo yi: «Í lé o Yeesu na á fo wee beé lò.

⁶ Wáa líi híní vaa zo ho lóhó yi. Ká fo zoó dǎn, á 6a à zéení bǐo fo ko à ũ wé.»

⁷ A 6a nùpua na bò là a Soole á dǐn coon yí dà máa bío. Ba wee jí mu tǎmu sǎ ká 6a yí mǎn nùpue.

⁸ O o Soole líi hínǎn á héra mí yǐo, ká a màhá yí máa mi bío. A 6a fù a níi yi á zonnáa ho Damaasi lóhó yi.

⁹ Wízoní bǐo tǐn ká a yí máa mi. O yí máa dí, á yí máa ju.

¹⁰ Nǐ-kenínii 6úi hía wi ho Damaasi lóhó yi á yèni 6a le Ananiasi. O Núhúso zéeníá míten làa wo á von wo: «Ananiasi.» O o tà: «Núhúso, lé mi na.»

¹¹ O o Núhúso bíá nǎn wo yi: «Dèení lén vaa lá ho wǎhǔ na 6a le «Wǎhǔ na muina», à va a Zudaa zǐi, à vaa tùà o Taasi níi na 6a le Soole bío. Bǐo ká wán ó o lan wee fio.

¹² A bǐo 6úi zéeníá míten làa wo. O mǎn níi 6úi na 6a le Ananiasi na 6ueé wee bè mí níni o wán, ò o yǐo dàñ bíni mi.»

¹³ O o Ananiasi bíá: «Núhúso, nùpua cèrèè bíá a níi mu bío nǎn mií, á mún zéeníá mu bè-kora búenbúen na ó o wó lè ũ nùpua na ho Zeruzalεemu yi nǎn mií.

¹⁴ Ba yankarowà júnása á nǎn ho pànká wo yi

ò o buee wiikaràa bĩa búenbúen na wee ve ũ yèni hen.»

15 Ká a Núhúso màhá bía nɔn wo yi: «Lén va, lé bïo ó o ñi mu á ï léra le o sá ï tonló. Orén lé yïa á à zéeni ï bïo á a na há sï-viò lè mí bá-zàwa là a *Isirayεele ñipomu yi.

16 Le lònbee búenbúen na a yí o ñén bïo yi á ï ï zéeni làa wo.»

17 O o Ananiasi wáa hínɔn wà, á vaá zon le zïi yi, á zoó bò mí níni o Soole wán ò o bía nɔn wo yi: «Wàn za Soole, o Núhúso Yeesu na zéeniá mïten làa fo ho wõhũ na fo lá wee buennáa wán lé wón tonkaa mi ũ cón, à ũ bini wé mi, à ũ mún sí lè le Dónbeenï Háciri.»

18 Mí lahó yi, á bïo búii lòn donkuuaa á ló a yïo yi, á kùenkaa líi kúaará ó o wáa wee mi. O o hínɔn á ba bátizéra a.

19 Bún món ó o dú ó o biniá yú ho pánká.

O Soole wó a Yeesu Krista seéràso

O Soole wó há wizooni bïo yen lè ba ñi-kenínia na wi ho Damaasi yi.

20 Mí lahó yi ó o dèeniá wee zéeni le Dónbeenï bïo ba *zúifùwa kàránló zini yi, á wee bue le o Yeesu lé le Dónbeenï Za.

21 Bĩa búenbúen na ñá a bioní á mu vã, á ba wee bío: «Bia wee ve o Yeesu yèni ho Zeruzalεemu yi ó o ñi na kà so hïa yí máa beé lò lè mí sòbéε le? A yínɔn barén ó o so ló bïo yí buara á wà buéé wiika hen á vaá na ba yankarowà ñúnása yi le?»

22 Ká a Soole yàá wíokaa wee zéeni le Dónbeenï bïo lè mí pánká fèεε. Bïo ó o wáa wee zéeni mu wéréwéré le o Yeesu lé o *Krista, á ba zúifùwa na ho Damaasi yi wáa yí zū bïo ba à bío á à na a yi.

23 Wizooní bïo yɛn bún món, á ɓa zúifùwa wãanía tò à ɓa le mí ì ɓúe o Soole.

24 Ká a ɓúí màhá ò a zeñ wán. Ho lóhó zūajiní á ɓa wee pa yi le wisoni lè ho tñàahú à dàñ yíràa wo ɓúe.

25 Hón pãahú so yi ó o Soole ñi-kenínia fó a ho tñàahú á dó ho lío-beenĩ yi, á léé liinía lè ho dándá na ɓa son kòonia ho lóhó yi món.

26 O Soole wà vaá dñn ho Zeruzalεemu, ó o wi ò o zo ɓa ñi-kenínia tñahú, ká ɓa ɓúenɓúen màhá zãna a lé bïo ɓa yí láa mu yi le o léé ñi-keníni binbirĩ.

27 O o Baanabaasi lé yïa wãa fó a á dú yahó á vannáa ɓa tonkarowà cǎn, á vaá lá bïo ó o Soole mǎnnáa o Núhúso ho wǎhú wán làa bïo á wón bíaràa làa wo á fεera ñon ɓa yi. O mún fεera bïo ó o Soole ponĩ séraràa á zéénia lè le Dónbeenĩ bïo o Yeesu yèni yi ho Damaasi yi á ñon ɓa yi.

28 A lá hón pãahú so yi ó o Soole wãa wi làa ba, á wee bue le Dónbeenĩ bíonĩ à tè ho Zeruzalεemu yi yò lé ká a ponĩ séra.

29 O mún wee bío lè ɓa zúifùwa na wee bío mu κεεεkimu, á wee wãaní làa ba. Ká bán màhá wee cà bïo ɓa à yíràa wo ò ɓúe.

30 Bïo á bïa tà a Krista bïo zūna mu, á ɓa lèénia o Soole vannáa ho *Sezaaree, á día a bín ó o ñon ho Taasi.

31 Mu pãahú á bïa tà a Krista bïo wi ho hээрà yi ho *Zudee, lè ho Kalilee, lè ho *Samarĩi kãna yi. Ba pànká wee dé wán, á wee ɓua mítén là a Núhúso k̀̀nbiĩ, á le Dónbeenĩ Hácíri wee dé mí níi ɓa yi á ɓa wee ñin.

O Piere wéera a Enεε

32 O Piere hínɔn tò ho kǎhǎ búenbúen yi. Wizonle búí ó o wà van bǎa tà a *Krista bǎo yi cǎn ho Lidaa lóhó yi.

33 O vaá yú nǎi búí bǎn na yèni ɓa le Enɛɛ. O lé o mùamúá, á wi le dǎmu dɛɛ yi yú há lúlúio bǎo hɛtɛn.

34 O o Piere bǎa nɔn wo yi: «Enɛɛ, o Yeesu Krista wee wɛé fo. Hǎní hóoní ũ dǎmu dɛɛ.» O o Enɛɛ dɛɛnǎ líí hínɔn.

35 Ho Lidaa lóhó lè há lórá na wi ho Saarɔn kǎhǎ tá pɛerú yi nùpua búenbúen mɔn wo, á ɓa tà nɔn mítɛn o Núhúso yi.

O Piere vèenia o Tabita

36 Háa búí na tà a Krista bǎo na yèni ɓa le Tabita á hǎa wi ho Zopee lóhó yi. Le yèni mu lè mu kerɛkimu á ɓa le Dookaasi. Mu kúará le «há-wonǎ.» O hǎa wee wé mu bè-tentewà féɛɛ, á wee séení ɓa nǎ-khenia.

37 Mu pǎahǎ ò o tò mu vǎmú á húrun. Bǎo ɓa sùeenǎ wo vó, á ɓa yòó bàrá a ho nónwíohǎ yi.

38 Ho Lidaa lè ho Zopee sùarǎa mín yi. Bǎo ɓa nǎ-kenǎnia ná ò o Piere wi ho Lidaa yi, á ɓa léra ɓa nùpua nùwǎ nɔn tonkaa á bǎa bǎo kǎ nɔn yi: «Wa wee fio fo, bánbá à ũ buen wa cǎn fùafù.»

39 Á ɓa vaá bǎa mu nɔn wo yi, ó o dɛɛnǎ hínɔn bò làa ba. Bǎo ó o ɓueé dǎn, á ɓa fó a yòorarǎa ho nónwíohǎ na ó o nǎ-hío wi yi. Á ɓa mahǎawa búenbúen wee vá ɓuee búe o yi ká ɓa à wá. Há sǎ-zǎnia na ó o Dookaasi mu bǎ ká a dǎn yí húrun á ɓa wee lá zéení làa wo.

40 O o Piere le ɓa búenbúen lé, ò o líí fǎrá mí nɔnkórnǎ wán, ò o flora. Bǎn món ó o yèrémǎa

sánsáa o ñi-hío ò o bía: «Tabita, lii híní.» O o héra mí yío. Bïo ó o mən o Piere, ó o lii hínən yòó kará.

⁴¹ O o Piere buan o níi yi, á séeníá wo ó o líi hínən yòó ñín. Bún món ó o von bía tà a Krista bïo, lè ba maháawa, á buée zéeníá wo làa ba ká a yío wi lua.

⁴² Ho Zopee nùpua búenbúen ná mu, á ba cèrèè tà a Nùhúso bïo.

⁴³ Bún món ó o Piere dá cáakaa ho Zopee yi o sñ-fi búí na yèni ba le Simən cón.

10

O Piere veró bía yínəñ ba zúifùwa cón

¹ Nii búí hía wi ho *Sezaaree lóhó yi á yèni ba le Koronεεye. O hía lé ho Oroomu dásiwá ku-beení búí kuure nùhúso, ñio ba wee ve làa Itali dásiwá kuure.

² O nùpue mu hía wee bè le Dónbeení làndá yi sese, orén lè mí zii nùpua búenbúen wee kónbi le Dónbeení. Ba *zúifùwa ñi-khenia ó o hía wee séení lè mí sòobéε, á wee fio le Dónbeení yí máa khí.

³ Wizonle búí wi-háarè yi, á bïo búí zéeníá mítén làa wo. O mən le Dónbeení wáayi tonkaro wéréwéré ò o buée zoó wee bío làa wo: «Koronεεye.»

⁴ O o yòó lora wo yi lè le zání ò o bía: «Nùhúso, mu wan le?» Á ho wáayi tonkaro bía: «Le Dónbeení tà ná ũ floró, á mún mən le séení na fo wee wé na ba ñi-khenia yi, á le leékaa ũ bïo.

⁵ Awa, wáa tonka ba nùpua bïo kà wán le ba va ho Zopee lóhó à vaa fé o ñii búí na ba le Simən buennáa, yia ba mún wee ve le Piere.

6 O làara a n̄i búí na wee fi hã s̄onna wán. O yèni 6a le Sim̄on, á z̄i wi mu yámú ñumu ñii.»

7 B̄io ho wáayi tonkaro na bía làa wo wà, ó o Koron̄eye von mí ton-sáwá n̄wã ñun lè mí dásiwá n̄i-kéní na sá a c̄n míana á wa le Dónbeen̄i,

8 á bía b̄io wó búenb̄uen n̄on 6a yi, ò o tonkaa 6a le 6a va ho Zopee.

9 A 6a wà. Ho tá t̄on yú 6a ká 6a pá wi ho w̄oh̄ú wán. Le wii á a bío le mí yòó fárá à ð̄in, à 6a s̄uaráa ho Zopee. Lé hón p̄ah̄ú so yi ó o Piere yòora le z̄i lòho á wà yòó wé mí floró.

10 B̄io ó o yòó wi b̄in, á le h̄ini dà a, ó o le mí ì dí. B̄io 6a lan wee s̄i ho ð̄inló, á b̄io búí 6ueé zéenia m̄iten làa wo.

11 O m̄on ho wáayi à ho héra. A d̄eé búí lòn p̄onsò-been̄i á 6a 6uan ñi-k̄aa b̄io náa yi, á yòó ló wee lii, á wà líi 6úe ho tá yi.

12 Le d̄eé mu yi á ñajuwà làa náa náa sowa, làa b̄ia wee várá mí píora wán, lè 6a ñinzàwa lè mí s̄iíwá búenb̄uen wi yi. 13 A t̄amu búí bía n̄on wo yi: «Piere, lii h̄ini 6úe 6a à là.»

14 Ó o Piere bía: «Ébé, N̄uh̄so, ì máa wé mu. Ð̄inló na ũ hò yi, làa h̄ia tun á ì ð̄in yí dú yí m̄on h̄úú.»

15 A mu t̄amu b̄inía s̄á ñá á bía n̄on wo yi: «B̄io na le Dónbeen̄i le mu wee ce vó à ũn̄en yí wé làa b̄io na tun.»

16 Mu wó làa b̄in á ð̄on hã zen cúa-ñ̄in. B̄in m̄on á le d̄eé mu d̄enía 6uan yòora ho wáayi.

17 Ó o Piere w̄aa wee tùa m̄iten yi lè mu b̄io na ó o m̄on b̄an kúará. Hón p̄ah̄ú so yi, ò o Koron̄eye n̄upua na ó o tonkaa le 6a 6uen o Sim̄on z̄i á tùakaa 6ueé ð̄on le b̄an z̄uajii.

¹⁸ A 6a von à 6a tùara: «Lé hen kà ó o Simòn na 6a le Piere á làara yi le?»

¹⁹ Bïo ó o Piere pá lan wee le mí yi mí bè-minii 6àn kúará wán, à bïn le Dónbeenĩ Hácírí wee bío làa wo: «Loń, 6a nùpua nùwā tĩn wi hen á wee cà fo.

²⁰ Yí titika bïo, híní lii bè làa ba, ínén lé yĩa tonkaa 6a.»

²¹ O o Piere wáa hínòn lion 6a nùpua mu cón, á líf bía nòn 6a yi: «Yia mi wee cà lé ínén í beere, lée webio nòn mi buararáa hen?»

²² A 6a bía: «Ba dásíwá jùhũso búí na 6a le Koronεeye lé yĩa tonkaa wεn ũ cón. O lée nĩ-tente á wee kònbi le Dónbeenĩ, á 6a *zúífùwa búenbúen wee wíoka a yèni. Le Dónbeenĩ wáyí tonkaro búí bía nòn wo yi le o bío le 6a 6uee ve fo buennáa mí cón, ò o jí bïo fo ò bío á à na a yi.»

²³ O o Piere fó 6a, á 6a zoó cāana làa wo.

Bïo wó a Koronεeye zĩ

Mu tá na lée tǎn, ó o Piere làa ba páania lá ho wǎhũ, á bía tà a *Krista yi nùwā yεn búí ló ho Zopee yi á lènia 6a.

²⁴ Ba vará cāana á tá lée tǎn vaá dǎnnáa ho Sezaaree. Bïn ñ wé ò o Koronεeye, lè mín zĩ nùpua, lè mín bǎnlowà binbirí na ó o von á kará pan wo bïn.

²⁵ Pǎahũ na ó o Piere wà 6ueé zo yi, ó o Koronεeye hínòn sǎ a yahó, á vaá líf búrá a tá, ò o tēnia wo yi lè le kǎnbii.

²⁶ Ká a Piere màhá fù a yi á hónia ò o bía nòn wo yi: «Lii híní, ínén mún lé o nùpue lè ũ bïo sii.»

27 Bũn mɔn ɔ o pá lan wee bío làa wo á vaá zonnáa le zĩ yi, á zoó yú ɓa nùpua cèrɛɛ ká ɓa kúaa mín wán,

28 ɔ o bía nɔn ɓa yi: «Mi zũ le ɓa zúifùwa cɔn, á ho va ho sĩ veere nùpue cɔn, tàá à páaní κεεní làa wo lée bío na yí ko à mu wé, ká le Dónbeenĩ màhá zéenia mu nɔn miĩ le ĩ yí ko à ĩ lá nùpue woon lòn nĩ-tinii na á nùpue yí ko ò o wé va cɔn.

29 Lé bũn nɔn á ĩ yí pǎ mi veró à ĩ dèenia ɓuara. Awa, á mi wáa zéeni ĩ veró nũhũ.»

30 O o Koroneeye bía: «Mu wizoonĩ tĩn lée zuia, ho pǎahũ dà-kénĩ kénĩ na kà yi, le wi-háarè, á ĩ wee fio ĩ zĩ. Yio ɓueé tĩ à nùpue ɓúĩ na dà-zĩnii wee nũĩka á dĩn ĩ yahó,

31 ò o bía: «Le Dónbeenĩ tà ná ũ floró, á mún mɔn le séenii na fo wee wé à na ɓa nĩ-khenia yi, á le leékaa ũ bío.

32 Wáa tonka ɓa nùpua ho Zopee yi le ɓa vaa bío le o Simɔn na ɓa le Piere à ɓuen. O làara a Simɔn wán, yia wee fi há sɔnna, na zĩ wi mu yámú numu nii.»

33 A ĩ dèenia tonkaa ɓa nùpua le ɓa vaa ve fo, á fo tà ɓuara bũn se. Há làa na kà wán, á wa ɓúenɓúen wi le Dónbeenĩ yahó hen à nínáa bío ɓúenɓúen na ɔ o Nũhũso dó ũ nii yi le ũ bío.»

34 O o Piere wáa lá le bíonĩ á bía: «Bìo kà wán á ĩ wáa zũ kɛnkɛn le le Dónbeenĩ yí máa hueeka ɓa nùpua mín yi.

35 Nùpue lée nùpue, ò o lé kɔhũ lée kɔhũ yi, ká a wee kɔnbi le, á wee wé le sĩ bío, se wón bío sĩ le yi.

36 Mi zũ bío le Dónbeenĩ bía nɔn o *Isirayeele nĩpomu yi ká le nɔn ho héerà bín-tente ɓa yi, dǐo

ó o Yeesu *Krista buararáa, wón na lé 6a nùpua búenbúen Nùhúso.

37 Bïo ó o Zān bía le Dónbeenĩ bïo lè 6a nùpua á bátízera 6a, á bïo búakáa wó ho Kalilee yi, à lá bïo wó ho Zudee yi búenbúen á mi mún zū.

38 Mi mən bïo le Dónbeenĩ liiníanaa mí Hácírí pánká o Nazarεete n̄i Yeesu wán. Mi mún zū bïo ó o Yeesu mu vararáa ho kōhú yi, á wee wé mu bè-tente ká a wεé b̄ia ó o *Satāni pánká wi wán búenbúen, lé bïo le Dónbeenĩ h̄ia wi làa wo.

39 Bïo búenbúen na ó o wó 6a zúifùwa kōhú lè ho Zeruzalεemu yi á wa mən, á lé mu seéràsa. Ba búaa wo ho *kùrùwá wán ó o húrun.

40 Ká le Dónbeenĩ mähá vèenía wo mu wizooní t̄in níi zōn á 6a nùpua mən.

41 Mu yínōn 6a nùpua búenbúen mən wo. Warén na lé fèra hueekaa wó lè 6a seéràsa lé warén mən wo. Bïo le Dónbeenĩ vèenía wo móndén, á warén làa wo páanía dú á jun.

42 O henía mu nən wən le wa zéení le Dónbeenĩ bïo, á mún bue na 6a nùpua yi le orén lé ȳia le Dónbeenĩ bàrá ò o cítí 6a yèn-vèeniasa lè 6a n̄i-hía.

43 Le *Dónbeenĩ j̄i-cúa fεerowà búenbúen bía a bïo, le nùpue lée nùpue na dó mí s̄i o yi, ó o ò yí mu bè-kora séndíaró o yèni pánká yi.»

44 Pāahú na ó o Piεre lan wee bío yi, á le Dónbeenĩ Hácírí lion b̄ia wee jí a bíoní wán.

45 B̄ia tà a *Krista bïo na lé 6a *zúifùwa binbirí na bò là a Piεre buararáa á wó coon dāk̄h̄ina le Dónbeenĩ Hácírí na le nən á le bera fò b̄ia yínōn 6a zúifùwa bïo yi.

46 Lé bïo 6a wee jí à 6a wee bío h̄a s̄i-viò bíoní na 6a yí zū, á wee khòoní le Dónbeenĩ le bè-beera na le wó bïo yi. Ó o Piεre bía:

47 «Ba nùpua na kà á ba dà à hè le ba yí bátízé ba lè mu jumumu, ká ba nòn yú le Dónbeenĩ Hácírí lè wa bïo síi le?»

48 O o nòn le nii le ba bátízé ba o Yeesu Krista yèni yi. Bũn món á ba flora a Piere le o wé hã wizooní bïo yèn làa mí.

11

O Piere fɛera bïo wó a Koronɛye zii

1 Ba tonkarowà làa bïa tà a *Krista bïo na wi ho *Zudee yi á ná le bïa yínɔ́n ba *zúifùwa á mún tà le Dónbeenĩ bïo.

2 Bïo ó o Piere biníá van ho Zeruzalɛmu, á bïa tà a Krista bïo na lé ba zúifùwa binbirí á wee zá làa wo:

3 «Lée webio nòn á fo vannáa bïa yínɔ́n ba zúifùwa cón á páanía dú làa ba?»

4 O o Piere wáa líí lá bïo mu wóráa lè mí dà-kéní kéní búenbúen á fɛera nòn ba yi ká síi:

5 «Mu wee wé ká í wi ho Zopee lóhó yi á wee wé í fioró. Yïo bueé tí à bïo búí zéenia miten làa mí. Mu lée dèe búí lòn pònsò-beenĩ á ba buan ni-káa bïo náa yi, na yòó ló ho wáayi á bueé líí bó miĩ.

6 A í lora le yi sese, á mən ba napuwà laà náa náa sowa, bïa ho lóhó yi làa bïa hã mana yi, làa bïa wee várá mí píorà wán, lè ba nínzàwa.

7 A í ná tãmu búí sã na wee bío làa mi: «Piere, lii hĩní búe ba à là.»

8 Ká í màhá bía: «Ebé, Núhúso, í máa wé mu. Dínló na ũ hò yi, làa hĩa tun á í dín yí dú yí mən hùúu.»

9 A mu tãmu tĩn pá biníá sã ná á bía nòn miĩ: «Bïo na le Dónbeenĩ le mu wee ce wó ùnén yí wé làa bïo na tun.»

10 Mu wó làa bǔn á dǔn hǎ zen của-tǐn. Bǔn mǒn á le dèe mu dèenía bǐnía buan yòora ho wáayi.

11 Hón pǎahǔ dà-kéní so yi, à bǔn 6a nùpua nùwǎ tǐn búí na 6a tonkaa á ló ho *Sezaaree yi á buée dǔn le zǐi na á ĩ wi yi.

12 A le Dónbeenǐ Hácírí bía le ĩ yí titika, le ĩ hǐnǐ bè làa ba. Wàn zàwa nùwǎ hèzǐn na bò làa mi buara hen, lé bán lèenía mi vannáa ho Sezaaree, á wa waá páanía zon o Koroneeye zǐi.

13 A wón lá bǐo ó o wó wó mǎnnáa ho wáayi tonkaro mí zǐi ká a dǐn wee bío làa wo kà síi: <Tonka 6a nùpua le 6a va ho Zopee à vaa ve o Simǎn na 6a le Piere le o buen.

14 Hǎ bióní na á à kǎnǐ ũnén lè ũ zǐi nùpua búenbúen lé hǒn ò o bío á a na fon.

15 «Bǐo á ĩ búakáa wee bío à bǔn le Dónbeenǐ Hácírí lion 6a wán, làa bǐo le hǐa lionnáa warén wán mu jǔhǔ búeeníi bǐo síi.

16 A ĩ hácírí màhǎ buara bǐo ó o Núhǔso hǐa bía wán: <O Zǎn hǐa wee bátízé lè mu jummu, èe ká minén bán á à bátízé lè le Dónbeenǐ Hácírí.>

17 Bǐo le Dónbeenǐ hǐa hǒn làa wen, pǎahǔ na wa tà a Núhǔso Yeesu Krista yi, lé bǔn á le mún hǒn lè barén. A ĩnén léee wée á à pí bǐo le Dónbeenǐ le mí ĩ wé.»

18 Bǐo 6a ná hǒn bióní so, á 6a yòó wan tèn, á wee khòonǐ le Dónbeenǐ kà síi: «Mu bènǐn bon. Le Dónbeenǐ mún tà nǎn ho wǒhǔ bǐa yǐnǎn 6a zúifùwa yi à 6a dàn yèrémá mí yilera lè mí wára, à yí le mukǎnǐ binbirǐ na máa vé.»

Bǐo ho Antiosi kèrètǐewa kuure jǔhǔ búakáarǎa

19 Bǐa tà a *Krista bǐo lò beéró na búakáa o Etièna búeró pǎahǔ lé bǔn nǎn á 6a saawaarǎa. Ba búí wà fúaa ho Fenisii lè ho Siipere kǎna, lè ho Antiosi

lóhó yi. Ká 6a màhã vaá yí máa bue le Dónbeenĩ bíonĩ à na ñi-vio yi, ká mu yínǎn 6a *zúífùwa.

²⁰ Εε ká 6ia tà a Krista 6io nùwã yen 6úi na wee lé ho Siipere lè ho Sirεena yi, á ló van ho Antiosi, á mún vaá wee bue le Dónbeenĩ bín-tente na 6io ciran o Nùhũso Yeesu à na 6ia yínǎn 6a zúífùwa yi.

²¹ O Nùhũso dànló fù wi làa ba, á nùpua cèrèè á tà yèrèmáa bò a Nùhũso yi.

²² Ho Zeruzalεmu kèrètíewa kuure ñá mu 6io mu, á 6a wãa tonkaa o Baanabaasi le o va ho Antiosi.

²³ 6io ó o vaá dǎn bǐn ó o mǎn 6io le Dónbeenĩ dú6uaarãa 6ia tà a Krista 6io yi, ó o zãmakaa mu 6io yi, ò o henía 6a 6úen6úen sĩa, à 6a yí lé o Nùhũso món, ká 6a tà a 6io mí sĩa yi.

²⁴ Mu bon, o Baanabaasi 6èntǐn fù lée nùpue na se, á sú lè le Dónbeenĩ Hácírí, á dó mí sǐi o Nùhũso yi. Nùpua cèrèè tà nǎn míten o Nùhũso yi.

²⁵ Bún món ó o Baanabaasi wà van ho Taasi lóhó, á wà vaá cà a Soole.

²⁶ 6io ó o vaá yú a, ó o bò mín làa wo 6uara ho Antiosi yi. Ba mí nùwã ñun á wó le lúlú-kùure ká 6a wee páaní kúee mín wán lè ho Antiosi kèrètíewa, á kàráanna nùpua cèrèè. Lé ho Antiosi yi á 6a 6úakãa wee verãa 6ia tà a Krista 6io làa kèrètíewa.

²⁷ Mu pãahũ á le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà 6úi ló ho Zeruzalεmu yi á van ho Antiosi.

²⁸ Ba ñi-kéní na 6a le Akabuusi á le Dónbeenĩ Hácírí bíá nǎn yi, ó o hǐnǎn yòó ñin ò o bíá le hen làa cǐnú ká le hǐn-sũmúi á à lé ho tá 6úen6úen wán. Á le 6èn ló pãahũ na ó o Koloode wó ho *Oroomu bá-zàwa bée yi.

29 A 6a nǐ-kenínia wǎanía tò, le mí nǐ-kéní kéní á a na bǐo na mí dà a na á à wé lè le séení á à toní ì na bíà tà a Krista bǐo ho *Zudee yi.

30 A bǔn lé bǐo 6a wó, à 6a tonkaa o Baanabaasi là a Soole le 6a 6ua mu vaa na ho Zudee kǒhǔ kèrètíewa kuio ya-díwá yi.

12

O Piere léró ho kàsó yi bǐo

1 Mu pǎahǔ ká a βέε *Heroode* wee beé 6a kèrètíewa nùwǎ yèn búí sǎnía lò.

2 O 6ó a Zǎn 6àn kǐnle Zaaki lè ho khà-toní.

3 Bǔn mǎn, á bǐo ó o mǎn à mu sí 6a *zúifùwa yi, ó o mún wǐira a Piere. Bǔn wó ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sǎnú díró pǎahǔ.

4 Bǐo ó o Piere 6a wǐira, ó o Heroode nǎn le pii le 6a dé o ho kàsó yi, ò o bàrá 6a dásíwá nùwǎ náa náa kuio bǐo náa le 6a pa a yi. O lá wee leéka le ká ho *Paaki sǎnú dú khǐína, o ò cítí o 6a nùpua yǐo yi.

5 O Piere wón 6a wǎa pan yi ho kàsó yi, ká 6a kèrètíewa kuure 6èn wee fio le Dónbeení yi na a yi lè mí sòobéé.

6 Ho tǐnàahǔ na tá lée tǐ ó o Heroode á à cítí o 6a nùpua yǐo yi, ká a Piere 6a can lè hǎ zúakuaríwà bǐo jun ó o dǔma 6a dásíwá nùwǎ jun pǎahǔ. A 6a parowà mún dǐn mí lara yi ho kàsó zǐi zǔajii.

7 Yǐo 6ueé tǐ à wáayi tonkaro búí dǐn, á mu khoomu búí juiína zoó ho kàsó zǐi. Ó o Nùhúso wáayi tonkaro líí búanbúaa o Piere dòkóní, á sǐnía wo, ò o bíà nǎn wo yi: «Lii hǐní fùafù.» Hón pǎahǔ so yi á hǎ zúakuaríwà feera a níní yi líí kúaará.

* 12:1 O Heroode na 6a wee bío bǐo hen lé o Heroode Akiripaa nín-yáníso.

⁸ A ho wáayi tonkaro bía n̄n wo yi: «Ca ũ k̄irí à ũ z̄í ũ nakāa.» O o Piere wó b̄n. O o bía n̄n wo yi: «Lá ũ kánbun z̄í à ũ bè m̄i.»

⁹ O o Piere wó b̄n ò o ló lée b̄ a yi. O yí máa leéka le b̄io ho wáayi tonkaro wee wé á bon. O wee leéka le h̄a lée k̄onkórá.

¹⁰ Ba lée kh̄ina ba n̄n-yání parowà, á b̄nía vaá kh̄ina b̄ia s̄a, á wà vaá b̄o ho h̄nló wooh̄ na s̄ansáa ho lóhó yi, á h̄on h̄era m̄iten á ba ȳó ló. B̄io ba lá ho w̄h̄ wà, ȳio bueé t̄i à ho wáayi tonkaro wà ò o día a Piere.

¹¹ O o Piere w̄a z̄na le b̄io wó kà bon, ó o bía: «H̄a laà na kà wán á ĩ w̄a z̄ mu k̄enk̄en le o Núh̄uso lé ȳia tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ó o bueé lí k̄anía mi o Heroode ní yi, á mún k̄anía mi le l̄onbee búenb̄uen na ba z̄úif̄wa lá wee fan le le yí mi yi.»

¹² B̄io ó o lon mí yi wó, ó o wà van o Z̄n na ba le Maaki b̄an nu Mari z̄i. Ba n̄pua c̄èrèe kúaa mín wán b̄n á wee fio.

¹³ O vaá búanb̄úaa ho z̄aj̄ii wooh̄, ó o ton-sá h̄a b̄ui na ba le Oroode á h̄n̄n wà bueé h̄en ho.

¹⁴ B̄io ó o bueé z̄na a Piere t̄amu, ó o s̄i wan wan á yí h̄era ho wooh̄ ò o b̄nía l̄uwa zoó bía le o Piere lée wi ho z̄aj̄ii.

¹⁵ A ba bía n̄n wo yi: «Fo ȳáá wee kh̄ee.» Ká a màh̄a wee bío le mu bon k̄enk̄en. A ba w̄a bía: «Áyí! Mu lé o n̄-h̄nb̄omu.»

¹⁶ O o Piere pá đ̄n wee búanb̄úaa ho wooh̄. B̄io ba wó san h̄era ho, á ba m̄n wo á mu wó ba coon.

¹⁷ O o lá mí ní dá ba yi le ba wé t̄été, ò o z̄énia b̄io ó o Núh̄uso wó wó l̄eraráa wo ho k̄asó yi làa ba, ò o pá b̄nía bía: «Mi bío mu na a Zaaki l̄è wán z̄awa na so yi.» B̄n m̄n ó o ló á wà van l̄on-veere.

18 Bïo ho tá tǝn á 6a dásíwá búenbúen kánkáa, á wee cà à 6a zǝn bïo ó o Piere bïo wóráa.

19 O o Heroode le 6a cà a, á 6a cà a san 6a yí yú a, ó o tùakaa bíá lá pan wo yi, ò o nǝn le jii le 6a búe 6a. Bún món ó o Piere ló ho *Zudee yi á vaá kará dóka mí yi ho *Sezaaree yi.

O bée Heroode húmú bïo

20 O Heroode sii híá wee cí ho Tiire lè ho Sidǝn lórása yi dàkhíina. A bïo 6a bè-dínií wee lé o Heroode mu bàn kǝhú yi, á 6a wó le jii dà-kéní à 6a le mí ì va a cǝn. A 6a búeé dǝn o Bilasutuusi wán, yíá wi o Heroode mu zii tonni júhú wán. Ba wá zoó yanka a ò o le mí véení há bíoní.

21 Bïo le wizonle na 6a bàrá dǝn, ó o Heroode lá mí bá-zámu síá zǝ, ò o kará mí béeñi kanmúini wán, ò o lá le bíoní 6a zǝamáa yahó.

22 A mu nǝpomu búenbúen bíá pǝnpǝn: «Mu yí nǝn nùpue wee bío, mu léé dofiní búí.»

23 Pǝahú na 6a wee bío mu yi, à bún le Dónbeení wáyí tonkaro búí vína a Heroode, lé bïo ho cùkú na bío sǝ le Dónbeení yi ó o fó bò mítén wán. A 6a sǝnbówa zon wo ó o húrun.

24 Le Dónbeení bíoní wee bèn fè há lùá ká le wá.

25 Bïo ó o Baanabaasi là a Soole tonló wó ho Zeruzalǝmu yi, á 6a fó a Zǝn na 6a le Maaki á wàráa.

13

Ba hueekaa o Baanabaasi là a Soole á tonkaa

1 Ho Antiosi kèrètíewa kuure yi á 6a ji-cúa fǝerowà lè 6a ní-kàránlowà híá wi yi. Ba lé o Baanabaasi là a Soole, là a Simion na 6a wee ve làa

Nĩ-bírí, là a Sirεεna nĩ Lisiyuusi, là a Manαηεε na páania dōn là a βέε *Heroode.*

² Wizonle búí, ká 6a wee 6uaaní a Nũhũso, á lù mí jíní, á le Dónbeenĩ Hácírí bía nɔn 6a yi: «Mi lén o Baanabaasi là a Soole mí dòn à 6a sá ho tonló na á ĩ von 6a bĩo yi.»

³ A bĩo 6a lù mí jíní à 6a fiara vó, á 6a bò mí níní 6a wán à 6a nɔn ho wǒhũ 6a yi á 6a wà.

⁴ Bĩo ó o Baanabaasi là a Soole á le Dónbeenĩ Hácírí wǎa von kà síí, á 6a wà van ho Selesii lóhó. Lé bĩn á 6a zon ho won-beenĩ yi vannáa ho Siipere kǒhũ na wi mu jumu tǎahũ.

⁵ Bĩo 6a vaá dōn ho Siipere kǒhũ lóhó na 6a le Salamiina á 6a wǎa wee bue le Dónbeenĩ bíonĩ 6a *zúífùwa kàránló zíní yi. Yia kera bĩn làa ba á wee séení 6a lé o Zǎn Maaki.

⁶ Ho kǒhũ búenbúen 6a tò yi yòó ló, á vaá 6ó ho Pafóosi lóhó yi. Lé bĩn á 6a fò mín là a zúífù nĩ búí na wee wé mu nín-símú na 6a le Bara-Yeesu yi. O lá wee lá míten lòn jĩ-cúa fεero.

⁷ O hĩa wi ho kǒhũ mu jũhũso na 6a le Σεεziyuusi Poluusi cǎn. O nĩ mu fù léε nùpue na hácírí wi. O wi ò o jí le Dónbeenĩ bíonĩ. O o von o Baanabaasi là a Soole le 6a buen mí cǎn.

⁸ Ká a nín-símú 6ànso Elimaasi á yí wi à ho kǒhũ mu jũhũso à tà a *Krista bĩo ó o wi ò o hè 6a. (Ba *Kεεεsisa wee ve o Bara-Yeesu mu làa Elimaasi.)

⁹ Hón pǎahũ so yi, ó o Soole na 6a mún wee ve

---

* **13:1** O Heroode na 6a wee bío bĩo hen lé o Heroode Antipaasi na wi ho Kalilee jũhũ yi.

làa Poole† á le Dónbeenĩ Hácírí wáa sú ó o fá mí yĩo wo yi,

¹⁰ ò o bía: «Ũnén *Satāni za sabín-fũaalo yén. Fo wee vĩini 6a nùpua. Mu bĩo na se búenbúen fo wee firáa. O Nùhũso s̄ii bĩo bũn térénna, à ũnén wón wee báaráka làa bũ. Cén khi mu yi.

¹¹ Awa, wáa loĩ mu. O Nùhũso á à 6óoní foñ. Fo ò wé o muii, á à cãaka ká ũ máa mi le wii khoomu.» Mí lahó yi ó o Elimaasi yĩo dèenía coora, á wó mí tĩbíri. O o wee hée vĩná, á wee cà yĩa á à tè o níi yi ì lénnáa.

¹² Bĩo ho k̄hũ jùhũso m̄on bĩo wó, ó o tà dó mí s̄ii o Krísta yi. O Nùhũso bĩo na ó o wee jí á zon wo dà.

O Baanabaasi là a Poole van ho Antiosi

¹³ O Poole lè mí ninzàwa á zon ho won-beenĩ ho Pafóosi yi á van ho Pānfilii k̄hũ lóhó na 6a le Pεεze. Bĩo 6a vaá d̄n b̄n, ó o Zān Maaki día 6a, ò o b̄nía van ho Zeruzalεemu.

¹⁴ Barén bán đ̄n ho Pεεze yi à 6a lá ho won-beenĩ, á vaa đ̄n ho Pizidii k̄hũ lóhó na 6a le Antiosi. Ho *Sabaa zon, á 6a zon ho k̄ránló z̄i yi á zoó kará.

¹⁵ Bĩo 6a k̄ránna ho làndá vũahũ lè le *Dónbeenĩ j̄i-cúa fεerowà vũahũ vó, á ho k̄ránló z̄i jùhũso le 6a bío bĩo kà na 6a yi: «Wàn zàwa, hen ká b̄onĩ wi mi c̄n á mi le mi ì h̄ĩ lè 6a nùpua s̄ia se mi wáa dà à bío.»

† **13:9** Bĩo n̄n ó o Soole 6a yèrémáa wee ve là a Poole: Ba zúifùwa na bío s̄a ho Oroomu yi á yènnáa fù lé mu bío j̄un j̄un. Ba zúifùmu yèni wee kerí. Ká yĩa bío s̄a ho Oroomu yi, à wón 6a b̄nĩ cé le 6úii na yi. Ho Soole lé 6a zúifùwa yèni. Ká ho Poole lé bío ó o bío s̄a ho Oroomu yi.

16 O o Poole líi hínən yòó dīn ò o dá mí níi le 6a wé tété, ò o bía: «Minén *Isirayεlesa, lè minén na wee kònbi le Dónbeenĩ búenbúen, mi jĩ bio á ì ì bío:

17 O Isirayεle nĩpomu na kà 6àn Dónbeenĩ lé dén hueekaa wàn 6ùaaawa. Le wó á mu nĩpomu na kà jina ho *Ezipite yi p̄ahũ na 6a wi mu nĩ-hāmu yi bĩn. Bũn m̄ón á le léra 6a bĩn lè mí p̄anká.

18 Le 6uan 6a hã mana tá henĩ yi á yú lòn lúlúio 6úará-jun s̄ii.

19 Ho Kanan k̄ohũ yi á hã síiwà b̄io h̄ejun n̄upua á le 6ó j̄uhũ, á fó táwá n̄on mí nĩpomu yi, à hã b̄io s̄i 6a yi.

20 Mu búenbúen wó á míana yú hã lúlúio khiá-náa làa 6úará-jun làa píru s̄ii.

«Bũn m̄ón á le Dónbeenĩ hueekaa 6a búii wàn 6ùaaawa t̄ahũ á wó lè 6a j̄únása, à bán wé fáa 6a t̄iáwà. A mu wó làa bũn f̄εε á 6ueé 6ó a j̄i-cúa f̄εero Samuwεele p̄ahũ yi.

21 Bũn m̄ón á 6a flora a b̄εε le Dónbeenĩ c̄ón á le n̄on o Kiisi za Sayuule 6a yi. Wón na wee lé o B̄ēnzamεε z̄i-j̄uhũ yi. A wón kera 6a j̄uhũ wán á d̄ōn hã lúlúio 6úará-jun.

22 B̄io le h̄ia p̄á a Sayuule díá á le n̄on o *Daviide 6a yi á wó lè 6a b̄εε. Wón Daviide so á le bía b̄io kà d̄ání yi: «Í s̄ii n̄upue á ì w̄aa yú, o lé o Zesee za Daviide‡ wón lé yia á à wé b̄io búenbúen na á ì ì bío le o wé á à tí j̄ii.»

23 O Daviide m̄onm̄anii n̄i-kéní búii lé o Yeesu. Lé wón le Dónbeenĩ wó là a Isirayεle nĩpomu k̄ánílo, làa b̄io á le h̄ia d̄órāa mí j̄ii le mí ì wé làa b̄ū.

‡ 13:22 Mi lorĩ Samuwεele n̄in-yání v̄ūahũ 13.14

24 Sǎni ò o Yeesu ɓuen, à ɓun ó o Zǎn buera nɔn o Isirayεele nɔpomu ɓúenɓúen yi le ɓa yèrè má mi yilera lè mi wára à ɓa bátízé ɓa.

25 Pǎahǔ na ó o Zǎn mukǎnǐ véro wà ɓueé dǎ, ó o wee bío: «Mi wee leéka le ǐ léé wée? Yia mi wee lóonǐ wi mí dòn le ǐnén. Εε ká mi màhá loń, ɓanso wi ǐ món lù. Hàrí o nakáa tenló á ǐ pá yí koráa.»

26 «Wàn zàwa, minén na lé o *Abarahaamu mònmanía làa ɓia mi tǎhǔ na wee kǎnbi le Dónbeenǐ, lé warén á ho fenló ɓionǐ na kà á buera nɔn yi.

27 Ho Zeruzalεemusa lè mí núnása á yí zūna a Yeesu ɓio ɓàn nǔhǔ á mún yí zūna ɓa ni-cúa fεerowà ɓionǐ na wee kàrán ho *Sabaa wizoonǐ lè mí dà-kénǐ kénǐ yi kúará. O Yeesu mu á ɓa síinía nǔhǔ á tíraráa ɓa ni-cúa fεerowà ɓionǐ nii.

28 ɓio ɓa à dǐn wán á à ɓúeráa wo á ɓa yí yú, á ɓa le o *Pilaate ɓio le ɓa ɓúe o.

29 ɓio á ɓio ɓúenɓúen na le Dónbeenǐ ɓionǐ vǔahǔ ɓia a Yeesu dǎnǐ yi á ɓa wó á mu nii tun á ɓa liinía wo ho *kùrùwá wán á líí nùuna.

30 Ká le Dónbeenǐ màhá vèenía wo.

31 Hǎ wizoonǐ cèrèε yi ó o Yeesu zéenía mǐten làa ɓia na hǎ lèenía wo ho Kalilee yi fúaa ho Zeruzalεemu. Lé bán wáa wó a seérása á wee bío o ɓio à na a Isirayεele nɔpomu yi.

32 «Warén lé ɓia wee ɓue le Dónbeenǐ ɓín-tente à na mia: Le Dónbeenǐ nii na le dó nɔn wàn ɓúaawa yi

33 á ɓio nii sú. Le vèenía o Yeesu á tíraráa mu nii ɓio kà wán á nɔn warén na lé ɓa mònmanía yi, làa ɓio mu túraráa hǎ Lení vǔahǔ lení ɓio nun níi yi: «Fo lé ǐ Za. Ho zuia nii wán á ǐ lé mǐn Maá.» §

34 Le Dónbeenĩ hĩa bía mu le mí ì vèní a ó o máa bĩní máa hí. Bĩo kà lé bĩo le hĩa bía: ‹Ì ò dúbua mia lè hã dúbuaa na láayi wi. Hĩa á ì dó ì jii nòn o Daviide yi le ì na›.*

35 Lé bũn nòn ó o pá wíokaa bía mu le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ lahó búí yi: ‹Fo máa díá á yĩa bĩo sã foñ máa soo le búure yi›.†

36 O Daviide pãahũ, ó o hĩa tà sá ho tonló na le Dónbeenĩ le o sá. Bũn món ó o húrun á ɓa nùuna a ɓàn ɓàaawa nĩsání ó o soora.

37 Ká yĩa le Dónbeenĩ vènía wón yí soora.

38-39 «Wàn zàwa, mi ko mi zũn mu le lé o Yeesu bĩo yi á mu bè-kora séndíaró bĩo á bueraráa nòn mia. Orén lé yĩa á nùpue léé nùpue dó mí sũ yi, ó o ò fen mí bè-kora búenbúen yi, bĩo ó o *Moyiize làndá lá yí dà máa fení mia yi.

40 A mi cén pa miten bĩo, à bĩo ɓa ji-cúa fɛerowà bía à yí yí mia, mu bía kà sí:

41 ‹Minén khònlowà, mi loñ. Mi bĩo á à vĩníka mia. Mi ì hí á à lé bĩn. Bĩo mi yĩo wi lua, á ì ì wé yéréké bĩo búí na ɓa bía bĩo nòn mia, á mi máa dé mi sĩa mu yi.›‡»

42 Bĩo ó o bía bũn vó, ó orén là a Baanabaasi ló ɓa *zúífùwa kàránló zii yi. A bía wi bĩn flora ɓa le ɓa bĩní buen ho *Sabaa wizonle na sã yi, à wíoka ɓuee bío mu bĩo dà-kéní mu dǎní yi.

43 Ho kúeemínwánló mónđen á ɓa zúífùwa cèrèè, lè ɓa nĩ-vio na yèrémáa zon ɓa yi, á tà bò a Poole là a Baanabaasi yi. A bán wee bío làa ba ká ɓa à hení ɓa sĩa à ɓa ca tĩn le Dónbeenĩ sãamu yi.

---

* **13:34** Mi loñ Ezayii vūahũ 55.3 † **13:35** Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 16.10 ‡ **13:41** Mi loñ Habakuuki vūahũ 1.5

44 Ho Sabaa na sã zoñ, lée cīnú ká, ká ho lóhó nùpua búenbúen á lá à lé è vé, á buée jí a Nùhúso bíoní.

45 Bío 6a zúifùwa mən 6a zãamáa, á le yandee sú 6a, á 6a wee kán o Poole ká 6a à là a.

46 O o Poole là a Baanabaasi wãa wee bío bío kà làa ba ká 6a poní séra: «Le Dónbeení bíoní á lá ko à le bue na minén yi vé. Ká bío mi pá le, á wee leéka le mi yí ko lè le mukānī binbirī na máa vé, à wa wãa a yèrémá à va bíà yínən 6a zúifùwa cǎn.

47 Bío kà lé bío le Dónbeení bíà nən wen: «I bàrá fo á wó lè hã kãna búenbúen nípomu khoomu, bèra a na à ũ bue ho fenló bío ho ðímíjã kùarãa búenbúen yi.»

48 Bío á bíà yínən 6a zúifùwa jíá hǎn bíoní so, á 6a wee zãmaka ká 6a à khòoní a Nùhúso bíoní. Bíà búenbúen na bío sã le mukānī binbirī na máa vé yi, á tà nən mīten.

49 O Nùhúso bíoní wee ben fè ho kōhú búenbúen nípomu.

50 Ká 6a zúifùwa màhá hínən sǎna 6a háawa na níní se na wee kǎnbi le Dónbeení, lè ho lóhó ya-díwá, á wó le jíi dà-kéní làa ba, à 6a wee beé o Poole là a Baanabaasi lò, á jən 6a léra mín kōhú yi.

51 A 6a báawa nùwã jən mu púara mí zení khúnkhúní á kúaa 6a wán,§ à 6a wà van ho Ikoniyuumu lóhó.

52 Ba nǐ-kenínia á sǐa wan làa sòobéé, á sú lè le Dónbeení Hácírí.

14

---

§ 13:51 Mi loñ Matiye vǎahú 10.14

O Poole là a Baanabaasi van ho Ikoniyuumu

¹ Bïo ó o Poole là a Baanabaasi vaá dŏn ho Ikoniyuumu lóhó yi, á 6a vaá zon 6a *zúifùwa kàránló zii. A bïo 6a zoó bía á wó, á 6a zúifùwa làa bïa yínǎn 6a zúifùwa cèrèè á tà a *Krista bïo.

² Ká 6a zúifùwa na pǎ a Krista bïo á súkúra bïa yínǎn 6a zúifùwa, fúaa 6a wee leéka mu bè-kora làa bïa tà a Krista bïo.

³ Bún lé bïo nǎn ó o Poole là a Baanabaasi á kará míana ho Ikoniyuumu yi. Ba wee bío ká 6a ponǎ séra, á dó mí sía o Núhũso yi. O Núhũso wee na mí pànká 6a yi á 6a wéráa mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeenǎ pànká, à zéení le bïo 6a wee bío o sãamu dǎní yi léé tũíá.

⁴ A ho lóhó nùpua sankaa lè hǎ kuio bïo jun. Ba sǎn-kéní tà 6a zúifùwa jii, ká bïa so 6èn tà 6a tonkarowà jii.

⁵ Ba zúifùwa làa bïa yínǎn 6a zúifùwa lè mí júnása wee wíoka mítén ká 6a à beé o Poole là a Baanabaasi lò, á à lèeka 6a lè hǎ huua á à 6úe.

⁶ Bïo 6a mí nùwǎ jun zũna mu, á 6a lùwa, á dó mí yara lè ho Lisitere lè ho Dεεbe na lé ho Likawonii kǎhũ lórá cǎn, lè hǎ lórá na bǎmakaa hǎ.

⁷ Bïo 6a vaá dŏn á 6a lan wee bue le bín-tente bín.

O Poole là a Baanabaasi wi ho Lisitere lè ho Dεεbe yi

⁸ Nii 6úí wi ho Lisitere yi á zení húrun kará. O ton ká a lé o mùamúa, á dǎn yí varákaa yí mǎn hùúu.

⁹ O kará wee jí bïo ó o Poole wee bío. O o Poole fá mí yïo wo yi, á mǎn à bïo ó o dó mí sǎi o *Krista yi á dà à wee weé,

10 Ó o wáa bíá nɔn wo yi pónpón: «Lii híni yòo muin òn ũ zení wán.» Ó o nni yéran fára mí zení wán á varákaa wà.

11 Bìo ɓa zãamãa mɔn bìo ó o Poole wó, á ɓa bíá pónpón lè ho Likawonii kôhũsa bíoni: «Éee! Hã dofinna ɓúi lá a nùpue síi á ɓueé líí ɓó wɛn.»

12 O Baanabaasi ɓa wee ve làa Zeesi, ká a Poole ɓa wee ve làa Ηεμεεσι, lé bìo ká mu lée bìo na ò o Poole lé yia bío.*

13 Ho Zeesi na lé ɓa dofiní ɓúi á zii hĩa wi ho lóhó jii. Dén dofiní so yankaro lé yia ɓuan ɓa dãani na ɓa donkhueéra lè le pũílè á ɓueé ònnãa ho lóhó dándá na son kòonia ho zũajini jii. O wi ò orén lè ɓa zãamãa à wé mu hãmu à na a Poole là a Baanabaasi yi.

14 Bìo ɓa tonkarowà mí nùwã jɔn zũna mu, á ɓa lèekaa mí sí-zinia à zéeni ká ɓa yí wa bìo ɓa le mí ì wé, à ɓa fáara yòó zon ɓa zãamãa ṭiahũ,

15 ká ɓa à bío pónpón: «Éee! Minén nùpua mu, lée webio nɔn á mi wee wérãa bìo kà? Warén mún lé ɓa nùpua lè mí bìo síi, á wee ɓue le bín-tente na mia le mi ko à mi díã hõn wòn-kãamãawa so, ká mi yèrémã sãnsã le Dónbeenĩ na wi f̣ééé, òño léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu yámú jumu làa bìo wi mu yi ɓúenɓúen.

16 Hã pònna na khĩna yi, á le Dónbeenĩ díã hã síiwà nùpua ɓúenɓúen á ɓa bò mí síi wãna.

17 Ká le jòn wee zéeni mítén lè mu bè-tentewà na le wee wé: Làa lúlúio ká le wee na ho viohó mia, à ho ònló be wé se, à mi wé dí sí à síã wa.»

* **14:12** Ho Κεεεσιsisa lè ho Oroomusa dofinna boo. Òño ɓa le Zeesi lé dén wi hã ɓúenɓúen jũhũ wán. Ká òño ɓa le Ηεμεεσι dén lé hã tonkaro.

18 Hàrí hã bíoní na ó o Poole là a Baanabaasi bíá kà à hèráa 6a zãamáa mu hãmu na 6a le mí ì wé á à na 6a yi bío yi, á pá wó le lònbee.

19 Mu pãahũ, à 6a zúifùwa búí ló ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu lórá yi á 6uara ho Lisitere yi. Lé bán lè 6a zãamáa wó le jii à 6a lèekaa o Poole lè hã huaa, á várá wo lóráa ho donkiahũ, lé bío 6a wee leéka le o húrun.

20 Bío 6a nĩ-kenínia ló lée dín kínía wo yi, ó o líí hínɔn, á zon ho lóhó yi. Mu tá na lée tɔn, ó orén là a Baanabaasi bò mín van ho Dεεbe.

O Poole là a Baanabaasi bñia 6uara ho Antiosi

21 O Poole là a Baanabaasi buera le bín-tente ho Dεεbe yi, á 6a nùpua cèrèε tà wó 6a nĩ-kenínia. Bún món, á 6a yèrémáa van ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu yi, lè ho Antiosi na wi ho Pizidii kōhũ yi.

22 Ba wee hení bíá tà a *Krista bío síá, á wee hení mu na 6a yi le 6a fárá dín, à dé mí síá o Krista yi. Ba wee bío bío kà na 6a yi: «Wa ko wa kãa lònbee cèrèε yi à bè yi zoráa le *Dónbeenĩ béeñĩ yi.»

23 Ba hueekaa 6a nùpua búí 6a kèrètíεwa kuio lè mí dà-kéní kéní yi á wó lè 6a ya-díwá. Bún món á 6a lù mí jini à 6a flora, á dó 6a bío o Núhũso na 6a tà nɔn míten yi níi yi.

24 Bún món á 6a kãa ho Pizidii kōhũ yi á vaá dñn ho Pãnfílii kōhũ.

25 Ba buera le Dónbeenĩ bíonĩ ho Pεεze lóhó yi à 6a wà jɔn ho Atalii lóhó.

26 Lé bñn á 6a dñn yi láráa ho won-beenĩ á van ho Antiosi. Lé hón lóhó so yi á 6a híá dó 6a bío le Dónbeenĩ sãamu bãnso níi yi, à le séení 6a ho tonló na 6a vaá sá á ho jii sú bío yi.

27 Bïo 6a vaá dõn ho Antiosi, á 6a von 6a kèrètíewa kúaa mín wán, á lá bïo búenbúen na le Dónbeenĩ làa ba páania wó á fεera nɔn 6a yi, làa bïo á le mún h́eraráa ho wõhũ á nɔn bïa yínɔn 6a zúifùwa yi, à bán mún dàñ tà a Krista bïo.

28 A 6a kará dá míana bín làa bïa tà a Yeesu bïo lè 6a ñi-kenínia.

15

Ba kèrètíewa ya-díwá kúaa mín wán

1 Nùpua nùwá yen búii ló ho *Zudee yi á 6uara ho Antiosi yi, á bueé wee kàrán bïa tà a *Krista bïo làa bïo ká: «Mí yí dà máa fen ká mí yí kúiora làa bïo mu bóráa o *Mɔyíize làndá yi.»

2 O o Poole là a Baanabaasi pá 6a bïo, á wãanía làa ba lè mí sòobéε mu bïo yi. Mu véenii, á 6a le o Poole là a Baanabaasi, lè ho Antiosi nùpua nùwá yen búii ko 6a va ho Zeruzaleεmu, à vaa fεε ho túiá mu na a Krista tonkarowà lè 6a kèrètíewa ya-díwá yi.

3 A 6a kèrètíewa kuure nɔn bïo 6a makóo wi yi le véenii mu bïo yi 6a yi. Ba káa ho Fenisii lè ho *Samarisii kána yi ká 6a à bío bío á bïa yínɔn 6a *zúifùwa wó wó yèrémáa tãráa le Dónbeenĩ bïo lè mí dà-kéní kéní. A mu wó sí-we-beenĩ bïa búenbúen na tà a Krista bïo cón.

4 Ba vaá d́enii ho Zeruzaleεmu yi á 6a wà van 6a kèrètíewa cón á bán lè 6a tonkarowà, lè 6a ya-díwá, á bènía 6a yi. A 6arén 6èn lá bïo búenbúen na 6a wó lè le Dónbeenĩ pánká á fεera nɔn 6a yi.

5 Ká 6a *Farizíewa kuure nùpua nùwá yen búii na tà a *Krista bïo á h́nɔn bía: «Bia yínɔn 6a zúifùwa

na tà a Krista bïo ko 6a *kúio. O o Məyiize làndá bèró bïo mún hení na 6a yi.»

⁶ A 6a tonkarowà lè 6a ya-díwá kúaa mín wán, à loínáa le bioní mu yahó yi.

⁷ Ba kára mín míana. Bún món ó o Piere líi hínɔn lá le bioní ò o bía nɔn 6a yi: «Wàn zàwa, mi zū le le Dónbeení mɔn mi léra mi t̄ahú mu míana à ï bue le bín-tente à na b̄ia yínɔ́ 6a zúifùwa yi, bèra a na à 6a jí le, à tà le bïo.

⁸ Le Dónbeení zū bïo wi 6a nùpua s̄ia yi. Le nɔn mí Hácírí 6a yi làa bïo warén yúráa le bïo síi, à zéení le le tà 6a bïo.

⁹ Le yí wó bïo woon na wee zéení le warén làa ba wi mín júná yi. Le ceéra 6a s̄ia, lé bïo 6a tà le bïo.

¹⁰ A lée webio nɔn á mi w̄aa wi à mi sèení 6a lè ho sèró na á wàn òuaawa lè warén wa b̄ere á yí dàina yí sò, á à khūaanáa le Dónbeení jii yi?

¹¹ Bùéé dé. Bïo warén k̄anía o Núhúso Yeesu s̄amu bïo yi, lé bún 6arén bïo mún wóráa.»

¹² A b̄ia wi b̄ín 6úen6úen wó t̄été. Bún món á 6a wee jí á Baanabaasi là a Poole c̄n. Ba wee bío mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeení p̄anká na le wó lè 6a níni b̄ia yínɔ́ 6a zúifùwa c̄n.

¹³ Bïo á 6a bía vó, ó o Zaaki hínɔn lá le bioní ò o bía: «Wàn zàwa, mi jí bïo á ï ì bïo.

¹⁴ Bïo le Dónbeení tà lora b̄ia yínɔ́ 6a zúifùwa bïo hàrí mu j̄uhú 6úɛn̄í, á léraráa mu n̄ipomu na bïo s̄a le yi 6a t̄ahú, ó o Simɔn* zéení.

¹⁵ «Mu fò mín lè le *Dónbeení j̄i-cúa f̄erowà bioní, lé bïo mu túara le Dónbeení bioní v̄uahú yi kà síi:

---

* **15:14** Simɔn: Le lé o Piere zúifùmu yèni na có nɔn wo yi. Ká diò 6a le Piere dén lé o Yeesu có le.

16 O Nùhũso bía: «Bún mǎndén á ĩ ì bíní ì b̄uen á b̄ueé so a *Daviide z̄i na lá tò. Le soni na fù á ĩ ì bíní ì hóoní, á le è f́ará á à d̄ĩn.

17 Hón p̄ahũ so yí á 6a nùpua na ká b̄uenb̄úen, lè h̄ã k̄ãna b̄uenb̄úen na á ĩ von à h̄ã b̄io s̄ĩ miĩ á à cà a Nùhũso.†

«H̄ĩa kà lé o Nùhũso ni-cúa, ȳĩa n̄on á mu b̄iowa mu
18 b̄io z̄ũnnanáa h̄aání.»

19 O Zaaki pá b̄inía bía: «Lé b̄ũn n̄on á ĩ le mu s̄taaní à b̄ia ȳin̄on 6a z̄uíf̄uwa na yèrémáa bò le Dónbeenĩ yi à 6a yí s̄éé.

20 Ká mi m̄ah̄ã wa túa 6a yi, à b̄io na 6a yi le 6a wé yí là le muinĩ taa, lé b̄io h̄ã tun. A pa m̄iten ho h̄ã-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄íwà yi. A yí là b̄uaa na yí f̄ũaana taa. A yí dí c̄ãni.‡

21 H̄aání b̄ĩn ká 6a nùpua wee k̄arán o M̄oyiize l̄andá làa mín h̄ã lórá lè mí dà-kéní kéní yi, à k̄arán ho 6a z̄uíf̄uwa k̄aránlò z̄iní yi h̄ã *Sabaawa b̄uenb̄úen zoñ.»

Ba k̄èrèt̄ewa na yin̄on 6a z̄uíf̄uwa v̄ũahũ b̄io

22 A 6a tonkarowà, lè 6a ya-díwá, lè 6a k̄èrèt̄ewa kuure w̄ãanía tò le mí ì hueeka 6a b̄úi mí t̄iahũ á à dé o Poole là a Baanabaasi wán, á à tonka ho Antiosi yi. A 6a hueekaa o Silaasi là a Zude na 6a wee ve làa Baasabaasi. Ba mí nùwã ñun á b̄ia tà a *Krista b̄io wee k̄onbi.

23 B̄io kà lé b̄io túara ho v̄ũahũ na 6a a 6ua á à varáa yi:

† 15:17 Mi loñ Am̄osi v̄ũahũ 9.11-12 ‡ 15:20 Mi loñ Léró v̄ũahũ (Exode) 34.15-16; Levii nùwã v̄ũahũ (Lévitique) 18.6-23; 17.10-16

«Warén tonkarowà lè 6a kèrètɛwa ya-díwá wee tɛnɪ minén na lé wàn zàwa na yínɔ́n 6a *zúifùwa yi, bɪa ho Antiosi lóhó yi lè ho Siirii lè ho Silisii kána yi.

²⁴ Wa ná à 6a nùpua 6úi ló wa cón, ká warén nɔ́n yí tonkaa 6a, á 6ueé lùnkaa mi yilera lè mí bióní, á mi yí zū bío mi ì wé.

²⁵ Lé bɪn nɔ́n á wa wáana tò à wa le wa à hueeka 6a 6úi á à tonka mi cón. Ba à bè là a Baanabaasi là a Poole na lé wàn bɔ́nlowà na wa wa làa sòobéɛ,

²⁶ bán na zàana mí mukáni wa Nuhúso Yeesu *Krista tonló bío yi.

²⁷ O o Zude là a Silaasi lé bɪa wa wáa tonkaa mi cón, à bán mítɛn 6uee wíoka fɛɛ bío túara ho vūahú yi à na mia.

²⁸ Warén á tò mu wán á le Dónbeení Hácírí mún tà mu le wa máa nɪ sèró mi wán máa dà máa kɪí. Hã làndáwá na bío henía nɔ́n mia na mi ko mi bè yi lé hɪa kà:

²⁹ Mi wé yí là le muiní taa. Mi yí dí cāni. Mi yí là bùaa na yí fūaana taa. Mi pa mítɛn ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà yi. Ká mi wee dàn pa mítɛn bío bɪn 6úen6úen yi, se mu se.

Ká mi foó.»

³⁰ Bɪn món á 6a nɔ́n ho wɔ́hú bɪa 6a le mí ì tonka yi á 6a wà van ho Antiosi. Bío 6a vaá dɔ́n bɪn, á 6a von bɪa 6úen6úen na tà a Krista bío á kúaa mín wán, à 6a nɔ́n ho vūahú mu 6a yi.

³¹ Bío 6a kàráanna ho, á 6a 6úen6úen zámakaa ho 6àn bióní na henía 6a sía bío yi.

³² Bío ó o Zude là a Silaasi hɪa lé 6a nɪ-cúa fɛɛrowà 6úi, á 6a kará bɪn míana lè mín zàwa kèrètɛwa, á henía 6a sía, à 6a wíoka yí ho pánká.

³³ Ba dá dóka mí yi ho Antiosi yi. Bũn món á 6a dó 6a cãawése, á bán le 6a bè wã-tente, à 6a díá 6a á 6a yèrèmáa van bĩa tonkaa 6a cón,

³⁴ [§]

³⁵ ò o Poole là a Baanabaasi kará ho Antiosi yi. A 6arén làa bĩa tà a Krista bĩo cèrèè 6úi wee kàrán 6a nùpua, á wee bue o Nùhũso bíonĩ.

O Poole là a Baanabaasi saawaa mĩn yi

³⁶ Wízoní bĩo yen bũn món, ó o Poole bía nɔn o Baanabaasi yi: «Wa bĩnĩ tẽ hã lórá 6úen6úen na wa buera le Dónbeenĩ bíonĩ yi, à 6úεεkĩ wàn zàwa kèrètĩewa à lon le 6a bĩo wó kaka.»

³⁷ O Baanabaasi lá wi ò o fé o Zãn na 6a le Maaki à bèráa.

³⁸ Ká a Poole màhã yĩ tà a féro, lé bĩo ó o bĩnía 6a món ho Pãnfilii kòhũ yi, á yĩ bĩnía yĩ sá tonló làa ba.*

³⁹ Wãanĩ na here kera 6a pãahũ mu bĩo yi, fúaa 6a saawaa. O o Baanabaasi fó a Maaki á 6a lá ho won-beenĩ à 6a nɔn ho Siipere kòhũ.

⁴⁰ O o Poole wón 6èn léra a Silaasi. Sãni ò o lén, á 6àn zàwa kèrètĩewa kàràfáa wo o Nùhũso yi.

⁴¹ O kãa ho Siirii lè ho Silisii kãna yi, á wee séení 6a kèrètĩewa kuio à 6a sãdéro o Krista wíoka fàrá tĩn.

16

O Poole fó a Timotee á 6a bò mĩn

¹ Bũn món ó o Poole wà van ho Dεεbe lóhó, á đĩn bĩn vannáa ho Lisitere lóhó. Nĩi 6úi na 6a le

---

§ 15:34 Le Dónbeenĩ bíonĩ vɔnna 6úi yi á bĩo kà lé bĩo túara sã lè bíonĩ mu jii: «Ká a Silaasi wón le mí ì kεení bĩn.» * 15:38 Mĩ lon Bè-wénia 13.13

Timotee na tà a *Krista bïo á wi ho lóhó mu yi. O lé o zúifù hínzoró na lé o kèrètíewa háa á te mí za. Ká bân maá lé o *Κερεεκι nñi.

² Ba kèrètíewa na wi ho Lisitere lè ho Ikoniyu-umu lórá yi á wee wíoka a yèni.

³ O Poole lá wi ò o fé o à 6a wé páaní bè mín. O o le 6a kúii wo 6a *zúifùwa na wi bín bïo yi, lé bïo 6a búenbúen zū mu le bân maá lé o Κερεεκι nñi.

⁴ Há lórá búenbúen na 6a wee káa yi, á 6a wee bío bïo 6a tonkarowà lè 6a kèrètíewa ya-díwá wãanía tò wán ho Zeruzaleemu yi à na bïa tà a Krista bïo yi, ká 6a à bío na 6a yi le 6a wé bè mu yi.

⁵ Ba kèrètíewa kuio wíokaa fára ðin, á síadéro o Krista yi wi, á bïa tà a Krista mu bïo wee dé wán làa wizooní.

Le Dónbeenĩ le o Poole lén va ho Maseduana

⁶ Le Dónbeenĩ Hácírí hò 6a le 6a yí vaá bue le Dónbeenĩ bíonĩ ho Azii kǎhũ yi. A 6a káa ho Firizii lè ho Kalasii kána yi á wà.

⁷ Bïo 6a vaá ðǎn ho Mizii kǎhũ jii á 6a le mí ì va ho Bitinii kǎhũ yi á à loí. Ká a Yeesu Hácírí màhá yí nǎn mu wǎhũ 6a yi.

⁸ A 6a wáa káa ho Mizii kǎhũ yi á lion ho Torowaasi lóhó wonna ðinní.

⁹ Ho tĩnàahũ á bïo búii zéenia míten là a Poole. O mǎn ho Maseduana kǎhũ nùpue búii ò o muina ðin á wee fio wo ká síi: «Buen ho Maseduana yi à 6uee séení wɛn.»

¹⁰ Mí lahó yi á wa ðèenía wee cà bïo wa à wé wé á à varáa ho Maseduana, lé bïo wa wáa zū le lé bín á le Dónbeenĩ von wɛn le wa vaa bue mí bín-tente à na ho kǎhũ mu nùpua yi.

Ho Filiipu yi, ó o háa na 6a le Lidi tà a Nuhũso bïo

11 Wa zon ho won-beeni ho Torowaasi yi á téréna van ho Samotaraasi kōhū na mu nūmu kīnía yi. Mu bān tá na léé tōn, á wa van ho Niapoliisi lóhó.

12 Lé bīn á wa dīn yi vannáa ho Maseduana kōhū sōn-kéní na bīo sǎ ho Oroomu yi bān ló-beeni na 6a le Filiipu. Ho Oroomusa cèrèè hía kará ho lóhó mu yi. Hón lóhó so á wa wó wizooní bīo yēn yi.

13 Ho *Sabaa zon, á wa hīnōn ló ho donkīahū á wà lion ho vūhū nīi, le nūn-sí á wa líí yí 6a *zúífùwa floró lahó bīn. Wa líí yú 6a hǎawa búi à 6a kúaa mín wán, á wa kará tà hǎ láakáwá làa ba.

14 Ba hǎawa mu nī-kéní 6a le Lidi. O wee lé ho Tiatire lóhó yi, á wee duan lè hǎ pōnsò-muna na yàwá here. O wee kǎnbi le Dónbeeni. O kará wee tántá mí jikōnna wa bioní yi, ó o Nuhūso wó ó o wíokaa wee ní bīo ó o Poole wee bío sese.

15 Orén lè mí zīi nūpua á 6a bátízera. Būn món ó o bía bīo kà á vonnáa wēn: «Ká mi wee leéka le í tà a Nuhūso yi bīo bon, à mi buee làa í zīi.» O o dīn lan wēn fúuu á wa tà van.

Bīo wó ho Filiipu kàsó zīi yi

16 Wizonle búi, ká wà wee wa ho floró lahó yi, á ton-sá hǎa búi na lé o tīahānīi bueé sǎ wa yahó. O wee yí wárí cèrèè ho tīnló mu bīo yi à na mí nūnáasa yi.

17 O bò warén là a Poole món, á wee bío pōnpōn kà síi: «Ba nūpua na kà lé le Dónbeeni na dà mu bīo búenbúen wán ton-sáwá. Ho wǎhū na wee kǎnī 6a nūpua lé hón bīo 6a wee bue à na mia.»

18 Wizooní cèrèè yi ká lé būn ó o hǎa mu wee wé. Fúaa o Poole síi cǎ cǎ, á yèrémáa bía nōn o cíná na

ó o wee sáráa yi: «Le í bío mu na fon: O Yeesu yèni pànká yi, à ù lén díá a háa mu lònbiò.» Mí lahó yi ó o cíná dèeníá wà díá a háa.

¹⁹ Bìo ó o háa mu núnása mən à bïo ó o lá wee yí na 6a yi á nùhú wáa 6ó, á 6a wíira a Poole là a Silaasi vannáa ho pànká b̀ansowà c̀n 6a z̀amáa f̀emínló lahó yi.

²⁰ Ba buan 6a vannáa bán na lé ho *Oroomusa t̀iá f̀erowà c̀n, à 6a bíá: «Ba nùpua na kà òn wee kánká wa lóhó. Barén lé 6a *z̀uíf̀uwa,

²¹ à warén na lé ho Oroomusa á 6a màhá wee kàrán lè mu bè-wénia búí na wa làndá le wa yí wé.»

²² A 6a z̀amáa mún s̀a c̀a a Poole là a Silaasi yi. A 6a t̀iá f̀erowà le 6a ten 6a s̀a, à 6a le 6a ha 6a le há f̀infoóní.

²³ Bìo 6a han 6a vó, á 6a kúaa 6a ho kàsó yi, à 6a henía mu nən o paro yi le o pa 6a yi sese.

²⁴ Bìo ó o paro ná bún kà síi, ó o buan 6a zoó kúaa ho kàsó z̀i f̀k̀hú, á kúaa há s̀urúkùwa 6a zení yi.

²⁵ Bìo ho tá wà vaá sanká à màní, ó o Poole là a Silaasi wee fio ká 6a à khòoní le Dónbeení. A 6a kàsósa na ká wee jí 6a c̀n.

²⁶ Yìo buéé t̀i à ho tá zà lè mí s̀obéé, á dèkíó ho kàsó z̀i. Há wonna búenbúen dèeníá hénkaa, á 6a kàsósa búenbúen z̀iak̀aríwà feera.

²⁷ O o paro s̀na. Bìo ó o mən à ho kàsó z̀i z̀uapíní hénkaa, ó o wee leéka le 6a kàsósa búenbúen lùwa, ó o dò mí khà-tóní le mí ì búé lè mítén.

²⁸ O o Poole wáamaa p̀nnp̀n o wán: «Yí yáa ùten. Wa búenbúen wi hen.»

²⁹ O o paro le 6a buen lè mu khoomu. A 6a buan mu buararáa ó o fó ò o bánbáa vaá zon le z̀i-za yi ká

a wee zà lé le zǎní, á zoó búrá a Poole là a Silaasi tá.

³⁰ Bǔn mǎn ó o fó 6a lóráa ò o tùara 6a yi: «Minén nùpua mu, lé mu yén á ì ko à ì wé à fennáa?»

³¹ A bán bía nǎn wo yi: «Tà a Núhúso Yeesu bǐo, á ùnén lè ù zǐi nùpua á à fen.»

³² A 6a bía a Núhúso bǐo nǎn orén là a zǐi nùpua búenbúen yi.

³³ Ho tǐnàahǔ mu yi, ho pǎahǔ dà-kéní kéní mu yi, ó o nǐi fó 6a vaá sɛera dokuaa. O orén lè mí zǐi nùpua búenbúen á 6a dɛɛnía bátízera.

³⁴ Bǔn mǎn ó o fó a Poole là a Silaasi yòoraráa mí zǐi, á yòó nǎn mu bè-dínii 6a yi. O nǐi mu lè mí zǐi nùpua búenbúen sǐa wan, lé bǐo 6a tà le Dónbeenǐ bǐo.

³⁵ Bǐo ho tá tǎn, á ho Oroomu tǔiá fɛerowà tonkaa 6a nùpua le 6a vaa bío le yǐa wee pa ho kàsó zǐi yi à kúia 6a nùpua mu le 6a lén.

³⁶ O o paro bueé bía mu nǎn o Poole yi kà sǐi: «Ba tǔiá fɛerowà á nǎn le jii le 6a kúia mia. Mi wǎa dà a lé á à lén làa héera»

³⁷ Ká a Poole màhǎ bía nǎn bía 6a tonkaa yi: «Warén na bǐo sǎ ho Oroomu yi á 6a han 6a zǎamáa yǐo yi à 6a yí cítíio wɛn làa bǐo mu lá ko mu wéráa, á buan wɛn vaá kúaa ho kàsó yi. A 6a wǎa dǐn dǐn le mí ì kúia wɛn ká mu sǎ máa jí. Bǔn lée bǐo na yí dà máa wé. Mi vaa bío le barén mítɛn buen bue kúia wɛn.»

³⁸ A bán bǐnía vaá bía mu nǎn ho Oroomu tǔiá fɛerowà yi. Bǐo 6a já le o Poole là a Silaasi á bǐo sǎ ho Oroomu yi, á 6a zǎnkaa.

³⁹ A 6a wǎa buara bueé bía nǎn 6a yi le mí wó khon. Bǔn mǎn á 6a kúaará 6a, à 6a yankaa 6a le

6a lé ho lóhó yi à lén.

⁴⁰ Bïo ó o Poole là a Silaasi ló ho kàsó yi, á 6a wà van o Lidi zîi. Ba mánka mín zàwa kèrètíewa wán, á henía 6a sía. Bún món á 6a wà.

17

O Poole là a Silaasi wà van ho Tesaloniiki lóhó

¹ O Poole là a Silaasi ló lè ho Anfipoliisi lè ho Apolonii lórà yi á vaá dōnnáa ho Tesaloniiki. Ho lóhó mu á 6a *zuífùwa kàránló zîi wi yi.

² O o Poole wà van bín làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu. Orén lè 6a nùpua na bín wāanía le Dónbeení bioní vūahú bioní wán hã *Sabaawa bïo tîn na sã mín yi.

³ O wee zéení hã bioní mu yara làa ba, le mu túara ho vūahú mu yi le yia le Dónbeení mən léra ko ò o lò be, à hí, à vèe. O wee bío na 6a yi: «O Yeesu mu na á ï wee bío bïo làa mia, wón lé *Yia le Dónbeení mən léra.»

⁴ Ba nùwã yen búí tà mu yi, á léera là a Poole là a Silaasi. Ho *Kerεεsisa cèrèε na wee kònbi le Dónbeení á mún tà 6a bïo á wee bè làa ba, lè 6a háawa cèrèε búí na níni se mún.

⁵ Ká 6a zuífùwa á le yandee màhá sú mu bïo yi. A 6a hínən cōnkaa 6a nĩ-kora nùwã yen búí hã bonfúaa yi á kúaa mín wán, á súkúra 6a zāamāa séenía, á kánkāa lè ho lóhó dīnía. Ba fiira van o Zasōn zîi á wà vaá zoó cà a Poole là a Silaasi á à léráa ho lóhó nùpua na kúaa mín wán yahó.

⁶ A bïo 6a zoó khon 6a yi, á 6a fó a Zasōn làa bïa tà a *Krista bïo nùwã yen búí á lórāa ho lóhó túiá fεerowà cōn, à 6a wee bío pōnpōn: «Ba nùpua na kà héera kánkāa 6a nùpua hã lùà búenbúen yi lè mí kàránló. Ba mún wāa bueé dñn hen,

⁷ Ó o Zasōn tà á 6a làara a wán. Ba 6úen6úen yí máa tà bè 6a bá-zàwa béε Sezaare làndá yi. Ba le béε 6úi wi á yèni 6a le Yeesu.»

⁸ Hã bíoní mu á cǐna 6a zãamãa lè ho lóhó tũíá fεεrowà sĩa.

⁹ O Zasōn làa bĩa tà a Krista bío á sàánía le wárí na 6a ko 6a sàání á 6a díá 6a.

O Poole là a Silaasi wà van ho Beeree

¹⁰ Ho tá hĩnĩ, á 6a kèrètíεwa na bĩn dèenía le o Poole là a Silaasi lé à lén va ho Beeree lóhó. Bío 6a vaá dōn bĩn á 6a wà van 6a zúifùwa kàránló zĩi yi.

¹¹ Ba zúifùwa na 6a vaá yú bĩn á wee tà hén mí yiwa á po bĩa ho Tesaloniiki lóhó yi. Ba tà ná le Dónbeenĩ bíonĩ sese. Làa wizoóní ká 6a wee kàrán le Dónbeenĩ bíonĩ sese, à loń le bío ó o Poole wee bío so bon le.

¹² Bĩa tà a Krista bío 6a tĩahũ á boo. Ho Kεεεsisa tĩahũ, á 6a hãawa na nĩnĩ se cèrèε lè 6a báawa cèrèε á mún tà a Nũhũso bío.

¹³ Ká bío ho Tesaloniiki zúifùwa ná ò o Poole wee bue le Dónbeenĩ bíonĩ ho Beeree yi, á 6a wà 6uara bĩn á tĩn 6ueé kánkãa hón lóhó so nùpua, á lùnkãa 6a yilera.

¹⁴ A 6a kèrètíεwa dèenía le o Poole hĩnĩ lén à dé mí yahó lè mu yámú ñumu cǐn. O o Silaasi là a Timotee bán kará ho Beeree yi.

¹⁵ Bĩa bò là a Poole á lèenía wo fúuu fúaa ho Ateena lóhó. Bío 6a le mí ì bĩnĩ á à va ho Beeree, ó o Poole háanía 6a le 6a vaa bío le o Silaasi là a Timotee bánbá ña mí món 6uen fúafúu.

O Poole ñi-cúa na ó o fεera ho Ateena yi

¹⁶ Pãahũ na ó o Poole wi ho Ateena yi á pan o Silaasi là a Timotee, ó o món à ho lóhó mu sú lè hã dofi-kansiwà, á mu wee vá a yi.

17 O wee wãaní lè 6a *zúífùwa làa bìá yínǎn 6a *zúífùwa na wee 6ùaaní le Dónbeení na ó o wee yí 6a kàránló zii yi. Làa wizooní ká a wee wãaní lè 6a nùpua na ó o wee yí 6a fèminló lahó yi.

18 Ba Epikuríewa* lè 6a Sitoyisíewa† nùwã yèn mún wee 6uee wãaní làa wo. Ba 6úi wee tùaka mín yi ká síi: «O dàn bíoro mu, léé webio ó o yàá dín wee bío kà.» Ba 6úi bán 6èn le: «Mu ka lòn dofi-vio bío ó o wee bué.» Ba wee bío bún lé bío ó o Poole wee bío o Yeesu bío, lè ho vèeró bío.

19 A 6a 6uan wo vannáa ho lóhó tũíá fèerowà cǎn, à 6a bíá nǎn wo yi: «Mu bè-finle na á ù wee kàrán lè 6a nùpua á fo dà a zéení yahó làa wèn le?

20 Bío wa wee jí ká léé bè-fla wa cǎn, á wa wi à wa zǔn mu kúará.»

21 A bío ho Ateenasá 6úen6úen lè mí kàyáwá 6èn wa lè mí sòobéé lé mu bè-fla na wee wé 6àn jíló lè mu láakáwá tàró.

22 O o Poole wáa líí hínǎn yòó dín ho lóhó tũíá fèerowà yahó ò o bíá: «Ateenasá, í mǎn mu le há dofiina 6ùaaníló bío 6èntín wi mia làa sòobéé.

23 Lé bío á í héekaa mi lóhó yi á mǎn mu biowa na mi sonka mi dofiina 6ùaaníló bío yi. I yàá pá mǎn le muini yeeníi lahó 6úi à bío ká lé bío túara le wán: «Dofiní na á nùpue yí zǔ.» Awa! A bío mi wee 6ùaaní ká mi yí zǔ mu, lé bún á ínén 6uara wà 6ueé zéení làa mia.

* 17:18 Epikuríewa: Ba lé ho Keréesi kǎhú bè-zǔnlo 6úi na lé o Epikuure ní-kenínia. Ba wee cà bío 6a a wé ká le lònbee máa yí 6a. Ba wee leéka le ho dímíná bío 6úen6úen lé ho wé fèráa mín.

† 17:18 Sitoyisíewa: Ba lé ho Keréesi kǎhú bè-zǔnlo 6úi na 6a le Zenǎn ní-kenínia. Ba wi 6a zǔn bío ho dímíná bíowa wee wéráa, á wi 6a yí le sí-he6úee à sánsá le lònbee lè mí síiwá 6úen6úen.

24 Le Dónbeenĩ na léra ho ðímíjǎ lè mu biowa na wi ho yi búenbúen, na lé ho wáayi lè ho tá Núhũso, á yí máa zoo keení hã zíní na ɓa nùpua wee so míten na le yi.

25 Le màkóo mía à nùpue wé bïo búii na le yi. Lerén lé ðio wee na le mukāñĩ ɓa nùpua yi, lè mu bïo búenbúen.

26 Le ðĩn o nùpue ñĩ-kéní wán á léraráa hã síiwà nùpua búenbúen héera bàráka ho tá wán, á wãana ɓa kãna sũaa, á fũaana hã pǝnna jini ðĩnia.

27 Le Dónbeenĩ wó kà síi bèra a na à ɓa nùpua cànka le. Hàrí ká ɓa wee héε vĩná càráa le, jún-sĩ ɓa à yí le. Tũíá poni, le Dónbeenĩ yí khèra lè wa ñĩ-kéní kéní.

28 «Lé bïo wa mukāñĩ ló lerén lé ðio níi yi. Lé lerén nɔn wa wee ðañ varákaráa.» Mi len-béwá búii yáa mún bía mu wéréwéré kà síi: «Wa lé le zàwa.»

29 A bïo wa lé le zàwa, á wa yí ko à wa tée le Dónbeenĩ làa sánú tàá wáří tàá huua kansiwà hùúu, búñ na ɓa nùpua kará lon mí yiwa á wó míten.

30 Hã pǝnna na ɓa nùpua fù yí zũ mu bïo yi, búñ le Dónbeenĩ wãa yí máa loñ yi ho zuia. Bïo kà wán á ɓa nùpua búenbúen lé bía le wee ve hã lùà búenbúen yi, le ɓa yèrè má mí yilera lè mí wará.

31 Wizonle ðà-kéní búii lé ðio le Dónbeenĩ bàrá, ò o nùpue na le léra à cítí ho ðímíjǎ búenbúen lè ho térénló. Le vèenía o nùpue mu, à zéení lè ɓa nùpua le orén lé yĩa le léra ò o fi le cítii mu.»

32 Bïo ɓa jǎ ò o Poole wee bío ho vèeró bïo, á ɓa búii wee yáa mí jini yi na a yi. Ba búii bèn wee bío: «À ũ bíoní mu jíló á wa à pa làa pǝn-veere.»

33 Lé búñ wán ó o Poole bèn wà ò o día ɓa.

34 Ká 6a nùwã yɛn 6úi bán pá bò a Poole yi, á tà a *Křta bïo. O 6úi lé 6a tũíá fɛɛrowà nĩ-kéní na 6a le Denii, là a hãa 6úi na 6a le Damariisi, à pá bĩnĩ sɛení 6a 6úi.

18

O Poole van ho Korente

1 Bũn món ó o Poole ló ho Atɛna yi á van ho Korente* lóhó yi.

2 O vaá fò mín làa zúifù nĩ 6úi na 6a le Akilaasi bĩn. O nĩ mu ton ho kōhũ na 6a le Pãn yi. Orɛn lè mín hãa Pirisiye ló ho Italii kōhũ yi á 6uara ho Korente yi yí míana, lé bïo ho *Oroomu bá-zàwa béɛ Koloode nɔn le jii le 6a *zúifùwa 6úen6úen lé ho Oroomu lóhó yi. O o Poole wà van 6a cǎn.

3 A bïo ó orɛn làa ba tonló léɛ dà-kéní, á 6a wãa páania kará wee bĩ hã sōnna na wee tá lè hã bükúwá.

4 Hã *Sabaawa lè mí dà-kéní kéní yi ó o Poole wee wé lá le bionĩ 6a zúifùwa kàránló zii yi, á wee cà ò o bío 6úe 6a zúifùwa lè ho *Kɛɛɛsisa júná.

5 Bïo ó o Silaasi là a Timɔtee ló ho Maseduana yi 6ueé dōn, ó o Poole yahó wãa sã le Dónbeenĩ bïo zéeníló mí dòn, á wee bío mu wéréwéré na 6a zúifùwa yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra.

6 Ká 6a zúifùwa mu màhã pá a bïo à 6a wee là a, ó o Poole pùrúnna mí sĩ-zinia khũnkhũnĩ kúaa 6a wán† ò o bía nɔn 6a yi: «Hen ká mi vũnun, se mu lé minén mi bæere á mu ló yi. Nùpue máa tùa mi

* **18:1** Korente: Ho lé ho Akayii kōhũ ló-beenĩ. O Poole páahũ ká ho nĩpomu boo làa sòobɛɛ. Ho yèni hĩa wee lé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sũwà na wee wé ho yi bïo yi. † **18:6** Mi loĩ Matiye vùahũ 10.14

bïo làa mi. Bïo kà wán á ï wáa à va bïa yínǎn̄ 6a zúifùwa cǎn.»

⁷ O o ló bïn á wà van n̄i búi na 6a le Titiyuusi Zusituusi cǎn. O n̄i mu wee kǎnbi le Dónbeen̄, á z̄i wi 6a zúifùwa kàránló z̄i n̄sǎn̄i.

⁸ Ba zúifùwa kàránló z̄i j̄uh̄so na 6a le Kirisipuusi lè mí z̄i n̄pua búenbúen á tà a N̄uh̄so bïo. A ho Koréntesa cèrèe na j̄á a Poole bióní á mún tà a N̄uh̄so bïo á 6a bátízera.

⁹ Ho t̄nàah̄ búi yi, ó o N̄uh̄so zéenia m̄iten là a Poole, á bía n̄on wo yi: «Yí z̄ón bïo búi. Yí wé tété, wé bío ká ũ wà.

¹⁰ Inén wi làa fo á n̄pue na dà a sánsá fo á à 6óoní yi wón m̄ia, lé bïo 6a n̄pua na bïo s̄a m̄i á boo ho lóhó na ká yi.»

¹¹ O Poole wó le lúlú-kùure lè mí sanká ho Korénte yi, á kàránna 6a n̄pua bïn lè le Dónbeen̄ bïo.

¹² Bïn món á ho Oroomu n̄i Kaliyon á 6a bàrá ho Akayii k̄sh̄ j̄uh̄ wán. Lé bïn p̄ah̄ á 6a zúifùwa lò a Poole wán. Ba w̄ira a búan vannáa le cítii f̄in̄i,

¹³ à 6a wee bío: «Bìo ó o n̄i na kà le 6a n̄pua wé búaanínáa le Dónbeen̄ á wi mí dòn làa bïo á wa làndá le mu wéráa.»

¹⁴ Bïo ó o Poole le mí zoó bío, ó o Kaliyon kúio o j̄ii ò o wee bío lè 6a zúifùwa: «Minén zúifùwa, mu lá lée wékhe búi na búaa tàá bè-vio búi na wa làndá hò á ï lá à tà á à j̄í mí cǎn làa bïo mu lá ko mu wéráa.

¹⁵ Ká bïo mu lé h̄a bióní, lè h̄a yènnáa, lè mí kùrú làndá bïo, á lé minén m̄iten ko à mi loñ mu yahó yi. Inén m̄aa f̄i h̄ón t̄iáwà so síi 6àn cítii.»

¹⁶ O o le 6a lén.

17 A 6a 6úen6úen wáa wíira a Sositeena na lé 6a kàránló zii jùhúso á wee ha le cítii finíi. O o Kaliyon cèkè ò o yí dó mí jii 6a yi.

O Poole bínia van ho Antiosi

18 O Poole pá kará dá dóka mí yi ho Korente yi. Bún món ó o díá mín zàwa kèrètíewa ò o wà van ho Sankeree lóhó wonna ðinníi. Sáni ò o zo ho won-beení ó o nòn mí jùhú á 6a lera, lé bío ó o lá dó mí jii nòn le Dónbeení yi bío 6úi dání yi.† O orén là a Pirisiye le mín báa Akilaasi á zon ho won-beení á vannáa ho Siirii kòhú.

19-21 Bío 6a vaá dòn ho Efeze yi, ó o Poole wà van 6a *zúifùwa kàránló zii yi, á vaá zoó wee wáaní làa ba. Ba flora a le o cáaka cúa-yen, ó o yí tà. O o bía bío kà nòn 6a yi á wà díaráa 6a: «Ká le Dónbeení tà á ì ì va ká ì ì bíní ì 6uen mi cón.» O o Poole zon ho won-beení ho Efeze yi á wà ò o díá a Pirisiye là a Akilaasi.

22 Bío 6a vaá dòn ho *Sezaaree lóhó, ó o ló van ho Zeruzalemu, á vaá ténia 6a kèrètíewa kuure yi. Bún món ó o wà van ho Antiosi.

23 O cáakaa yú bín á bò yi wàráa. O káa ho Kalasii le ho Firizii kána yi, á wee hení 6a kèrètíewa 6úen6úen sía le Dónbeení bío yi.

O Apoloosi van ho Efeze le ho Korente

24 Zúifù 6úi na 6a le Apoloosi á 6uara ho Efeze yi. O wee lé ho Alekisándiri lóhó yi. O lé o nùpue na zū hā bíoní. O mún zū le Dónbeení bíoní vūahú bíoní làa sòobéc.

† 18:18 Mi loñ Míló vūahú (Nombres) 6.1-21. Ba zúifùwa cón ká yia fù wé dó mí jii le mí ì wé bío 6úi á à na le Dónbeení yi, à 6ànsò jùhú á foohú máa bíní bè wán. Ká ho páahú na ó o wee leéka bío á jii sú, ò o màhá le mí jùhú.

²⁵ Ba kàráanna a là a Núhũso wǎhũ bio. O nɔn mĩten á wee bue ká a zéeni bio ó o Yeesu bio wóráa binbirí à na 6a nùpua yi. Ho *bátéèmu bio dǎní yi, ó o Zǎn bátéèmu bio na 6a kàráanna làa wo lé bún mí dòn ó o zũ.

²⁶ O wee bío 6a *zúifùwa kàránló zii yi ká a ponĩ séra. Bio ó o Pirisiieyè là a Akilaasi nǎ a bíoní, á 6a fó a, á wíokaa zéeniá le Dónbeenĩ wǎhũ bio binbirí á nɔn wo yi.

²⁷ Bún món ó o Apoloosi wi ò o va ho Akayii kǎhũ, á 6an zàwa kèrètíewa henía o sii mu bio yi. Ba yáa túara ho vǎhũ tonía nɔn bíà tà a *Krista bio na wi ho kǎhũ mu yi, le ká a Apoloosi mu vaá dǎn 6a, à 6a 6ua a sese. Bio ó o vaá dǎn bún á le Dónbeenĩ sǎamu wó ó o séeniá bíà tà a Krista bio làa sòobéé.

²⁸ O ni-cúa na ó o wee lá búenbúen á 6a zúifùwa yí máa dǎn bío bio búii dǎní yi. O wee dǎn le Dónbeenĩ bíoní vǎhũ bíoní wán à zéeniána mu wéréwéré na 6a yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra.

19

O Poole van ho Efεeze

¹ Pǎahũ na ó o Apoloosi wi ho Korente yi, ó o Poole lá ho wǎhũ na ló hǎ búaa yi á van ho Efεeze. Kèrètíewa nùwǎ γεn búii ó o vaá yú bún,

² Ó o túara 6a yi: «Pǎahũ na mi tà a *Krista bio á mi so yú le Dónbeenĩ Hácírí le?» A 6a bíà nɔn wo yi: «Wa yáa dǎn yí nǎ Dónbeenĩ Hácírí bio yí mɔn.»

³ Ó o Poole bínía túara 6a yi: «Ó, o, á lé ho *bátéèmu yén á mi yú?» A 6a bíà: «Lé o Zǎn bátéèmu.»

⁴ Ó o Poole wǎa bíà: «O Zǎn hía wee bátízé bíà wee tà yèrémá mí yilera lè mí wára, á wee bío là a

*Isirayεεle n̄pomu le 6a tà ȳia wà a 6uen orén m̄ón b̄io, o Yeesu.»

⁵ B̄io 6a n̄á h̄s̄n b̄ioní so wó, á 6a tà ó o bátízera 6a o N̄uh̄so Yeesu yèni yi.

⁶ Ó o Poole b̄ò mí n̄íní 6a wán, á le Dónbeen̄i Hácírí lion 6a wán. A 6a wee b̄ío h̄ã s̄i-viò b̄ioní, á wee fεε le Dónbeen̄i n̄i-cúa.

⁷ Ba n̄upua mu búenb̄úen á à yí pírū n̄un s̄i.

⁸ O Poole yí máa khi 6a zúifùwa kàránlò z̄ii yi. P̄ina b̄io t̄in ká lé b̄in ó o wee 6uee b̄ío yi ká a pon̄i séra. O wee bue le *Dónbeen̄i b̄éni b̄io, á wee cà à b̄ia wee n̄í a c̄s̄n à tà mu yi.

⁹ Ká 6a 6úí màhá tun mí yiwa, á p̄ã le mí máa tà a Yeesu b̄io, á wee z̄uańka a N̄uh̄so w̄sh̄ yi 6a z̄amáa ȳio yi. Ó o Poole fó b̄ia tà a Krista b̄io á w̄araa ò o díá 6a. Làa w̄izooní búenb̄úen ká a wee 6uee w̄ańi lè 6a n̄upua o Tiranuusi kàránlò z̄ii yi.

¹⁰ O wó mu á d̄s̄n h̄ã l̄ulúio b̄io n̄un. Lé b̄in n̄on á 6a zúifùwa làa b̄ia ȳin̄r̄i 6a zúifùwa na wi ho Azii k̄sh̄ yi búenb̄úen á n̄ánaa o N̄uh̄so b̄io.

O Sevaa z̄awa n̄uw̄a h̄è̄n̄un b̄io

¹¹ Le Dónbeen̄i wee wé mu yéréké bè-beera là a Poole n̄ii.

¹² H̄arí h̄ã s̄i-z̄inia lè h̄ã n̄in-kéníwà na d̄s̄n o Poole s̄ania á 6a wee bè 6a v̄anv̄arowà wán à 6a wa, à 6a c̄ináwa lé b̄ia 6a wi yi.

¹³ *Zúifùwa n̄uw̄a ȳen 6úí na wee h̄éε léka h̄ã l̄ua yi à n̄a 6a c̄ináwa lén b̄ia 6a wi yi, á mún le mí ì wé è loń ká mí dà a n̄a 6a là a Yeesu yèni p̄anká. Ba wee b̄ío lè 6a c̄ináwa kà s̄i: «Mí lé là a Yeesu yèni p̄anká, ȳia ó o Poole wee bue b̄io.»

¹⁴ B̄ia wee wé mu lé o zúifù n̄ii na 6a le Sevaa na lé 6a yankarowà n̄uh̄so been̄i z̄awa n̄uw̄a h̄è̄n̄un.

15 Ká a cǐná màhǎ bía nǝn ǝa yi: «O Yeesu á ĩ zǔ, á mún zǔ a Poole. Ká minén bèn lé ǝa yén?»

16 O o nǐi na ó o cǐná wi yi á zon ǝa wán, á dàina ǝa, á han lè mí sòobéé ǝóoníkaa yi á ǝa lùwa ló le zǐi yi mí kǎamáa.

17 Ho Efεεze zúifùwa làa bǐa yínǝí ǝa zúifùwa búenbúen ná bǐo wó, á ǝa búenbúen zǎna, á wíokaa wee kǝnbi o Núhúso Yeesu yèni.

18 Bǐa tà a *Krista bǐo cèrèè búii wee ǝuee bío à zéeni bǐo ǝa wó ká mu yí se wéréwéré ǝa zǎamáa yǐo yi.

19 Mu nín-símú wérowà cèrèè á buan mí vǝnna á ǝueé cǐina ǝa nùpua búenbúen yahó. Ba càtio hǎ vǝnna mu yàamu, á mu yú wén-hǎani* muaaseé búará-ɲun làa píru.

20 Lé ká sǐi ó o Núhúso bíoni wee bèn fèráa hǎ lùà ká le wà. Le bàn pànká á ǝa nùpua wee mi.

O Demetiriyuusi bíoni na ó o kánkáa ho Efεεze yi

21 Ká bún bǐowa so búenbúen wó khǐina, ó o Poole le mí ì kǎa ho Maseduana lè ho Akayii kǎna yi á à va ho Zeruzalεemu. O wee bío bǐo ká mí yi: «Hen ká ĩ vaá dǝn bún, á ĩ mún ko à ĩ dǎ ho *Oroomu.»

22 O o tonkaa o Timotee làa a Erasiite na làa wo wee séeni mín le ǝa va ho Maseduana, ò orén mí bεere wón kará dóka mí yi ho Azii kǝhú yi.

23 Mu pǎahú ò o Núhúso wǝhú bǐo á kánkáa ǝa nùpua dàkhǐina ho Efεεze yi.

24 O donkhue-sǐ-pà búii na ǝa le Demetiriyuusi á hǐa wi ho Efεεze yi. Orén lé yǐa wee pà a dofíní

---

* **19:19** Wén-hǝnló: Hón pǎahú so yi, ká le wén-hǝnló dà-kéni lé o nùpue nǐ-kéni wizon-kùure sámú sǎáníi.

há-n̄i Aatemiisi† z̄i-been̄i ɓàn bè-zàwa lè le wén-hāani. B̄ia wee sá a c̄n̄ á wee yí le wárí na boo mu b̄io yi.

²⁵ Wizonle ɓúí ó o n̄i mu von mí ton-sáwá làa b̄ia làa ba tonló le mí ì wé dà-kéní á kúaa mín wán, ò o b̄ia n̄n ɓa yi: «Minén n̄pua mu, mi z̄u mu kénkén le lé ho tonló na kà b̄io yi á wa n̄i b̄io wee dérāa wán.

²⁶ Háya! O o n̄i mu na ɓa le Poole b̄io na ó o wee wé á mi wee mi, á wee jí. O wee b̄io le há dofi-kansiwa na ɓa n̄pua wó m̄iten á yín̄rí dofiina. A ɓa n̄pua c̄èrèè tà a b̄io ho Ef̄eze yi. Hàrí ho Azii k̄h̄ú n̄pua ó o vó ká c̄inú.

²⁷ Mu wà làa b̄un, á wa tonló yèni á à yáa. Mu yín̄rí b̄un mí dòn. Wa dofiní há-n̄i Aatemiisi z̄i-been̄i na ɓa son n̄n wo yi á b̄io n̄h̄ú mún máa k̄rí. Orén mí b̄ere á b̄io mún máa b̄iní máa wé here ɓa n̄pua yi. Wón na á ho Azii k̄h̄usa lè ho d̄im̄já n̄pua ɓúenɓúen wee ɓàaaní.»

²⁸ B̄io ɓa n̄á há b̄ioní mu, á ɓa s̄ia c̄ā, á wee w̄amaka ká ɓa a b̄io: «Ho Ef̄ezesa Aatemiisi lée dofiní há-been̄i!»

²⁹ Ho lóhó n̄pua ɓúenɓúen kánkáa. Ho Maseduana k̄h̄ú n̄pua n̄wã n̄un ɓúí na là a Poole lá wee bè mín va há khúio, á ɓa w̄iikaa á ɓùunia bò yi ɓuararāa le w̄aaní la-been̄i yi. Ba lé o Kayuusi là a Arisitaaki.

³⁰ O Poole lá wi ò o va a zoo d̄in ɓa n̄pua yahó, ká ɓa k̄èrèt̄ewa hò a.

---

† 19:24 Aatemiisi: O lé le dofiní há-n̄i ɓúí. Ho Ef̄eze yi, á ɓa wee b̄io le orén lé yia á ho tá lè mí b̄io ɓúenɓúen sá yi. Orén lé yia ɓa wee wé fio yi á ɓúerāa ho d̄inló, à s̄an̄í mún jinnāa. Ba z̄i-been̄i na ɓa h̄ia son o dofiní há-n̄i mu b̄io yi ɓàn s̄iwá h̄ia yí boo mu p̄ah̄ú.

³¹ Ho pànká ton-sáwá búí na wi ho Azii kǎhǔ yi na lé o Poole mu bǎn bǎnlowà le 6a bío na a yi le o wé mí sǎbéré ò o yí va bǎn.

³² Hón pǎahǔ so yi, à 6a zǎamáa yí máa jí mín yi. Ba wee héé bío mín júná yi fúaa 6a cèrèè búí yáá wǎa yí zǔ mí kúeemínwánló jǔhǔ.

³³ Ba zúifùwa jàana a nùpue búí na 6a le Alekisǎndere á lée dǎnǎ 6a nùpua yahó. A 6a búí ló 6a tǎahǔ á zéénǎ bío ó o ko ò o bío na 6a zǎamáa yi. O o Alekisǎndere wǎa hoonǎ mí níi dá 6a zǎamáa yi le 6a wé tété, ò o wi ò o lá le bíonǎ 6a zǎamáa yahó ká a zéení le orén lè mín zàwa á níni mía mu yi.

³⁴ Ká bío 6a nùpua zǔna mu le o lé o zúifù, á mu bío dà-kéní na kǎ lé bío á 6a búenbúen páanǎa wee wǎama á yú hǎ léèrèwa bío jún síi: «Ho Efèezesa Aatemiisi lée dofiní hǎ-beení!»

³⁵ Mu véení, á ho lóhó pànká ton-sá vǎn-túaro beení lé yǎa dànnǎ bíá lè 6a zǎamáa á 6a wó tété, ò o bíá nǎn 6a yi: «Efèezesa, 6a nùpua búenbúen zǔ le ho Efèeze lóhó lé hǎa pan wa dofiní hǎ-níi Aatemiisi zǐ-beení yi, á pan o bǎn kansí na ló ho wǎayi líon yi.

³⁶ Nùpue yí dà máa kán mu. Èé ká mi màhǎ ko à mi wé wayí, ò o búí hǎa yí wé bío ká bǎnso á yí lon mí yi.

³⁷ Ba nùpua na kǎ á mi guan guararǎa hen à 6a jún yí yáara bío búí wa dofiní hǎ-níi zǐi, á mún yí bíá yí khon yí nǎn wo yi.

³⁸ Hen ká a Demetiriyuusi lè mí ton-sáwá le o búí wó khon làa mí, á le cítíi fló wizonle wi, á bíá wee flí le mún wi. Le 6a va bán cǎn.

³⁹ Ká bíonǎ pá bínnǎ wi mí cǎn bío búí dǎnǎ yi, á bíá wee kúee mín wán à lon ho làndá bío, á dà à

loń mu yahó yi.

⁴⁰ Wa yí wó sese, á 6a hĩa bío le lé warén wee kãaní 6a nùpua bío wó ho zuia kà bío yi. Lé bío ho kúeemínwánlò na kà á nùhũ mía máa zéení.» Bío ó o bía hñn bíoní so wó, ó o le 6a zãamãa saawaa.

20

O Poole van ho Maseduana lè ho Kerεεsi

¹ Bío mu bío na lá wee kánká ho lóhó yòó kñína, ó o Poole von bĩa tà a *Krista bío kúaa mín wán, á henía 6a sĩa. Bñn món ó o dó 6a cãawése ò o wà nɔn ho Maseduana.

² O kãa hón kñhũ so yi á bía bío cèrèè á heníanãa bĩa tà a Krista bío sĩa, ò o ló bñn wà van ho *Kerεεsi kñhũ.

³ O kará bñn á dñn hã pñina bío tñn. Bñn món ó o wi ò o lá ho won-beenĩ à va ho Siirii kñhũ yi. Lé hón pãahũ so yi á 6a bía nɔn wo yi le 6a *zúífùwa lò a wán. O o díá ò o yèrèmãa kãa ho Maseduana.

⁴ Bĩa lènía wo lé o Beeree nñi Sopatεεre na lé o Piruusi za, là a Arisitaaki, là a Sekũnduusi na pãanía wee lé ho Tesaloniiki yi, là a Dεεbe nñi Kayuusi, là a Timotee. A séení ho Azii kñhũsa Tisiiki, là a Torofiimu.

⁵ Ba dú wa yahó á vaá pan wen ho Torowaasi yi.

⁶ Warén bán lá ho won-beenĩ ho Filiipu yi ho *búurú na á na-fini yí dó yi sãnú díró món á wó hã wizooní bío hònú á bò yi vaá dõnnãa. Bñn món á wa vaá yú 6a ho Torowaasi yi. Lée yàwá nùhũ dà-kéní á wa wó bñn.

Bío wó ho Torowaasi yi

⁷ Ho tibirí zon ká le wii wà líí zo, á wa kúaa mín wán le wa à sanká ho búurú* á à là. A bio ó o Poole léé sìn á à lén, ó o tà há láakáwá lè ba nùpua fúuu fúaa ho tá sanká màní.

⁸ Lé há nónwíora bio òun nii yi á wa yòó kúaa mín wán yi. Há fíntéena cèrèè á ba zǎnía bín.

⁹ Yàrónza fèè búí na ba le Etiisi á kará le bonkèè nii. Bio ó o Poole wee bíó ká a wà féèè, á mu dāmu bó a yàrónza fèè mu. Ó o yòó kùera há nónwíora bio òun nii yi, á líí lùwá. A ba le mí bueé hónía a ò o húrun.

¹⁰ Ó o Poole yòó lion, á líí bánbáa vaá lá a buan mí bàra yi ò o bía: «Mí yí dèé mi yiwa, lé o yío wi lua.»

¹¹ Ó o bínía wà yòora, á yòó cèèkaa ho búurú là. Bún món ó o pá bínía bía fúuu fúaa ho tá tǎn á wii hà, ó o màhá wà.

¹² O yàrónza fèè ba buan wàráa ká a yío wi lua. A ba búenbúen á mu wó sí-híilè cǎn làa sòobéè.

O Poole dǎn ho Torowaasi yi á vannáa ho Milee

¹³ Bio ó o Poole lon, lé ho bè ho wǎhú à varáa ho Asoosi lóhó, hen na á wa ko wa vaa yí o yi à wa páaní zo ho won-beení. A warén zon ho won-beení dú a yahó òonnáa bín.

¹⁴ Bio ó o bueé yú wen ho Asoosi yi, ó o páanía zon làa wen á wa wà van ho Mitiléena lóhó.

¹⁵ Wa dǎn bín vaá ló ho Siyoo kǎhú na mu òumu kínia yi mu tá na léé tǎn. Bún bàn tá na kún bínía léé tǎn, á wa vaá dǎn ho Samǎosi kǎhú na mu òumu kínia yi. Mu bàn tá na bèn bínía léé tǎn lé bio wa vaá dǎnnáa ho Milee lóhó.

* **20:7** Mi lon Bè-wénia vūahú 2.42

25 I héera buera le *Dónbeenĩ béeñĩ bïo mi búenbúen t̄lahũ, ká bïo kà wán á ï wãa zũ le minén ó o búí máa bíní máa mi mi.

26 Lé bũn nɔn á ï wee bíoráa bïo kà á à na mia ho zuia: Mi nĩ-kéní búí v̄ínía m̄iten á b̄anso bïo máa t̄ua làa mi.

27 Lé bïo le Dónbeenĩ bïo na á lé le mí ì wé búenbúen á ï zéénía làa mia á yí ká dèe.

28 Minén m̄iten pa m̄iten bïo, à mún pa 6a kèrèt̄ewa kuure bïo làa bïo ó o pi-pa wee wé paráa mí pia yi bïo síi b̄ia le Dónbeenĩ Hácírí kàràfáa mia le mi pa yi. Ba kèrèt̄ewa kuure á mi wé loñ bïo sese. Lé le Dónbeenĩ kùrú Za c̄ãní kúaará 6a bïo yi á 6a bïo sã le yi.

29 I zũ mu le ï lénlò m̄ón ká 6a nùpua búí na 6onmín lòn dakh̄inkh̄inwa na z̄ãní wí á à zo mi t̄lahũ. Ba à dé le 6óoníi ho pi-6oohũ yi.

30 H̄arí minén t̄lahũ á 6a nùpua búí ì lé yi, á à h̄íní wé è f̄úaa h̄ã sabíoní á à khàráa b̄ia tà a *Krista bïo à bán bè 6a yi.

31 Mi cén t̄íní mi ȳio, à z̄ũn mu le ï ña mi zeñ wán h̄ã lúlúio bïo t̄in yi, h̄ã wisonáa lè mí t̄in̄onna yi ká ï wee wá.

32 «Hã laà na kà wán, á ï wãa à dé mí bïo le Dónbeenĩ lè mí s̄ãamu bíoní n̄ii yi. Dén bíoní so lé d̄io p̄anká á à na ká mi s̄adéró á à f̄ará à t̄in. Lè è na ho n̄àf̄oró mia, h̄ia le bàrá ká làa b̄ia bïo sã le Dónbeenĩ yi.

33 I s̄ii yí vá nùpue búí w̄arí là a s̄ãnú, là a s̄i-z̄ínia yi yí m̄ɔn.

34 Minén mi bæere zũ le ï n̄íní na ká lé h̄ã á ï s̄aráa, á ñl̄ananáa ñén làa b̄ia làa mi lá páanía wí màkóo.

35 Lé bũn á ï wó á zéénía làa mia à mi wé sá làa bũn à séenínáa 6a nĩ-khenia. Mi wa bíní leéka le

o nùhúso mí beere á bía bïo kà: Yïa wee hã mu bïo wón cùnú na ó o yú á bùaa po yïa ba wee na mu yi.»

³⁶ Bïo ó o bía làa ba vó, ó orén làa ba búenbúen líí fàrá mí nɔnkóruná wán, ò o flora.

³⁷ Ba búenbúen wee wá, á wee wïi o Poole búa yi à yèe kíó à dérãa o cãawése.

³⁸ Ba yara sò dàkhíina, lé bïo ó o Poole bía le ba máa bíní máa mí mí. Bún món á ba lèenía wo vannãa ho won-beeni lahó yi.

21

O Poole wà van ho Zeruzalɛmu

¹ Bún món á wa saawaa mín yi. Wa zon ho won-beeni téréenna van ho Koosi lóhó. Mu tá na lée tɔn lé bïo wa vaá dɔnnãa ho Oroode lóhó, á ðin bin vannãa ho Pataraa lóhó.

² Wa yú ho won-beeni búí bin na wà a va ho Fenisii kɔhú, á wa zon hón wàráa.

³ Bïo wa vaá sùarãa ho Siipere kɔhú, á wee mi ho, á wa hà ho dó lè wa nín-káara. Wa dó wa yara lè ho Siirii kɔhú cɔn á vannãa ho Tiire lóhó. Lé bin á ho won-beeni sèró ko ho bùen yi.

⁴ Wa yú ba kèrètɛwa búí bin á wa wó ho yàwá nùhú dà-kéní làa ba. Le Dónbeeni Hácírí nà ba zeñ wán, á ba bía là a Poole le o yí va ho Zeruzalɛmu.

⁵ Ká bïo ho pãahú na wa ko à wa wé bin vó, á wa lá wa wɔhú wà. A ba kèrètɛwa lè mí hãawa lè mí háyúwá búenbúen ló á lèenía wen lée cúa ló ho lóhó yi. Bïo wa líí ðɔn mu yámú numu jii á wa líí fàrá wa nɔnkóruná wán à wa flora.

⁶ Bún món á wa dó mín cãawése, á tɛeníkãa mín yi, à wa yòó zon ho won-beeni, à barén ðèn binía khíɓon.

⁷ Wa ðĩn ho Tiire yi á vannáa ho Pitolemayiisi lóhó, á tɛɛnía wàn zàwa kèrètíɛwa na bĩn yi, á wa kará làa ba le wizon-kùure. Lé bĩn á wa wɛɛní mu yámú numu wán vó yi.

⁸ Mu tá na lée tǎn á wa ló wà á van ho *Sezaaree. Le Dónbeenĩ bĩn-buero búí wi bĩn á yèni ɓa le Filiipu. Lé wón á wa làara zĩ. O lé ɓa nùpua nùwā hènun na ɓa hueekaa ho Zeruzalɛmu yi nĩ-kéní.*

⁹ O hĩnni nùwā náa wi á yí yan, á wee fɛɛ le Dónbeenĩ nĩ-cúa na ɓa nùpua yi.

¹⁰ Wa wó hã wizooní cèrɛɛ bĩn, á le *Dónbeenĩ nĩ-cúa fɛɛro búí na ɓa le Akabuusi ló ho *Zudee yi á ɓueé yú wɛn bĩn.

¹¹ O o wà ɓuara wà cǎn, á ɓueé fó a Poole ku-cɛɛníi, ò o can mí zení lè mí níní ò o bía: «Bío kà lé bío le Dónbeenĩ Hácírí bía: «Lé kà sii á ɓa *zúífúwa á à ca làa yia te le ku-cɛɛníi na kà ho Zeruzalɛmu yi, á à dé bĩa yí zū le Dónbeenĩ níi yi.»»

¹² Bío wa nǎ hã bioní mu, á warɛn lè wàn zàwa na ho Sezaaree yi á yankaa o Poole le o yí va ho Zeruzalɛmu.

¹³ Ká a màhǎ bía nɔn wɛn: «Mi wee wá á wi à mi yáa í yilera le we? I wíokaa íten vó í caró bío yi ho Zeruzalɛmu yi. Hàrí í ɓúeró bĩn o nùhúso Yeesu bío yi á í pá wíokaa íten vó bío yi.»

¹⁴ Bío wa hò a san làa bío ó o le mí ì wé, á wa khú a yankaró yi à wa bía: «O Nùhúso lé yia sii bío wé.»

¹⁵ Wa wó hã wizooní bío yɛn bĩn. Bũn món á wa wíokaa waten à wa nɔn ho Zeruzalɛmu.

¹⁶ Ho Sezaaree kèrètíɛwa búí lɛɛnía wɛn. Ba dú wa yahó vannáa Siipere nĩi búí na ɓa le Munasǎn cǎn. O lé o kèrètíɛ míana. Lé wón zĩ á wa làara yi.

* 21:8 Mi loń Bè-wénia vūahũ 6.1-6

O Poole van o Zaaki cón

17 Bïo wa vaá dõn ho Zeruzalεemu, á wàn zàwa kèrètɛwa na bïn á sá wa yahó lè há zámakaa.

18 Mu tá na léé tǝn, ó o Poole làa wεn bò mín van o Zaaki cón. Lé bïn á 6a kèrètɛwa kuure ya-díwá búenbúen kúaa mín wán yi.

19 O o Poole tɛnía 6a yi, ò o lá bïo le Dónbeenĩ dóráa mí ní wo yi ho tonló na ó o sá bïa yínǝn 6a *zúifùwa ṭahũ á fεera lè mi dà-kéní kéní nɔn 6a yi.

20 Bïo 6a ɲá à cón vó, á 6a wee khòoní le Dónbeenĩ, à 6a bïa nɔn wo yi: «Wàn za Poole, wáa loń bïo 6a kèrètɛwa na lé 6a zúifùwa booráa. Ba búenbúen sòobáa o *Mɔyiize làndá bïo dàkhĩna.

21 Ba bïa nɔn 6a yi le 6a zúifùwa búenbúen na wi há sǝ-viò nùpua ṭahũ á fo wee kàrán le 6a p̣í ho làndá mu. Le fo wee bío le 6a wé yí *kúio mí zàwa, le o búí yáá yí bíní yí bè 6a zúifùwa làndá yi hùúu.

22 Háya! A mu wáa à wé kaka? Bïo 6a màhá à ɲí mu kénkén le fo wi hen.

23 Awa! A bïo wa à bío á à na foné lé bïo à ù wé. Nùpua nùwá náa búí wi hen á dó mí ɲíní le mí ì wé bïo búí á à na le Dónbeenĩ yi.

24 Wáa fé bán bèráa à 6a ceéró làndá à ù páaní wé làa ba, à bïo 6a ko 6a lén mu bïo yi à ù sàání, à 6a bè yi à dàñ lεráa mí ɲúná.† Ká mu wó kà sǝí á 6a nùpua búenbúen á à zǝn le bïo 6a wee bío ù ɲii yí bon.

25 Ká mu lé bïa yínǝn 6a zúifùwa na tà a *Krista bïo, bán wa túara ho ṿuahũ nɔn yi á zéénia bïo wa wi à 6a 6ua lè mítén: «Ba yí ko 6a là le muinĩ taa, à yí dí cāni, à yí là bùaa na yí f̣ūaana taa, á mún pa mítén ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí sǝíwà yi.»

† 21:24 Mi loń Bè-wénia ṿuahũ 18.18

26 Ó o Poole wáa fó 6a nùpua nùwã náa mu, á mu tá na lée tǝn ó o làa ba páania wó 6a ceéro làndá. Bǝn mǝn ó o wà zon le *Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún yi, ò o bía le mí ceéro làndá á à vé hã wizooní bǝ hǝnun yi. Bǝn wee zéeni le lé ho pãahũ na á 6a à wé mu hãmu yi 6a nǝ-kení kení bǝo yi.

O Poole 6a wǝira le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún yi

27 Hã wizooní bǝo hǝnun mu wáa lá ká véro, à bǝn à ho Azii kǝhũ *zúifùwa búii mǝn o Poole le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún yi. A 6a hǝnǝn súkúra 6a zãamãa búenbúen, à 6a wǝira a Poole.

28 A 6a wee bío pǝnpǝn: «*Isirayεlesa, mi buen wεn, yǝa kà lé o nǝi na wee hée kàrán 6a nùpua le 6a yǝ kǝnbi o Isirayεle nǝpomu búenbúen là a Mǝyiize làndá, lè le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ na kà. Hã làa na kà wán ó o yàá bò mín làa bǝa yǝnǝí 6a zúifùwa á zonnãa le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún na bío sã 6a zúifùwa yǝ á zoó tíira dén sòobá-lùe so.»

29 Ba wee bío bǝn, lé bío ó o Efεze nǝi Torofimu á 6a lá mǝn ò orén là a Poole páania bò mín ho lóhó yi. A 6a wee leéka le lé o Poole búan wo zonnãa le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún na bío sã 6a zúifùwa yi.

30 Ho lóhó búenbúen kánkãa yòó ló, á 6a nùpua wee lé lùà búenbúen à lùwí buen. Ba buée wǝira a Poole le Dónbeenǝ zǝ-beenǝ lún yi á buan lórãa ho khũuhũ, à 6a dèeniã pon hã wonna.

31 Ba wǝ 6a búe ó Poole à bǝn 6a buée bía á nǝn ho *Oroomu dásiwá kuure nǝhũso yi le ho Zeruzalεmu búenbúen kánkãa.

32 Mǝ lahó yi ó o dèeniã fó 6a dásiwá búii lè mí núnãsa, à 6a lùwa mà 6a zãamãa. Bío á bán mǝn 6a dásiwá kuure lè mí nǝhũso á 6a día a Poole haró.

33 A 6a dásíwá nùhúso vá vaá 6ó a Poole yi ò o nòn le nii le 6a wíi wo à ca le hã zúakùaríwà bïo nùn. Bún món ó o tùara a léení làa bïo ó o wó.

34 Ká 6a zãamáa màhã wee héε wãamaka ká 6a a bío mín núná yi, á 6a dásíwá nùhúso yàá wãa yí máa ní bïo 6a wee bío sese. O o nòn le nii le 6a 6ua a Poole vaa dé 6a dásíwá lún yi.

35 Bïo ó o Poole á 6a dásíwá 6uan vaá dǎnnáa ho lún zūajii, á bán sã san lá à 6uan lé bïo 6a zãamáa wee nàa 6uennáa o wán le le hεεrè.

36 Ba 6úen6úen 6ura bò a yi ká 6a a bío pǎnpǎn: «O ò 6úe.»

O Poole wee fεε ho tũid mí nii

37 Pãahũ na ó o Poole vaá wee zo 6a dásíwá lún yi ó o bía le 6a dásíwá nùhúso le mu kerεεkimu: «Fo dà a na le ní mi á ï ï bío bïo 6úí làa fo le?» A wón bía nòn wo yi: «Éee! Yaa fo wee ní kerεεkimu.

38 I lá mòn le lé fo lé o *Ezipite nũ na còniá kãa á fó 6a nĩ-6úewá muaaseé náa zonnáa le dùure yi.»

39 O o Poole bía nòn wo yi: «Īnén léε zúifù nĩ. I wee lé ho Silisii kǎhũ ló-beeni 6úí na 6a le Taasi na yèni ló yi. Sábéré à ũ na le ní mi le ĩ bío le 6a zãamáa.»

40 A 6a dásíwá nùhúso nòn mu ní wo yi. O o Poole wãa dǎn ho lún zūajii ò o dá mí ní 6a zãamáa yi á 6a 6úen6úen wó tétété, ò o lá le biónĩ ò o wee bío làa ba le mu zúifumu.

22

1 «Wàn maáwà le wàn zãwa, mi ní bïo á ï bío hã làa na ká wán, á a lénnáa ĩ nùhũ.»

2 Bïo 6a nã ò o wee bío mu zúifumu, á 6a wíokaa wan tétété. O o Poole wíokaa lá le biónĩ ò o bía:

3 «Īnén léé zúífù nǐ. 1 ton ho Silisii kǎhǔ lóhó na 6a le Taasi yi, ká ĩ màhǎ dǎn ho Zeruzalεemu yi hen. O Kamaliyeli lé yia kenía mi lè wàn 6úaawa làndá sesese. Īnén mún lá can ĩ kuio le Dónbeenǐ bǐo yi làa bǐo minén wee wéráa mu ho zuia bǐo síi.

4 Bǐa wee bè o Núhǔso wǎhǔ búii á ĩ beéra lò á 6ó, á wǐkaa 6a báawa lè 6a hǎawa búii kúaa ho kásó yi.

5 Le *Dónbeenǐ yankarowà ɲúhǔso beenǐ lè 6a *nǐ-kǐa búenbúen á zǔ le bǐo á ĩ wee bío bon. Bán lé bǐa á ĩ fó hǎ vǎnna cǎn, na á ĩ 6ua á à varáa wàn zàwa *zúífùwa na ho Damaasi yi cǎn, hǎa wee zéeni le ĩ dà vaá wǐika bǐa tà a *Krista bǐo bǐn á à 6ua á 6uennáa ho Zeruzalεemu yi á 6ueé beé lò.

6 «Bǐo á ĩ wǐ ho wǎhǔ wán á wà vaá sùará ho Damaasi yi, ká le wii yòó fǎrá, yǐo 6ueé tí à khon-beenǐ búii ló ho wáayi líi kúaarǎ ĩ wán á kǐnía mǐi.

7 A ĩ ló lùwá ho tá yi, á tǎmu búii wee bío làa mi: «Soole! Soole! Léé webio nǎn á fo wee beéráa ĩ lò.»

8 A ĩ tǔara: «Núhǔso, fo léé wée?» A mu tǎmu bía: «Īnén lé o Nazarεete nǐ Yeesu na á fo wee beé lò.»

9 Bǐa làa mi bò mín á mǎn mu khoomu ká 6a màhǎ yǐ ɲá bǐo bía.

10 A ĩ tǔara: «Núhǔso, léé webio á ĩ ko á ĩ wé?» O o Núhǔso bía nǎn mǐi: «Lii hǐnǐ vaa zo ho Damaasi yi. Bǐo le Dónbeenǐ wǐ à ũ wé búenbúen á 6a zoó bío á à na foñ.»

11 Ká bǐo mu khoomu cueéra ĩ yǐo á ĩ yǐ máa mi, á bǐa làa mi bò mín tò ĩ níi yi á zonnáa ho Damaasi yi.

12 «Nǐi búii na yèni 6a le Ananiasi wǐ bǐn. O wee kǎnbi le Dónbeenǐ á wee bè wa làndá yi sese. Ba zúífùwa búenbúen na ho Damaasi yi wa a bǐo.

13 Wón lé yia buara buée yú mi á bía nɔn yi: «Wàn za Soole, bini wé mi.» Mí laho yi á i yio héra á mɔn wo.

14 O pá bini bía: «Wàn buaawa bán Dónbeenĩ fèra léra fo bèra a na à ù zūn le sīi bīo, à dàń mi a Yeesu, o nĩ-térénni, à jí a bioní.

15 A ūnén lé fo á à wé o seéràso á à zéeni bīo fo mɔn làa bīo fo ja á à na ba nupua búenbúen yi.

16 Fo tin pan mu yén? Hini ve o Nuhuso le ba batize fo, à ù bè-kora à sèn dia.»

17 «Bìo á i bini van ho Zeruzalemu, á wizonle bui ká i wee wé i fioró le *Dónbeenĩ zĩ-beeni lún yi,

18 ó o Nuhuso zéenia miten làa mi á bía nɔn mi: «Hini fua fua lé ho Zeruzalemu yi, lé bīo á ba nupua máa tà ho tuiá na á fo wee mi i dani yi bīo.»

19 A i bía nɔn wo yi: «Nuhuso, ba zū mu kénkén le inén iten lá wé va ba karanló zini yi, à ha bia tà ù bīo, à fé ba vaa kúee ho kàsó yi.

20 A pahú na á ù seéràso Etiena ba bó yi ká a inén i bere wi bin, á tà mu wéro á pan ba si-zinia yi.»

21 O o Nuhuso waa bía nɔn mi: «Dia à ù lén va, i i tonka fo á fo ò khèn n va làa bia yinon ba zúifúwa cón.»»

O Poole bio sa ho Oroomu yi

22 Ba zamáa ja mí yiwa á ja a Poole cón fúuu á vaá bó dén bionĩ so yi, á ba wee bio pnpn: «Wón nupue so sii á ko ò o bué. O mukani ko le vi.»

23 Ba wee wamaka á wee ten mí si-zinia yòo dáká ká ba a wé le tini yòo mi ho wáyai.

24 A ba dasiwa kuure nuhuso nɔn le ni le ba bua a Poole zoo dé ba dasiwa lún yi, à ba ha a lè há

làbàaní ò o zéení bïo ó o wó á nòn 6a zãamãa wee wãamakarãa o wán kà síi.

²⁵ Bïo 6a wee ca a Poole lè hã hũni á à ha, ó o bía nòn o dásí nĩ na wi bĩn yi: «Nĩ so nòn mia à mi ha nùpue na bïo sã ho *Oroomu yi ká mi yí cítío wo le?»

²⁶ Bïo 6a dásíwá jùhũso jã mu ó o wà vaá bía mu lè mí kuure jùhũso: «Páa! Loń bïo fo lá à wé. O nĩ mu bïo sã ho Oroomu yi.»

²⁷ A 6a kuure jùhũso wà van o Poole c̄s̄n, á vaá tũara a yi: «À ù bïo sã ho Oroomu yi kénkén à ù bïo mu làa mi.» O o Poole le «Ūuu.»

²⁸ A 6a dásíwá kuure jùhũso bía: «Ínén léra le wén-kúii á bò yi yúráa mu.» O o Poole 6èn bía: «Ínén wón ton làa bũ.»

²⁹ A bĩa lá ko 6a ha a dèenía día a. Ba dásíwá kuure jùhũso mí bεεre á zãna bïo ó o le 6a ca yĩa bïo sã ho Oroomu yi bïo yi.

O Poole đĩn 6a zúifùwa tũiá fεerowà yahó

³⁰ Lé bũn nòn á mu bàn tá na lée t̄n á bïo 6a dásíwá kuure jùhũso wi ò o zũn bïo nòn á 6a zúifùwa le o Poole wó khonnãa, ó o feera a, ò o bía le 6a yankarowà júnãsa lè 6a tũiá fεerowà búenbúen kúee mín wán. Bũn món ó o buan o Poole vannãa 6a yahó.

23

¹ O o Poole wãa fá mí yĩo ho lãndá tũiá fεerowà yi ò o bía: «Wàn zàwa, í yi yí máa dè. Inén í bεεre zũ le í bò le Dónbeenĩ yi sese á 6ueé 6ó ho zuia yi.»

² A le *Dónbeenĩ yankarowà jùhũso beenĩ Ananiasi nòn le jii bĩa đĩn 6ó à Poole yi le 6a vĩaa o jii.

³ Ká a Poole màhǎ bía nɔn wo yi: «Fo la lòn soró na 6a khũunia.* Le Dónbeenĩ á à vŭaa fo. Fo đĩn ho làndá wán á kará wee cítíráa mi, à ù màhǎ le 6a vŭaa mi ká ho làndá nɔn ho mu.»

⁴ A bĩa 6ó a Poole yi bía nɔn wo yi: «Cáa, yaa fo yàá wǎa wee là le Dónbeenĩ yankarowà nũhũso beenĩ.»

⁵ O o Poole bía: «Wàn zàwa, ỉ lá yí zũ ká a lée Dónbeenĩ yankarowà nũhũso beenĩ. Bĩo á ỉ màhǎ zũ le le Dónbeenĩ bĩonĩ bía bĩo kà: <Yí mĩ bín-kohó à léé mi nĩpomu nũhũso yi.>†»

⁶ O Poole zũ mu le ho làndá tũiá fεεrowà sɔn-kéní lé 6a *Sadusíεwa, ká 6a sɔn-kéní lé 6a *Farizíεwa, lé bũn nɔn ó o bíaráa bĩo kà pɔnpɔn 6a yahó: «Wàn zàwa, wàn maáwà lé 6a Farizíεwa, á ɪnén mún lé o Farizíε. Bĩo á ỉ dó ỉ sũ 6a nĩ-hía vèeró bĩo yi, lé bũn nɔn 6a wee cítíráa mi.»

⁷ Bĩo ó o bía hɔn bĩonĩ so vó á 6a Farizíεwa là 6a *Sadusíεwa wee kán mún, á 6a khan, á sankaa mún là há kuio bĩo nũn.

⁸ Ba Sadusíεwa bán wee bío le nĩ-hía máa vèe. Le wáyai tonkarowà mía, á bè-vio 6úi na yí dà máa mi mún mía. A 6a Farizíεwa 6èn tà bũn 6úen6úen bĩo.

⁹ Hǎ wǎamakaa wee dé wán ká há wà, á ho *làndá bĩo zéenílowa na là 6a Farizíεwa lé le kuure á hĩnɔn pǎ, á wee là mí hεεrè ká 6a a bío: «Wa yí mɔn bè-kohó o nĩ na kà yi. Mu ù wé bĩo 6úi zéeníá mĩten là wo, tàá wáyai tonkaro 6úi bía làa wo.»

¹⁰ Le wǎanĩi wó herera dà fúaa 6a dásíwá kuure nũhũso zǎna le 6a hía lèeka a Poole. O o le mí dásíwá 6úi lii fé o Poole 6a zǎamáa tǎhũ à zoráa 6a dásíwá lún yi.

---

* **23:3** Ho pǎahũ mu yi ká há soni 6a wee wé khũuni á há fianí wé yí mi. † **23:5** Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 22.27

11 Mu zon tìnàahũ, ó o Núhũso zéénia miten là a Poole á bía n̄n wo yi: «Hení ũ s̄i. Fo zéénia í b̄io ho Zeruzalεmu yi hen, fo mún ko à ũ zéení í b̄io ho Oroomu yi.»

Ba lò a Poole wán le mí ì búe

12 Mu tá na lée t̄n ȳn bíi, á 6a *zúifùwa lò. Ba dó mí j̄iní n̄n le Dónbeenĩ yi á le mí máa dí, á máa j̄u ká mí yí yú a Poole yí 6ó.

13 B̄ia lò h̄a l̄io mu á po n̄pua búarà-j̄un.

14 Ba wà vaá yú 6a yankarowà j̄únása là 6a ya-díwá á bía n̄n yi: «Wa dó wa j̄iní n̄n le Dónbeenĩ yi là le s̄obéε le wa máa dí, á máa j̄u ká wà yí yú a Poole yí 6ó.

15 Minén là ho làndá t̄iá fεerowà búenb̄uen, mi w̄aa fio mu 6a dásíwá kuure j̄uhũso c̄n le o b̄io le 6a 6ua a Poole buennáa mí c̄n, à wé le mí wi à mi wíoka loĩ o b̄io yahó yi sese. Warén bán w̄aa wíokaa waten vó đ̄in pan, á à búe o ká a đ̄in yí 6ueé đ̄n hen.»

16 Ká a Poole b̄an h̄in-za màh̄á đ̄in j̄á h̄a l̄io mu. O o wà zon 6a dásíwá lún yi, á zoó bía mu n̄n o Poole yi.

17 O o Poole von 6a dásíwá j̄uhũso n̄i-kéní, á 6ueé bía n̄n yi: «Bè là a yàronza na kà varáa mí kuure j̄uhũso c̄n. O b̄ionĩ wi làa wo.»

18 A wón fó a vannáa mí j̄uhũso c̄n, ò o bía: «O kàsó n̄i Poole le í 6ua a yàronza na kà buennáa ũ c̄n, le o b̄ionĩ wi làa fo.»

19 A 6a dásíwá kuure j̄uhũso fù a yàronza níi yi, á 6a khèra vaá đ̄in ò o t̄àra a yi: «Lée webio á fo le fo ò b̄io á à na m̄i.»

20 A wón bía: «Ba zúifùwa wó lè jii dà-kéní à 6a le mí ì fio fo, à ho yíró, à ù bío le 6a 6ua a Poole à varáa ho làndá tũíá fεεrowà yahó, le lé bïo á 6a wi 6a wíoka loń o bïo yahó yi sese.

21 Εε yí jí mu. Ba búí wíokaa mítén vó, á wi 6a párá wïi wo. Ba po nùpua búará-ḡun. Ba dó mí jini nòn le Dónbeení yi, á le mí máa dí, á máa ḡu ká mu yínɔń o Poole á 6a yú bó. Ba wíokaa mítén vó, á pan à ùnén lé yia jii.»

22 A 6a dásíwá kuure ḡúhũso henía mu nòn o yàrónza mu yi le bïo ó o bía nòn mí yi ò o yí bío le nùpue jí. O o día a ó o wà.

Ba buan o Poole vannáa o kuvεεεεεre Felikisi cón

23 Bún món á 6a dásíwá kuure ḡúhũso von mí dásíwá ḡúnása nùwã ḡun á bía nòn yi: «Mi ve 6a dásíwá khiá-ḡun à kúee mín wán, à bè 6a cón-yòdorowà búará-tín làa píru wán, à séení 6a nùpua khiá-ḡun na buan hã cànóúawá, à mi wíoka mítén ho *Sezaaree varó bïo yi ho tìnàahũ léèrèwa bïo dènú pãahũ.

24 Mí mún cà 6a cúawa na mi ì lá là a Poole, à 6ua vaa dé o kuvεεεεεre Felikisi níi yi ká mi yí le dèè búí wé o.»

25 O o túara hã bíoní na kà ho vũahũ yi á nòn 6a yi:

26 «Ìnén Koloode Liziasi á wee tèní ùnén Felikisi na lé o kuvεεεεεre yi.

27 Ba *zúifùwa lá wïira a ñi na kà, á lá wi 6a búe o. Ká í zũna mu le o bïo sã ho *Oroomu yi, á ìnén dásíwá á kãnía wo.

28 Í wi à ì zũn bïo nòn 6a zúifùwa wee koonínáa wo yi, lé bún á ì buan wo vannáa 6arén làndá tũíá fεεrowà cón.

29 A ì zūna le lé ɓarén kùrú làndá bïo á nɔn ɓa wee koonínaa wo yi, ká nùpue màhá yí dà máa bío le o wó khon ó o ko ò o ɓúe, tàá ò o dé ho kàsó yi.

30 Bũn mɔn, á ɓa ɓà ì zeñ wán le ɓa zúifùwa wee lè o wán, lé bũn nɔn á ì dèniá le ɓa ɓua a varáa ũ cɔn, à ì mún le ɓia wee kooní a yi à ve o ũ cɔn.»

31 A ɓa dásíwá wó bïo ɓa ɓúhũso bía nɔn ɓa yi. Ba fó a Poole ho tɔnàahũ mu yi á ɓuan wàráa fúaa ho Antipatiriisi lóhó.

32 Mu tá na lée tɔn, á ɓa dásíwá na wee varáka ɓiniá ɓuara mí lún yi, à ɓa díá ɓia yòora ɓa cúawa á bán bò là a Poole.

33 Ba vaa dènií ho Sezaaree yi, á ɓa dó ho vūahũ o kuvεεεεere ní yi, à ɓa nɔn o Poole wo yi.

34 O o kuvεεεεere kàráanna ho ò o tùara a Poole yi le o wee lé ho kòhũ yén yi? O o Poole bía: «Ì wee lé ho Silisii yi.» Bïo ó o zūna le o ló ho Silisii yi,

35 Ó o Felikisi bía nɔn wo yi: «Bia wee kooní foñ hía ɓueé dān, á ì màhá à tùa foñ.» O o nɔn le ɓii le ɓa dé o o *Herodee béenĩ zĩ-beenĩ‡ yi à pa yi.

24

O Poole á ɓa zúifùwa le o wó khon

¹ Wizooní bïo hònú bũn mɔn, á ɓa yankarowà ɓúhũso beenĩ Ananiasi, lè ɓa ya-díwá nùwã yɛn ɓúí, à séení nùpue ɓúí na zū ho *Oroomu làndáwá na ɓueé bío ɓa ɓii á bò mín ɓuara ho *Sezaaree. O yèni ɓa le Tεεtuluusi. Ba wà vaá von o Poole o Felikisi na le o kuvεεεεere cɔn.

‡ 23:35 Herodee béenĩ zĩ-beenĩ: Le lée zĩ-beenĩ ɓúí ó o Herodee hía son ho Sezaaree lóhó yi. Le zĩ-beenĩ mu lé ðio á ho Oroomu kuvεεεεerewà hía wee wé keñ yi.

² A 6a 6uan o Poole 6uararáa. O o Tεεtuluusi wáa wee zéeni bío ó o wó khonnáa kà síi: «Wa núhúso, ùnén lé yíá nɔn wa yúráa ho héerá. Mu bè-yèrèməkánia na wíokaa wa kòhú lé ù bè-zúrímini nɔn á búñ 6úen6úen wóráa.

³ Mu bíowa na wa wee yí 6úen6úen fέεε há làa 6úen6úen yi á wa zú bío, á wa yiwa yí dà máa nɔnsá foñ hùúu.

⁴ I yáa máa ðín máa yáa ù pàahú. I wee fio fo, sáberé à ù ní í cón cínú.

⁵ Wa mɔn mu le o nñi na kà dà à yáa bío ká mu 6úaa. Ba *zúifùwa na ho ðímíjá yi 6úen6úen ó o wee kánká. Lé orén lé ho Nazaretesa kuure 6úi núhúso.

⁶ Le *Dónbeení zí-beení na bío sá le yi ó o lá wi o ò tíí, lé búñ te o wíiró. Wa lá le wa à ðín [wa làndá wán á à cítíráa wo,

⁷ ká 6a dásíwá núhúso Liziasi lé yíá fáa wo wa níi yi lè le sí-suee,

⁸ ò o nɔn le jii bíá wee kooní a yi le 6a 6uen ù cón.] Fo tùara a nñi mu yi, á ùnén à ùten á à mi bío 6a le o wó khonnáa.»

⁹ A 6a zúifùwa bíá sá a nñi mu jii le bío ó o bíá lé ho tùíá.

O Poole wee fεε mí tùíá o Felikisi yahó

¹⁰ O o kuvεενεεεre wáa dá mí níi o Poole yi le o bío. O o Poole lá le bíoni ò o bíá bío kà: «Í zú le fo fá le cítíi ho kòhú na kà yi mu míana. Lè búñ te bío á í láaráa foñ á à fεεráa í tùíá á à lénnáa í núhú ù yahó.

¹¹ Fo dà à tùaka à loí. I 6uara ho Zeruzalemu yi á wà 6ueé 6úaaní le Dónbeení mu wizooní á ðín máa dà píró jún wán.

12 Ba yí yú mi ká í wee wãaní là a búí le Dónbeení zí-beení lún yi. Ba mún ðìn yí yú mi ká í wee khà nùpua kúee mín yi ba zúifùwa kàránló zíní yi, tàá ho lóhó yi.

13 Ba yí dà máa zéení le bïo ba wee bío í jii á bon.

14 Bïo á í zū à í wee wé lé bïo kà: Ho wõhú na á ãarén le ho bïo yí bon, hón lé hía á ínén bò á wee sá na wàn ãuaawa ãàn Dónbeení yi. Bïo búenbúen na wi ho làndá là le *Dónbeení jii-cúa fεerowà vōnna yi á í tà bïo.

15 Bïo á í dó í sïi yi, lé bún á ãarén mún sïa dó yi le ãa nî-tentewà là ãa nî-kora á khíi vèe.

16 Lé bún n̄n á í wee hení í lò à ãua íten sese le Dónbeení là ãa nùpua yahó.

17 «Mu ù yí lúlúio bïo yεn ká í máa va ho Zeruzalεemu. Ká í b̄n̄í ãuenló b̄n̄ j̄uh̄ú lé le séení wáí á í ãuan ãueé n̄n wàn n̄pomu yi, là mu h̄amu na á í ãueé n̄n le Dónbeení yi.

18 Bún lé bïo ãàn tonló á í kera yi le Dónbeení zí-beení lún yi á ãa ãueé zoó yú, à bún ho ceéro làndá wó vó. Nùpua na boo yí kera b̄n̄ làa mi, á wòrónlè mún yí wó.

19 Ho Azii k̄h̄ú zúifùwa nùwã yεn búí lé b̄ia n̄nzoñ wi b̄n̄. Bán lé b̄ia lá ko à ãa ãuee ðìn ũ yahó, à kooní mi ká ãa m̄n í wékheró.

20 Tàá le í tùa ãarén na kà yi: N̄nzoñ na á í ðìn ho làndá t̄úíá fεerowà yahó à fεera ho t̄úíá léraráa í j̄uh̄ú vaá vó, ká bïo ãa le í wó khonnáa búí ãa m̄n à ãa zéení mu.

21 Ká yín̄n̄ bïo á í b̄ia p̄n̄p̄n̄ ãa yahó le í tà ãa n̄i-hía vèeró bïo, á n̄n ãa wee cítíráa mi ho zuia.»*

* 24:21 Mi lorí Bè-wénia v̄uah̄ú 23.6

22 O Felikisi zū bïo o Nùhúso wǎhú bïo karáa sese, ó o bàrá le cítíi fló pǎn-veere yi, ò o bía: «Hen ká 6a dásíwá kuure jùhúso Liziasi 6uara, á ì màhǎ à fí mi cítí.»

23 O o nǎn le jii 6a dásíwá jùhúso na pan o Poole yi le o dé o ho kàsó yi, ká a màhǎ díá le o dá wé mítén, ò o mún na ho wǎhú 6àn bǎnlowà yi à 6a wé dàń 6uee 6úεεkí o à yí o séení.

O Poole ðin o Felikisi là a Durusiye yahó

24 Wizooní bïo yen bún mǎn, ó o Felikisi lè mín hǎa zúifù hǎnzoró Durusiye á bò mín 6uara. O le 6a vaa ve o Poole le o 6uen, ó o 6ueé já bïo á wón bía le siidéro o *Krista yi bïo yi.

25 Ká bïo ó o Poole hǎa wee bío ho téréen mítén lè ho 6ua mítén sese, lè le cítíi na wà a 6uen bïo, ó o Felikisi zǎna, ó o bía: «Fo wǎa dà a lén. Ká ì yú ní pǎahú na yi, á ì ì bǎnì ì ve fo.»

26 O mún lá wee cà ò o Poole na le wárí wo yi, lé bún nǎn ó o wee veráa wó túntún à 6uee tà lè hǎ láakáwá.

27 Lúlúio bïo jún bún mǎn, ó o Poosiyuusi Fesituusi á zon o Felikisi lahó, á wó a kuvεεεεere. O Felikisi wi ò o wéé 6a zúifùwa sía, ó o díá a Poole ho kàsó yi.

25

O Poole le 6a bá-zàwa béε lé yǎa á à cítí mi

1 O Fesituusi 6uenló ho kǎhú mu yi wizooní tǎn bún mǎn, ó o ðin ho *Sezaaree yi á vannáa ho Zeruzalεεmu.

2 Bïo ó o vaá dǎn bǎn, á le *Dónbeenì yankarowà júnása lè 6a *zúifùwa ya-díwá á 6ueé bía a Poole wékheró bïo nǎn wo yi. Ba flora a Fesituusi

³ le o nǎá mí yi ò o na ho wǎhǔ mí yi à mí ɓua a Poole varáa ho Zeruzalɛmu. Yaa ɓa lò a wán, á wi ɓa ɓúe o ho wǎhǔ wán.

⁴ Ká a Fesituusi màhǎ bía nɔn ɓa yi: «O Poole wi ho kàsó yi ho Sezaaree yi, á hen làa cǐnú ká ínén ì bɛere á a bǐnǐ ì va bǐn.»

⁵ O o bǐnǐa bía: «Hen ká ɓa ɓúí wi mi tǎhǔ á dà vaá zéenia a wékheró, à bǎn wǎa le wa bè mín va.»

⁶ O Fesituusi wó hǎ wizoóní ɓio hètín, tàà ɓio píru mí dòn làa ba, bǐn mǎn ó o bǐnǐa van ho Sezaaree. Mu tá na léé tǎn, ó o Fesituusi léé kará mí cítí fíníi lahó yi, ò o le ɓa ɓua a Poole ɓuennáa.

⁷ Ká a Poole ɓueé dǎn, á ɓa zúífùwa na ló ho Zeruzalɛmu yi kǐnǐa wo yi á wee kooní a yi làa ɓiowa sǐwà cèrèe na á ɓarén mí bɛere yáá yí dà máa zéení yara.

⁸ Ká a Poole màhǎ pǎ ò o fɛera ho tǔiá léraráa mi nǔhǔ kà sii: «ǐ yí wó bè-kohó ɓúí ɓa zúífùwa làndá lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ dǎnǐ yi. I mún yí wó yí khon lè ho *Oroomu bée.»

⁹ ɓio ó o Fesituusi wi ò o wɛé ɓa zúífùwa sia, ó o wǎa tǔara a Poole yi: «Fo o tà á à va ho Zeruzalɛmu á ɓa vaá cítí fo ì yǐo yi bǐn le biónǐ mu dǎnǐ yi le?»

¹⁰ O o Poole bía: «ǐ wi o bée cítí fíníi, á le bǐn á ì ko à ì cítí yi. I yí wó yí khon lè ɓa zúífùwa. A ũnén ũ bɛere yáá zǔ mu.

¹¹ Ká ì ɓuan khon, á wó mu ɓúí na ɓio yi á ɓa ko ɓa ɓúe mi, á ì máa pí ì hǔmú. Ká ɓio ɓa ɓèn le ì wó khonnáa á yí bon, á nùpue ɓúí ɓèn mún yí ko ò o dé mi ɓa níi yi. O bée lé yǐa á à fɛe ì tǔiá.»

¹² O o Fesituusi lè ɓa nùpua na wee na hǎ yile-tentewà wo yi mǎn mín. Bǐn mǎn ó o bía: «O bée lé yǐa á à fɛe ũ tǔiá làa ɓio fo le mu wéráa.»

O Poole ðĩn o Akiripaa là a Bereniisi yahó

13 Wizooní bĩo yɛn bĩn mǎn, ó o bée *Akiripaa là mĩn hĩnló Bereniisi á van ho *Sezaaree á wà vaá tɛɛnía a Fɛsituusi yi.

14 Ba wó hã wizooní bĩo yɛn bĩn, ó o Fɛsituusi yú zéenia a Poole bĩo là a bée Akiripaa kà sii: «Nùpue búii wi hen ó o Felikisi á dó ho kàsó yi día.

15 Pãahũ na á ã van ho Zeruzalɛmu, á 6a yankarowà júnása là 6a *zúifùwa ya-díwá 6ueé bíá a ñii mu wékheró bĩo nɔn miĩ, à 6a le ã bío le o ko ò o 6úe.

16 A ã bíá nɔn 6a yi le ho Oroomusa yí máa tà siiní nùpue jũhũ kà síi, ká 6ànsò làa bíá le o wó khon yí ðĩn mĩn yara ó o yí mà ho tũiá yí léraráa mi jũhũ bĩo 6a le o wó khon ðáñi yi.

17 Ba bò mĩn làa mi á 6uara hen, á ã wãa yí día á mu yí míana, à mu 6àn tá na lée tɔn, à ã van le cítii fiiníi, à ã le 6a 6ua a nùpue mu 6uennáa.

18 A bíá le o wó khon á 6uara. Ká hã wékhewa na á ãnén lá wee leéka bĩo 6àn dɛɛ woon á 6a yí mà a jii.

19 Mu lé 6arén kùrú làndá bĩo á 6a làa wo wãanía wán, là a ñii búii na 6a le Yeesu na húrún ó o Poole wee bío le o yĩo wi lua bĩo yi.

20 Bĩo á ã ì wé wé è fáaráa hã tũiáwà mu á ã yí zũ. Lé bĩn nɔn á ã tũara a Poole yi le o tà á à va ho Zeruzalɛmu á 6a vaá cítii o ho tũiá mu ðáñi yi le?

21 Ká a Poole màhã cà mu le o bée lé yia à cítii mí. A ã wãa nɔn le jii le 6a díá le o wé ho kàsó yi fúaa ká ã yú a nɔn o Sezaaree yi.»

22 Ó o Akiripaa wãa bíá nɔn o Fɛsituusi yi: «Mu mún ñ wé sí ãnén yi à ã jí a ñii mu bíoní.» Ó o Fɛsituusi bíá nɔn wo yi: «Ho yíró ká ũ jí hã.»

23 Mu tá na lée tǎn, ó o Akiripaa là a Bereniisi lè 6a dásiwá júnása lè ho lóhó nǐ-beera á bò mín, á bán dó ho cùkú 6a yi lèenía 6ueé zonnáa le cítí finíi. Ó o Fesituusi nǎn le jii le 6a 6ua a Poole 6uennáa.

24 Bǐo ó o 6ueé dǎn, ó o Fesituusi bíá: «À ùnén bée Akiripaa, lè minén na làa wén páanía wi hen kà 6úen6úen, o nǐ na đín mi yahó kà lé yǎ bǐo yi nǎn á 6a zúifùwa 6úen6úen vonnáa mín í cǎn hen, lè ho Zeruzalεemu yi, á wee wāamaka le o ko ò o 6úe.

25 Inén cǎn á ĩ yí mǎn bǐo 6úii na nǎn ó o koráa lè mu húmú. Eε ká bǐo ó orén mítén le 6a bá-zàwa bée lé yǎ ko ò o cítí mí, á ĩ le bǔn lé bǐo á mu wáa à wéráa.

26 Bǐo á ĩ ò túa sese o nǐ mu đání yi á à na 6a bá-zàwa bée mu yi á mía. Lé bǔn nǎn á ĩ 6uan wo á 6ueé đínía mi yahó, sǎnkú à ùnén Akiripaa ũ beere yahó. Ká fo tùara a yi, á ĩ ò yí bǐo 6úii á à túa.

27 Lé bǐo mu jǔhǔ mía í cǎn à ĩ bío le 6a 6ua kàsó nǐ varáa ho Oroomu ká ĩ yí zéenia o wékheró.»

26

O Poole lá le bionǐ o bée Akiripaa yahó

1 Ó o *Akiripaa bíá nǎn o Poole yi: «Ho wǎhǔ nǎn fon, wáa fεε ũ túiá à lénnáa ũ jǔhǔ.» Ó o Poole wáa dó a Akiripaa kǎféré ò o wee fεε ho túiá à lénnáa mí jǔhǔ kà sii:

2 «Bée Akiripaa, í sǐi 6èntǐn wan ho wǎhǔ na á ĩ yú ho zuia bǐo yi à fεε í túiá à lénnáa í jǔhǔ ùnén yahó, làa bǐo 6úen6úen na 6a zúifùwa le í wó khon bǐo yi.

3 A ünén ūten yàá zū 6a zúifùwa làndáwá búenbúen làa bío 6a wee wé kán mín wán. A ĩ bíná wee fio fo à ū jǐ ū yi à jínáa ĩ cǎn.

4 Ba zúifùwa búenbúen zū bío á ĩ karáa hàrí ĩ yàronmu páahǔ. Ba zū bío á ĩ buan lè ĩten hàánǐ wán sǐi nùpua tǎahǔ lè ho Zeruzalεmu yi.

5 Ba zū mi míana, á lá tà mu á 6a à bío mu wéréwéré le ĩnén mún lé wa kuure nùpua na wee hení ho làndá bío ñi-kéní, bíá 6a le Farizǐεwa.

6 Ho zuia á 6a wee cítí mi lé bío á ĩ dó ĩ sǐi bío le Dónbeenǐ dó mí jǐi le mí ì na wán bùaawa yi.

7 Wán sǐi nùpua zǐ-júná píru jún á mún dó mí sǐa le mi wé è sá máa khí á wé è bùaanǐ le Dónbeenǐ fúuu le wisoni lè ho tǐnàahǔ. Bée Akiripaa, búñ lé bío ñan 6a zúifùwa wee koonínáa mi.

8 Minén zúifùwa, léé webio ñan á mi wee leéka le le Dónbeenǐ yí dà máa vèení 6a ñi-hía?

9 «Īnén ĩ bεεre lá wee leéka le ĩ ko à ĩ wé bío búenbúen à hēráa o Nazarεete ñi Yeesu bío.

10 Bún lé bío á ĩ wó ho Zeruzalεmu yi. Mu bân wéró wǎhǔ á ĩ yú 6a yankarowà júnása cǎn á wiikaa le Dónbeenǐ nùpua cèrèε kúaa ho kàsó yi. Ká 6a le mí ì búe 6a à ĩ mún tà búñ.

11 Pǎnna cèrèε yi ká ĩ wee héε léka 6a zúifùwa kàránló zǐnǐ búenbúen yi à beé 6a lò, á wi à ĩ kǐká 6a yi à 6a yèrémá mí jǐnǐ à pí a Yeesu bío. ĩ lá jǐi 6a wán dà, fúaa ĩ wee màjǎ lé vaa beé 6a lò hǎ kǎ-vio búí lórá yi.

12 «Wizonle búí á ĩ ló jǎn ho Damaasi mu bío yi lè le *Dónbeenǐ yankarowà júnása jǐi na 6a ñan mi.

13 Bée Akiripaa, mu wó le wisoni yi ká ĩ lá ho wǎhǔ wà, á ĩ mǎn mu khoomu na pànká wi po le wii khoomu à mu yóó ló ho wáayi á líí kǐnǐa ĩnén làa bíá làa mi bò mín yi.

14 A wa búenbúen ló lùiorá, á ì wee jí à mu tãmu búu wee bío bío kà làa mi lè wàn bíonĩ: «Soole, Soole, fo wee beé ì lò kà síi le we? Fo ka lòn v̀aró nàa na wee yén tá mín so ká wón v̀ina a. Εε ká ũ màhá à wé á à sa.»

15 A ì t̀uara: «Núhũso, fo lée wée?» O o bía: «Inén lé o Yeesu na fo wee beé lò.

16 Εε ká ũ lii híni yòo òn. I wi à ũ wé ì ton-sá. Lé bún ǹon á ì zéeniánaa ìten làa fo. Fo ò wé ì seéraso á à zéeni ì na ba ǹupua yi le fo m̀on mi, á m̀un ñ bío bío á ì bini ì zéeni làa fo á à na ba yi.

17 Inén á à k̀ani fo ba zúif̀uwa làa bía yinon ba zúif̀uwa ní yi. I wee tonka fo ba c̀n,

18 bèra a na à ũ hén ba yio, à vá bía wi le t̀ibiri yi léráa mu khoomu yi, á m̀un fé ba o *Satani p̀anká ní yi à na le Dónbeenĩ yi. Ká ba tà inén bío yi, á ba bè-kora á à s̀en ñ díá á à na ba yi, á ba à yí ho lahó bía bío sã le Dónbeenĩ yi t̀ahũ.»

19 «Béε Akiripaa, lé kà síi mu wóráa. I yí pã mu bío na zéeniá m̀iten làa mi bío.

20 I nín-yáni bía le Dónbeenĩ bío ho Damaasi yi. Bún m̀on á ì zéeniá mu ho Zeruzalεmu yi, à lá ho *Zudee k̀shũ búenbúen, á zéeniá mu làa bía yinon ba zúif̀uwa. I wee bío na ba yi le ba yèrémá mí yilera lè mí wárá, à sí mí yara lè le Dónbeenĩ, à wé wé hã wárá na wee zéeni le ba yèrémáa bío bon.

21 Lé bún bío yi ba zúif̀uwa ẁiiraráa mi ká ì wi le Dónbeenĩ zĩ-beeni lún yi, á le mí ì búe.

22 Ká le Dónbeenĩ màhá pan mi fúuu á bueé bó ho zuia. A ì t̀in òn mí yahó á wee zéeni bío á ì m̀on làa bío á ì jí à na ba ñ-beera làa bía ká búenbúen yi. Bío á ì wee bío yí wi mí dòn làa bío ba jí-cúa f̀erowà là a *Moyiize bía le mu ù wé.

23 Ba bía le yia le Dónbeenĩ mən léra á lò ò be, le orén lé yia á à wé o nín-yání nùpue na à vèe. Le lé orén lé yia á à zéeni ho káníló bïo na lé mu khoomu á à na wàn nĩpomu lè hã síi-viò yi.»

24 Bïo ó o Poole wee fεε ho tũíá á à lénnáa mí nũhũ kà síi, ó o Fεsituusi wãamaa o wán: «Éee Poole. Fo wee khée le? A ù minka bè-zũrĩminĩ lé bïo wãa nən á ù nũhũ míanáa bĩn.»

25 O o Poole bía nən wo yi: «Fεsituusi cùkúso, í yí máa khée. Hã bíoní na á í wee bío kà á nũhũ wi, á hã mún bon.

26 O bée Akiripaa nã mu bãn tũíawà. I dà a bío o yahó ká í ponĩ séra. I zũ mu kénkén le mu lè mí dà-kéní kéní ó o zũ. Lé bïo mu yínən bïo na sànkáa wó kùéérè yi.

27 Bée Akiripaa, fo dó ù síi bïo le *Dónbeenĩ ni-cúa fεerowà bía yi le? I zũ mu le fo dó ù síi mu yi.»

28 O o Akiripaa bía nən o Poole yi: «Fo wãa wi à hen làa cĩnú à í yèrémá wé o kèrètĩε.»

29 O o Poole bía nən wo yi: «À mu wé lòn bïo, tàá à mu mía ponĩ bĩn, á í pá wee fio le Dónbeenĩ yi le mu yí kãna ùnén ù dòn yi, ká bía búenbúen na wee ní í bíoní ho zuia à wé le í bïo, ká hã zúakùariwà na can làa mi níi ló.»

30 O o bée, là a Bereniisi, là a kuvεεnεεre, làa bía búenbúen na làa ba wi mín wán á hĩnən yòò dĩn,

31 à ba fó mín ba ló á lée wee bío làa mín: «Wékheró búu na nən ó o nĩ na kà ko ò o búe, tàá ò o dé ho kàsó yi hón mía.»

32 O o Akiripaa bía nən o Fεsituusi yi: «Mu yínən bïo ó o nĩ mu le o bée fi mí cítii, ó o lá dà à díá.»

Ba ßuan o Poole ðannáa ho Oroomu

¹ Bïo mu bía le wa ko wa lá ho won-beeni à varáa ho Itali kôhú yi, á ßa nòn o Poole lè ßa kàsósa nùwá yen ßúi ßa dásíwá ðuhúso na ßa le Zuliyuusi yi. O dásí ñii mu á ló ho *Oroomu dásíwá kuure ßúi yi, ðïo ßa wee ve làa bá-zàwa béé dásíwá kuure.

² Wa zon ho Adaramiite lóhó won-beeni dà-kéni na ko ho dé mí yahó lè ho Azii kôhú wanna ðinnii cón á hínòn wà. Nii ßúi na ßa le Arisitaaki á zon làa wen. O ló ho Maseduana kôhú lóhó na ßa le Tesaloniiki yi.

³ Mu tá na lée tñn, á wa vaá ðñn ho Sidñn lóhó. O Zuliyuusi ßuan o Poole se, ó o nòn le níi wo yi ó o léka mín bñnlowà wán à ßa yí o séeni.

⁴ Bñn món á wa hínòn bñn wà. Ká ho pinpiró wee sí wa yahó, á wa kun á khii tun waten yi lè ho Siipere kôhú na wi mu ðumu tñahú, á bá hón wà.

⁵ Wa tò mu yámú ðumu yi á ló ho Silisii lè ho Pánfilii kána ñisání yi á vaá ðñn ho Lisii kôhú lóhó na ßa le Miraa.

⁶ Lé bñn á ßa dásíwá ðuhúso yú ho Alekisándiri lóhó won-beeni ßúi na wà a va ho Itali kôhú. A hón lé hía ó o kúaa wen yi.

⁷ Wa wó wizooní ká há boo ho wôhú wán. Wa wà yèrèdèdè, á lò bon làa sòobéé á bò yi vaá ðñnnaa ho Kinniide lóhó ðii. A bïo ho pinpiró hò wen á wa yí dà máa lá dén ðáni so, á wa kun vaá ló lè ho Salamonee cón, á bá ho Kerete kôhú na wi mu ðumu tñahú wà.

⁸ Wa bá ho kôhú mu, ká mu màhá wó lònbee làa sòobéé. Wa vaá ðñn ho lahó ßúi na ßa wee ve làa «Wonna ðinnii La-seni.» Ho wi ho Lasee lóhó ñisání.

⁹ Wa míana le veeni mu yi dà, á ßa *zúifùwa ðini

míten ká mu here na can wa món á lá yòó dó. Ká wa lò màhã bon wóráa mu.

¹⁷ Bïo wa lá ho yòó dó vó, á 6a won-pàwa canka hã hũni á bánbáa ho won-beenĩ à ho hĩa yí hɛkɛnka. Ba zãna ho hĩa vaa fùuní le hònlè yi ho Libii jii, á 6a lá le dɛɛ na wee tĩ ho won-beenĩ lùwíi yi á can ho won-beenĩ yi là ho hũló á líi dó mu jumu yi, à 6a wãa día míten á ho pinpiró lá wàráa.

¹⁸ Bïo ho tá tɔn à ho pinpiró pá lan wee vɪnvã ho won-beenĩ là mí sòobɛɛ, á 6a búakáa wee 6ùen ho sèró à kúee mu jumu yi.

¹⁹ Mu 6àn tá na bɪnía léé tɔn, á ho won-beenĩ bïowa búí á 6arén là mí nín-bia wee khũaa yénní kúee mu jumu yi.

²⁰ Mu yú wizooní bïo yɛn ká nùpue yère máa dá lé wii là hã mànàayio wán, à ho pinpiró pá lan wee và là mí pánká. Mu ù va à yí, à wa yàá wãa yí máa leéka le o búí ì fen.

²¹ Bïa wi ho won-beenĩ yi míana à 6a máa dí bïo. O o Poole wãa hɪnɔn dɪn 6a yahó ò o bía nɔn 6a yi: «Mí nònzoñ lá zũ se bïo á ì le mí yí le wa lé ho Kɛɛɛte yi á mí tà yi. Se mu minka bïowa na wee yáa kà á lá máa yí máa wé.

²² Ɛɛ ká hã làà na kà wán á mí hení mí sĩa. O búí mukãñí máa vɪ. Ho won-beenĩ mí dòn lé hĩa á à yáa.

²³ Ho hĩihũ tɪnàahũ, á le Dónbeenĩ na á ì bïo sã yi á wee 6ùaaní, lé dén wáayi tonkaro á 6uara ì cɔn,

²⁴ á 6ueé bía nɔn miĩ: «Poole, yí zɔn. Fo ko à ù vaa dɪn ho Oroomu béɛ yahó. Le Dónbeenĩ á à fení ùñén làa bïa làa fo páanía wi búenbúen.»

²⁵ Wa nùwã, mí cén hení mí sĩa. I dó ì sɪi le

Dónbeenĩ yi. Mu ù wé làa bío mu bía nǎnnáa miĩ.

²⁶ Ho pinpiró á à dón wɛn á à varáa ho kā-veere búu yi.»

²⁷ Mu tĩnǎnna píru náa yú ká ho pinpiró buan wɛn wàráa ho *Mediterranɛɛ yámú jumú wán. Ho tá tlahú, á ho won-beenĩ ton-sáwá wee leéka le wa wà vaá sùará le bónbóore yi.

²⁸ A ɓa lèera ho hũló na ho hǎnló dèɛ búu na lí á can yi á dó mu jumú yi, á mu booró yú hǎ mɛeterewa bóní làa píru làa bío hènun. Bío ɓa vá van cĩnú, á ɓa tĩn lèera ho dó, á ɓa yú mɛeterewa bóní làa bío hènun.

²⁹ Ba zǎna le wa won-beenĩ hía vaá hén hǎ hue-beera búu. Lé bũn nǎn á ɓa khũaana ho hǎnló bíowa bío náa na líka na wee ɓua ho dĩnĩ á can ho won-beenĩ yi á kúaa mu jumú yi lè ho mǎn, á ɓa wǎa kará wee lònĩ ho tá tĩló.

³⁰ Ho won-beenĩ ton-sáwá wi ɓa lùwí, á ɓa vá ho won-za na ɓa wee wé zo fenínáa mĩten ká mu here á dó mu jumú yi, á ɓa wee bío le lé mu bíowa na wee ɓua ho dĩnĩ á mí wee kúee lè ho yahó.

³¹ O o Poole bía nǎn ɓa dásíwá jũhũso lè ɓa dásíwá na ká yi: «Héyii! Ba nùpua mu á yí kará ho won-beenĩ yi, á mí máa fen.»

³² A ɓa dásíwá wǎa fáara ho won-za mu hũni á díá á ho wà.

³³ Bío ɓa wee lònĩ ho tá tĩló, ó o Poole henía ɓa sǎa le ɓa dí mu bío. O bía làa ba kà: «Bíó kà lé mu wizoonĩ píru náa ká mi yí máa dí bío hùúu.

³⁴ Mi cén cà mu bío dí, à mí pànkáwá à kɛn. Mi nĩ-kéní woon á dèɛ búu kà máa khuee yi.»

³⁵ Hǎn bioní so bío vaa véenĩ, ó o Poole lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ bǎrákà, ò o cèekaa ho wee là.

³⁶ A 6a búenbúen màhã wãa yú le sí-hebúee á wee dí.

³⁷ Warén na wi ho won-beeni mu yi léee nùpua khiá-nun làa búará-tín làa píru làa nùwã hèzín.

³⁸ Bío 6a dúka sù á 6a khúana ho dínló á kúaa mu numu yi bèra a na à ho won-beeni wé záyi.

³⁹ Bío ho tá tǝn, á ho won-beeni ton-sáwá á yí zǝ ho lahó na 6a wi yi. Lahó búii na sùaráa lè le bónbóore na ho pinpiró yí tà yí here yi, lé bín á 6a lá wi à 6a vaa zoo díní ho won-beeni yi ká mu lá dà à wé.

⁴⁰ A 6a feera mu biowa na lika na wee bua ho díní á kúará. Ho won-beeni mu bán pèniá á 6a mún feera kúará, á 6a can ho pǝnsò-beeni ho won-beeni mu yahó, à ho pinpiró wãa dón ho à janáa hón lahó so yi.

⁴¹ Ká 6a màhã vaá bó le hǝnlè yi. Ho won-beeni mu bán yahó á fùunía le hǝnlè yi á ho yí dà máa va lùe. Ká ho bán món á mu numu na wee híni lè mí pánká á háakaa.

⁴² A 6a dásiwá wi à 6a búe 6a kàsósa, ò o búii híia yí wãa lén à fen.

⁴³ Ká 6a dásiwá núhúso màhã wi ò o fení a Poole, ó o pá le 6a yí wé mu. O o bíia nǝn bíia zǝ mu numu yi le 6a yénka lé ho yahó à bánbá ja le bónbóore.

⁴⁴ Ká bíia ká bán á à buaka há penminí tàá ho won-beeni biowa búii yi á janáa 6a món. Lé ká síi á wa búenbúen wóráa á dàina lóráa mu numu yi à dèe woon á yí wó a búii.

28

Bío wó ho Malite yi

¹¹ Hã piina tĩn lé hĩa wa wó bĩn á bò yi wàráa. Won-beeni búii mún kera bĩn làa wɛn á le tɛɛni pãahũ khĩina yú. Ho ló ho Alekisãndiri yi. Ba wee ve ho làa Dofi-hénbéní.* Bĩo á ho wee lén á hón lé hĩa wa zon.

¹² Wa ðĩn ho Sirakuusi yi, á wó hã wizooní tĩn bĩn.

¹³ Lé bĩn wa ðĩn yi á bá le búee vannáa ho Erekió lóhó. Mu bàn tá na lée tɔn á ho pinpiró và, á wee lé lè le wii hɛɛnií bàn nĩn-káahó buen. Bũn bàn wizooní nũn níi lé bĩo wa vaá ðãnnáa ho Puzoole lóhó.

¹⁴ Wa fò mĩn lè wàn zàwa kèrɛtɛwa búii bĩn, á ba flora wɛn le wa wé hã wizooní bĩo hɛnũn làa mí. Lé kà síi á wa wà nɔnnáa ho *Oroomu.

¹⁵ Wàn zàwa na tà a *Krista bĩo ho lóhó mu yi na ná wa buenlò sã, á ló buée sã wa yahó ho Apiyuusi yàwá, lè ho lahó na ba le «Làanía bĩo tĩn» yi. Bĩo ó o Poole mɔn ba ó o dó le Dónbeeni bára kà á yú le sí-hebúee.

¹⁶ Bĩo á wa vaá ðĩn ho Oroomu, ó o Poole ba nɔn le zii búii yi ó o làara yi mí ðòn, à ba le o dásí nĩi búii wé pa a yi.

O Poole wee bue le Dónbeeni béeni bĩo

¹⁷ Mu wizooní tĩn níi zɔn, ó o Poole von ba *zúifùwa nũnása le ba le mí kúee mĩn wán. Bĩo ba buée fò mĩn o zii ó o bía nɔn ba yi: «Wàn zàwa, ho Zeruzalɛmu zúifùwa wĩira mi á dó ho Oroomusa níi yi. A ï nɔn yí wó yí khon le wàn nĩpomu. ï mún yí yàara wàn bùaawa làndá.

---

* **28:11** Dofi-hénbéní: Hã dofiina mu yènnáa ba le Kasitoore làa Polukusi. Hã yènnáa hĩa wee lé ho Kerɛsisa cɔn. Lé hãrén á ho won-beeni ton-sáwá na hón pãahũ so yi á hĩa wee kàráfá mĩten yi à hã pa ba yi.

18 Ba tùara mi á bïo búí na 6a à ðin wán á à búeráa mi á 6a yí yú, á 6a le mí ì día mi.

19 Ká bïo 6a zúifùwa pǎ mu, á ì wó san le 6a 6ua mi 6uennáa ho Oroomu béε cón á wón fεε ì tũíá. Ká mu yínǎn wán síí nùpua á ì wà 6ueé kooní yi.

20 Lé bïn nǎn á ì le mi 6uen à ì 6uee bío làa mia. Yia ó o *Isirayεele nìpomu dó mí síi yi lé wón bïo yi á ho zúakùarí na kà cannáa làa mi.»

21 A 6a zúifùwa bía nǎn wo yi: «Warén yí yú vūahũ búí na ló ho *Zudee kǎhũ yi na bía à ù bïo làa wen. A nùpue búí mún yí ló bïn yí 6ueé bía bïo búí làa wen. Wa mún yí ná ù yèn-kohó sǎ.

22 Ká wa màhǎ wi à ù zéení bïo á ù wee leéka à wa jí. Lé bïo le kuure na á fo wi yi, dén 6a nùpua pǎ bïo hǎ lùà búenbúen yi.»

23 A 6a dó le wizonle nǎn o Poole yi. Ba cèrεε wee 6uen o cón hen na ó o wi yi, ò o bue le *Dónbeenĩ béenĩ bïo na 6a yi, ká a zéení a *Mɔyiize làndá bïo lè le *Dónbeenĩ jí-cúa fεerowà bioní yara làa ba, á wee cà ò o bío búe 6a jíhũ o Yeesu bío ðání yi. Ba kúaa mín wán le yìnbíi fúaa ho zìihũ.

24 Ba búí tà bïo ó o Poole wee bío yi, 6a búí 6èn yí tà mu yi.

25 Bïo 6a bioní wǎa wi mín jíuná yi wee saawaráa, ó o Poole bía hǎ bioní na kà á véeníanáa: «Yaa hǎ bioní na le Dónbeenĩ Hácírí bía á nǎn mìn 6ùaaawa yi là a jí-cúa fεero *Ezayii jíi á bon. Bïo kà lé bïo le bía:

26 Lén vaa bío na mu nìpomu na kà yi:

Mi wé è jí mu bïo kénkén

ká mi máa zúh mu kúará.

Mi wé è loñ lè mí yïo,

ká mi máa mi dèε.

27 Ba nùpua na kà yí máa jí dèε.

Ba tun mí jikōnna
le mí máa jí bïo.

Ba muunía mí yïo
á yí wi 6a mi.

Ba yí wi 6a jí bïo lè mí jikōnna.

Ba tun mí yiwa.

Ba pǎ le mí máa yèrè má máa 6uen ĩ cǎn à ĩ wεé 6a.

28 Awa, á mi wǎa zǔn mu. Le Dónbeenĩ wó á ho
fenló bionĩ mu á à bue á à na bïa yínǎn zúifùwa yi.
Bàn n̄ tà á à jí le.»

29 [Bïo ó o Poole bía hǎn bionĩ so wó, á 6a zúifùwa
saawaa wà ká 6a a kán mín.]

30 Zii 6úi na ó o Poole wee da yi ká a sàání, lé dén
ó o kará yi lúlúio bïo jun. Bïa wi 6a mi a wán
6úen6úen wee 6uee yí o b̄n.

31 O wee bue le Dónbeenĩ béenĩ bïo, á wee kàrán o
Yeesu Krista bïo lè 6a nùpua ká a ponĩ séra, á bïo
6úi yí máa hè.

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf